

BELEIDSPLAN 2011-2015

VAN VERBREDING NAAR BETROKKENHEID

Turnhout/Mechelen, 23 september 2010

VAN VERBREIDING NAAR BETROKKENHEID	1
1. Voorwoord	7
2. Samenvatting en leeswijzer	8
3. De context van het beleidsplan	12
4. Missie	14
4.1. Sociaal-culturele methodiek	14
4.2. Van “verbreding” naar “betrokkenheid”	14
4.3. Toelichting bij de missie	15
5. Organisatie	18
5.1. Geschiedenis	18
5.1.1. Scharnierenmomenten	19
5.2. Organisationschema	20
5.2.1. Organisatie & ontwikkeling	20
5.2.2. Leermiddelen	20
5.2.3. Cursussen & activiteiten	21
5.2.4. Projectwerking	21
5.2.5. Administratie, logistiek en financiën	21
5.3. Samenwerking	22
5.3.1. Samenwerkingsverbanden	22
5.3.2. Voorbeelden van samenwerking	23
6. Evaluatie en beoordeling	29
6.1. Aftoetsing van de beoordelingselementen	29
6.1.1. Landelijke spreiding van het aanbod en/of het publiek	29
6.1.2. Het beleid ten aanzien van de deelnemers (bestaande en beoogde doelgroepen) en de link naar het communicatiebeleid	30
6.1.3. De samenwerking met de volkshogescholen	31
6.1.4. De zorg voor professionalisering en professionaliteit	32
6.1.5. Het aantal uren programma's	38
6.1.6. De netwerkvorming en samenwerking	39
6.1.7. De manier waarop invulling wordt gegeven aan de culturele functie	39
6.1.8. De manier waarop invulling wordt gegeven aan de gemeenschapsvormende functie	40
6.1.9. De manier waarop in de werking rekening wordt gehouden met principes van integrale kwaliteitszorg	41
6.1.10. De aanpak van de diversiteit met specifieke aandacht voor interculturaliteit	42
6.1.11. Het engagement ten aanzien van de door de Vlaamse Regering geformuleerde beleidsprioriteiten	45
6.2. Advies Visitatiecommissie 2009	46
6.2.1. Professionaliteit	46
6.2.2. Verbreding en vernieuwing	47
6.2.3. Gegevens van participanten	47
6.2.4. Samenwerking met Natuurpunt	48
6.2.5. Diversiteit/interculturaliteit	48
6.3. Integrale kwaliteitszorg	49
6.3.1. EFQM-model	49
6.3.2. Evaluatie van de cursussen	50
6.3.3. Inspectieverslagen	53
6.3.4. Kwaliscoop	54
7. Omgevingsanalyse	58

7.1.	“Natuur in beweging”	59
7.1.1.	Individu en samenleving	59
7.1.2.	Biodiversiteit en natuurbeelden	62
7.1.3.	Doelgroepen, partners en bondgenoten	64
7.1.4.	Relatie met het beleid	65
7.1.5.	Natuurbeweging en vereniging	66
7.2.	Natuurbehoud en Biodiversiteit in Vlaanderen 2010	66
8.	Politiek beleid	68
8.1.	Eco-cultuur	68
8.2.	Natuur- en milieueducatie	70
8.3.	Educatie voor Duurzame Ontwikkeling	70
8.4.	Interne staatshervorming	71
9.	Bevragingen	72
9.1.	Bevraging Duurzame ontwikkeling	72
9.2.	Stakeholdersanalyse	85
9.3.	Verslag van de planningsgroep	89
9.4.	Gesprekken en contacten	93
10.	SWOT-analyse	95
10.1.	Collectieve SWOT-oefening	95
10.1.1.	Sterkten	95
10.1.2.	Zwakten	98
10.1.3.	Kansen	100
10.1.4.	Bedreigingen	101
10.2.	Integrale SWOT-analyse en correlatietabel (matrix)	102
11.	Beleidsuitdagingen en doelstellingen	105
11.1.	Beleidsopties	105
11.1.1.	NP Educatie wil zich vanuit de kernexpertise als gespecialiseerde vormingsinstelling verder ontwikkelen tot een netwerkorganisatie.	105
11.1.2.	NP Educatie wil het cursusaanbod nog uitbreiden en vooral veel doelgerichter maken en meer toespitsen op de individuele cursist en zijn engagement.	105
11.1.3.	NP Educatie wil ondanks de economisch moeilijke conjunctuur blijven groeien en zal daarvoor bijkomende financiële middelen verwerven.	105
11.1.4.	NP Educatie wil vernieuwen en zet daarvoor kennis en ontwikkeling centraal	105
11.1.5.	NP Educatie houdt vast aan de doelstellingen van de vorige beleidsplannen, in het bijzonder wat betreft de kwaliteitscontrole, verbreding en interculturaliteit en de participatie bij de werking van de instelling.	105
11.2.	Strategische doelstellingen	106
11.2.1.	Een netwerkorganisatie met uiteenlopende samenwerkingsverbanden binnen en buiten de traditionele natuurbeweging	106
11.2.2.	Een uitgebreider en meer verscheiden cursus- en activiteiten aanbod	106
11.2.3.	Gespecialiseerde en doelgerichte vorming met persoonlijke trajecten die leiden naar een grotere participatie	107
11.2.4.	Leermiddelen, tentoonstellingen en educatieve infrastructuren functioneler maken en meer kostenefficiënt	107
11.2.5.	Een duurzame financiële basis met gediversifieerde inkomsten en besparingen met een positieve ecologische impact	107
11.2.6.	Een performante organisatie met een efficiënte inzet van menselijke middelen	108
11.2.7.	Centrale plaats voor kennis en ontwikkeling	108
11.2.8.	Interne en externe verduurzaming	108

11.3. Operationele doelstellingen	109
11.3.1. Netwerkorganisatie en samenwerking	109
1. Een samenwerkingsakkoord of concrete afspraken met de verschillende coördinerende diensten en geledingen (werkingsvelden) binnen Natuurpunt	109
2. Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de andere gespecialiseerde vormingsinstelling CVN.	110
3. Gemeenschappelijke projecten en acties met Inverde, de vormingsinstelling van OC-ANB	111
4. Een samenwerkingsakkoord of concrete afspraken met middenveldorganisaties en met verenigingen en organisatie met een specifieke (doelgroepen)werking of expertise op het vlak van natuur, milieubescherming of duurzaamheid.	112
11.3.2. Cursus- en activiteitenaanbod	113
5. Groei van het volume van het globale cursusaanbod met ca. 20 % tegen het einde van de beleidsperiode.	113
6. Behoud van het volume in de cluster “biodiversiteit & biotopen” van 3000 uren	114
7. Een verdubbeling van het volume in de cluster “vorming” van 800 naar 1600 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode	114
8. Groei van het volume in de cluster EDO van 600 naar 700 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode	115
9. Een volume niet-gesubsidieerde uren opbouwen van 100 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode	115
10. E-learning methodieken en producten	116
11.3.3. Persoonsgerichte vorming	116
11. Leerattesten voor de deelnemers aan de cursussen	116
11.3.4. Functionele leermiddelen	117
12. Portfolio van leermiddelen aanmaken.	117
13. Detailrekeningen van de directe en indirecte inkomsten en kosten verbonden aan de (afzonderlijke) leermiddelen, tentoonstellingen en museum.	118
14. Nieuwe opstelling museum met permanente collectie en tijdelijke tentoonstellingen met derde partners	119
11.3.5. Stevige financiële basis	120
15. Minimaal 10% besparing op dienstverplaatsingen	120
16. Minimaal 5 % besparing op huisvesting en werkingskosten.	121
17. Onder controle houden van de loonkosten	122
18. Bijkomende inkomsten door groei van het cursusaanbod en een kosteneffectieve prijszetting	122
19. Bijkomende inkomsten door het aanbieden van professionele vorming en educatieve activiteiten voor jongeren en scholen.	123
11.3.6. Inzet van mensen	123
20. Een individueel vormingstraject voor elke professionele medewerker in functie van nieuwe of toekomstige taken.	123
21. Inschakelen van projectmedewerkers	124
22. Kwalitatieve externe lesgevers	124
11.3.7. Kennis en ontwikkeling	125
23. Publicatie van ervaringen en inzichten in tijdschriften en media	125
24. Deelname aan maatschappelijk debat, studiedagen en conferenties	126
25. Digitale bibliotheek toegankelijk voor derden	126
26. Leggen van internationale contacten en deelname aan projecten	127
11.3.8. Verduurzaming van de werking	127
27. Aangepaste evaluatiesystemen	127
28. Interne duurzaamheidstoets van huisvesting, vervoer, materialengebruik en aankopen	128
12. Groeiscenario's	129
13. Financiële meerjarenplanning en personeelsplanning	130
13.1. Financieel meerjarenplan	130
13.1.1. Doelstellingen	130
13.1.2. Grote uitgavenposten	130
13.1.3. Grote inkomstenposten	132
13.1.4. Toewijzing budgettaire middelen	133
13.1.5. Begrotingstabel	133
13.2. Personeelsplan	137

13.2.1.	Huidig personeelskader	137
13.2.2.	Evolutie van het personeelsbestand	137
14.	Portfolio's	139
14.1.	Cursusaanbod	139
14.1.1.	Cluster Vorming	139
14.1.2.	Cluster Duurzaamheid & Samenleving	140
14.1.3.	Cluster Biodiversiteit & biotopen	141
14.2.	Educatieve hulpmiddelen en tentoonstellingen	142
14.2.1.	Programmering tentoonstellingen	142
14.2.2.	Portfolio Leermiddelen	143
15.	Referenties	146
16.	Lijst van de stukken in bijlage	148

Figuren, tabellen, grafieken & foto's

<i>Voorblad: Nieuwe methodieken op de Dag van de Natuureducatieve Vrijwilliger 2010</i>	
<i>Figuur 1</i>	<i>Klimaatvluchtelingen op de klimaattentoonstelling</i> 11
<i>Figuur 2</i>	<i>Excursie tijdens vogelcursus "Vriezeganzen"</i> 11
<i>Figuur 3</i>	<i>Leermiddelen voor De Wereld op je Bord</i> 11
<i>Figuur 4</i>	<i>Stadswandeling op het Belmundo Festival Gent</i> 11
<i>Figuur 5</i>	<i>Met Diversiteit in de Stad op pad in de Hobokense Polder</i> 11
<i>Figuur 6</i>	<i>Banner 15 jaar NP Educatie</i> 13
<i>Figuur 7</i>	<i>Moto's beleidsplannen NP Educatie</i> 15
<i>Figuur 8</i>	<i>Organisatieschema NP Educatie</i> 21
<i>Figuur 9</i>	<i>Samenwerking met Regionale Landschappen 2006-2010</i> 26
<i>Figuur 10</i>	<i>Biodiversiteitsavonden in 2010</i> 28
<i>Figuur 11</i>	<i>Landelijke spreiding aanbod in 2009</i> 30
<i>Figuur 12</i>	<i>Samenwerking met Vormingspluscentra in 2009</i> 32
<i>Figuur 13</i>	<i>Radiopraatjes biodiversiteit in 2010</i> 37
<i>Figuur 14</i>	<i>Evolutie van het aantal vormingsuren 2001-2009</i> 38
<i>Figuur 15</i>	<i>Activiteiten met etnisch-culturele minderheden in 2009</i> 45
<i>Figuur 16</i>	<i>Deelnemersevaluatie cursussen 2006-2009</i> 51
<i>Figuur 17</i>	<i>Score Kwaliscoop</i> 55
<i>Figuur 18</i>	<i>Openluchtentoonstelling "De Wereld vertelt"</i> 57
<i>Figuur 19</i>	<i>Op leeruitstap met de fiets</i> 67
<i>Figuur 20</i>	<i>Gidsen in het Natuurpunt Museum</i> 128
<i>Figuur 21</i>	<i>Aantal educatieve uren per cluster 2011-2015</i> 129
<i>Figuur 22</i>	<i>Aantal educatieve uren 2015 onder verschillende aannamen</i> 129
<i>Figuur 23</i>	<i>Toewijzing budgettaire middelen</i> 133
<i>Figuur 24</i>	<i>Uitgaventabel 2011-2015</i> 134
<i>Figuur 25</i>	<i>Inkomstentabel 2011-2015</i> 135
<i>Figuur 26</i>	<i>Grafiek uitgaven 2011-2015</i> 136
<i>Figuur 27</i>	<i>Grafiek inkomsten 2011-2015</i> 136
<i>Figuur 28</i>	<i>Personeelsbestand 2010</i> 137
<i>Figuur 29</i>	<i>Beestentoren in de educatieve tuin</i> 138
<i>Figuur 30</i>	<i>Tijdelijke tentoonstellingen 2011-2015</i> 143
<i>Figuur 31</i>	<i>Grutto weidevogelspel</i> 145
<i>Achterblad: Woordenwolk van de kernhoofdstukken</i>	

1. Voorwoord

Het voorliggend Beleidsplan 2011-2015 is op 23 september 2010 goedgekeurd door de Algemene Vergadering van Natuurpunt Educatie. We ontvingen ook al positieve reacties op concrete acties die passen binnen de doelstellingen van het plan. De nieuwe cursustrajecten zitten in de portfolio voor 2011; gesprekken voor het afsluiten van nieuwe samenwerkingen met CVN en andere organisaties zijn gestart. Het beleidsplan staat of valt met het draagvlak dat ervoor gevonden kan worden.

De plandoelstellingen zijn behoorlijk ambitieus. De vragen en verwachtingen zijn aanzienlijk, en de financiële middelen beperkt. Dat wordt dus besparen – lees: beter doen met minder - om toch nog te kunnen blijven groeien. Dat klinkt tegenstrijdig, maar is daarom niet onrealistisch. Waar een wil is, is een weg en bij de opmaak hebben we kunnen vaststellen dat Natuurpunt Educatie kan rekenen op een schare kwaliteitsvolle professionele en vrijwillige medewerkers en op een trouw publiek dat educatie nog altijd ziet als een missie. Die “betrokkenheid” willen we in de komende vijf jaar nog meer dan voorheen centraal stellen..

*Jos Gysels,
Directeur Natuurpunt Educatie*

2. Samenvatting en leeswijzer

Het Beleidsplan 2011-2015 van Natuurpunt Educatie (NP Educatie) bouwt verder op de opties, doelstellingen en middelen van de voorbije periode. Waarbij uiteraard rekening gehouden werd met de tussentijdse bijsturingen en evaluaties. Daarnaast is de grote uitdaging om wat nieuw is, wat anders moet of wat voor de toekomst van bijzonder belang is, een plaats te geven. De beproefde methode daartoe is om te vertrekken van een omgevingsanalyse, de behoeftes in kaart te brengen en de verwachtingen van de samenleving op te lijsten. De volgende stap is een sterkten-zwakten-analyse (SWOT) die dan als basis dient voor het formuleren van strategische en operationele doelstellingen. Deze methodiek, zoals beschreven in Caals et al. (2008), is in grote lijnen ook toegepast in dit beleidsplan.

In een eerste hoofdstukje wordt de **context** (hfst.3) geschetst waarin het beleidsplan tot stand is gekomen. Deze is in een aantal opzichten bijzonder: het landschap van de gespecialiseerde vormingsinstellingen is veranderd (wegvallen van Inverde, fusiegesprekken tussen NP Educatie en Centrum Voor Natuur- en milieueducatie/CVN) en de economische conjunctuur zorgt voor de nodige financiële onzekerheid.

De geherformuleerde en verbrede **missie** (hfst.4) is de uitkomst van een intensief proces van visievorming, dat samenliep met de fusiegesprekken met CVN. In de missie draait alles om “verbreding” (nieuwe thema’s en doelgroepen, maatschappelijke uitdagingen en duurzaamheid) en “betrokkenheid” (vorming van vrijwilligers). Dat zijn meteen ook de kernwoorden van dit beleidsplan: “van verbreding naar betrokkenheid”.

De beschrijving van de **organisatie** (hfst.5) zoomt vooral in op het aangepaste organisatieschema. “Organisatie en ontwikkeling” krijgt een centrale plaats en voor een betere kwaliteitsbewaking en kostenefficiëntie wordt een duidelijker onderscheid gemaakt tussen “leermiddelen en infrastructuur”, “cursussen en activiteiten” en “projecten”. Op vlak van de organisatie wordt sterk ingezet op samenwerking. NP Educatie zal naast een niche-organisatie (gespecialiseerde vormingsinstelling) meer het uitzicht krijgen van een netwerkorganisatie. Welke vorm deze samenwerkingen kunnen aannemen, wordt geïllustreerd aan de hand van een aantal voorbeelden.

Nadat in het hoofdstuk over de missie al expliciet verwezen werd naar de sociaal-culturele opdracht, wordt onder **evaluatie en beoordeling** (hfst.6) in detail stilgestaan bij de decretale beoordelingselementen en het advies van de visitatiecommissie. Punt per punt wordt nagegaan (en zo nodig aangetoond) hoe NP Educatie in de huidige en toekomstige werking aan de voorwaarden en aanbevelingen voldoet. Belangrijke elementen hierin zijn o.a. maatschappelijke relevantie, expertise en professionaliteit, diversiteit en interculturaliteit en de plaats van NP Educatie binnen de natuurbeweging (met inbegrip van de relatie tot Natuurpunt vzw.). De instrumenten van integrale kwaliteitszorg (IKZ) en de resultaten van de in dit verband al genomen acties worden eveneens besproken. Een belangrijke informatiebron zijn de deelnemerevaluaties van de cursussen.

Voor de brede **omgevingsanalyse** (hfst.7) werd dankbaar gebruik gemaakt van het voortreffelijk studiewerk van Socius, Steunpunt voor Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk. Voor de sectorgerichte analyse is teruggerepen naar interne oefeningen en reflecties, in het bijzonder het project “Natuur in Beweging” (i.s.m. Natuurpunt) en het nog lopende project “Biodiversiteit 2010” (i.s.m. het vakblad Natuur.focus). Zoals te verwachten, blijkt uit de

omgevingsanalyse dat de samenleving en ook de natuurlijke omgeving onderhevig zijn aan een grote dynamiek en ingrijpende veranderingen: informatietechnologie, demografische ontwikkelingen (vergrijzing), verstedelijking, klimaatwijziging. De mondiale “crisissen” (biodiversiteitscrisis, voedselcrisis, klimaatcrisis, financieel-economische crisis) zijn met elkaar verbonden en manifesteren zich steeds meer ook op het lokale niveau.

De analyse van een aantal politieke **beleidsdocumenten** (hfst.8) geeft een inzicht in de verwachtingen van de samenleving ten aanzien van natuur- en milieueducatie (NME) en educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO). Mevrouw Schauvliege is de eerste Vlaamse minister die tegelijk bevoegd is voor cultuur en voor natuur en milieu. De minister lanceerde het concept “Eco-cultuur”. Duurzame ontwikkeling behoort toe aan de minister-president, maar in de praktijk staat het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) in voor de uitvoering van het EDO-beleid.

Als inbreng voor het beleid hebben gesprekken en **consultaties** (hfst.9) plaatsgevonden met een groot aantal mensen en instanties. Deels gebeurde dat op formele wijze door middel van een schriftelijke enquête en door overleg binnen de planningsgroep. Ook werd het beleidsplan of onderdelen ervan in opeenvolgende fasen voorgelegd en besproken met de medewerkers en in de schoot van de algemene vergadering en raden van bestuur. Daarnaast waren er de talrijke gesprekken met bevoorrechte getuigen en vertegenwoordigers binnen diverse netwerk(en). Uit die consultaties kwamen zowel fundamentele opmerkingen (van belang voor het bijstellen van de strategische doelen) als praktische bedenkingen (die nuttig zijn voor de concrete acties).

De **SWOT-analyse** (hfst.10) heeft een centrale plaats in de opbouw van het beleidsplan. Er is vooreerst een uitgebreide SWOT-analyse gemaakt met de hele medewerkersgroep. De medewerkers, zowel administratieve, educatieve als projectmedewerkers, zijn goed vertrouwd met de werking van de organisatie en zij kunnen tevens de haalbaarheid van bepaalde voorstellen realistisch beoordelen. Naast deze “collectieve” analyse is er een “integrale” analyse gemaakt, waarin ook andere informatie is verwerkt (in het bijzonder uit de consultaties) en waarin de sterkten en zwakten meteen werden gecorreleerd en gekoppeld aan de doelstellingen. Voor de overzichtelijkheid is in de integrale analyse niet alles opgenomen en is een bundeling gemaakt rond vier thema’s (organisatie, cursussen, leermiddelen, personeel, financiën).

De **beleidsuitdagingen en doelstellingen** (hfst.11) zijn geformuleerd op vier niveaus: 5 beleidsopties, 8 strategische doelstellingen, 28 operationele doelstellingen en 82 acties. De kernbegrippen van de strategische en operationele doelstellingen zijn:

- ontwikkelen tot een netwerkorganisatie
- uitbreiden en diversifiëren van het cursusaanbod
- doelgerichte en persoonsgerichte vorming
- functionele leermiddelen
- diversifiëren van de inkomsten
- besparen met een kleinere ecologische voetafdruk
- efficiënte inzet van professionelen en vrijwilligers
- centrale plaats voor kennis en ontwikkeling
- duurzame ontwikkeling “internaliseren”

Voor de operationele doelstellingen werden naast acties ook indicatoren en normen toegevoegd voor de opeenvolgende jaren. Bij de opmaak van het laatste voortgangsrapport van de voorgaande beleidsperiode in het voorjaar van 2011 zullen deze opnieuw bekeken worden, samen met de resultaten van een zelfevaluatie in het kader van Integrale Kwaliteitszorg.

Omwille van de onzekerheden rond de financiering, zijn **scenario's** (hfst.12) uitgetekend. Naast het basisscenario, dat uitgaat van een behoud (na de voorbije besparingen) van het subsidiebedrag van Afdeling Volksontwikkeling, is een scenario opgesteld dat aangeeft waaraan eventueel bijkomende middelen besteed zullen worden. Het basisscenario houdt in:

- behoud van het kwantitatief “klassieke” cursusaanbod rond biodiversiteit en biotopen;
- verdubbeling van het vormingsaanbod (dat deels gefinancierd wordt door een dotatie van Natuurpunt);
- bijkomende inspanning (+ 15%) voor EDO.

De inhoud van de beleidsuitdagingen en doelstellingen zijn verder gespecificeerd en vertaald naar een gedetailleerde **financiële meerjarenplanning** en **personeelsplanning** (hfst.13). De meerjarenbegroting is opgemaakt met de ontwerpbegroting 2011 (na de halfjaarlijkse begrotingscontrole 2010) als vertrekbasis. Voor de inkomsten uit subsidies is – op advies van de administratie – uitgegaan van een jaarlijks indexering van 2% vanaf 2012. De begroting is onder de gegeven aannamen sluitend, zowel voor de hele beleidsperiode als op jaarbasis. Daarvoor zijn wel besparingen op de uitgaven gepland en een inkringing van het personeelsbestand (het niet vervangen van 0,8 VTE educatief personeel, naast een beperkte afvloeiing van 0,5 VTE administratief personeel). Wat het personeelsbeleid betreft, is de grote uitdaging om door meer gebruik te maken van externe medewerkers (professioneel en vrijwilligers) en door herschikking en functiewijzigingen binnen het bestaande personeelsbestand, alle opdrachten kwaliteitsvol te blijven invullen.

Het laatste deel van het beleidsplan bevat de **portfolio's** (hfst.14) van het cursusaanbod en de leermiddelen.

Een aantal administratieve documenten en detailuitwerkingen (o.m. de detailbegroting) zijn bijeengebracht in een aparte bundel met **bijlagen**.

Figuur 1 Klimaatvluchtelingen op de klimaattentoonstelling
 Figuur 2 Excursie tijdens vogelcursus “Vriezeganzen”
 Figuur 3 Leermiddelen voor De Wereld op je Bord
 Figuur 4 Stadswandeling op het Belmundo Festival Gent
 Figuur 5 Met Diversiteit in de Stad op pad in de Hobokense Polder

3. De context van het beleidsplan

Heroriënteren in een gewijzigd landschap

De afgelopen periode is het landschap van de gespecialiseerde vormingsinstellingen voor natuur, milieu en duurzame ontwikkeling grondig gewijzigd. Van de drie erkende instellingen blijven er twee over. Inverde maakt nu integraal deel uit van de Vlaamse overheid, waardoor de erkenning automatisch verviel. Hoewel Inverde nog steeds een beperkt educatief aanbod heeft buiten de professionele vorming, is toch een deel van het aanbod verloren gegaan. Daarom ligt het voor de hand dat minstens een deel van de 1000 educatieve uren die vrijgekomen zijn, verdeeld zou worden en opnieuw ter beschikking komt. NP Educatie acht zich in staat om die vrije uren kwaliteitsvol in te vullen, in het bijzonder voor de nieuwe maatschappelijke thema's van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO).

De twee overblijvende instellingen, NP Educatie en CVN, hebben de afgelopen jaren een intensief fusieproces doorlopen. Uiteindelijk zonder resultaat, maar niet helemaal zonder gevolgen. Er is lang en veel overlegd en er is een gemeenschappelijke missie geformuleerd. Met die ervaringen is rekening gehouden in dit beleidsplan. De missie is zelfs zo goed als ongewijzigd overgenomen.

Beleidsplanning als een permanent proces

Om na het afbreken van de fusiegesprekken een doorstart te kunnen maken en voorbereid aan een nieuwe beleidsperiode te beginnen, is het management van NP Educatie begin 2010 versterkt. Er zijn nieuwe afspraken gemaakt tussen NP Educatie en Natuurpunt, Natuurpunt Studie en Natuurpunt Beheer en in aanzet ook tussen NP Educatie en CVN.

In de loop van 2010 zijn een aantal onderdelen van het voorliggend beleidsplan, zowel strategische als operationele, doorgesproken met een groot aantal mensen. Dat gebeurde op een formele wijze, door enquêtes en stuurgroepvergaderingen, maar evenzeer door informele contacten en consultaties. Het was een bewuste keuze om van de beleidsplanning meer een permanent proces te maken, en niet alleen het op een bepaalde datum afleveren van een product.

Kansen voor een grensverleggende aanpak

In het verleden werden wel eens vragen gesteld bij de eigenheid van NP Educatie als vormingsinstelling. Waarin onderscheid NP Educatie zich van CVN? Is NP Educatie meer dan een deel van Natuurpunt? Maar ook: zou NP Educatie zich niet beter beperken tot de traditionele thema's van natuureducatie? En: mag NP Educatie ook ingaan op de vraag naar activiteiten voor jongeren en professionele opleidingen?

Al die vragen zijn reëel, maar wie eenduidige antwoorden verwacht, laat vaak kansen liggen. In dit beleidsplan is gekozen voor duidelijkheid, maar ook voor pragmatisme. De meerwaarde van NP Educatie is precies dat ze:

- als sociaal-culturele instelling ook nauwe banden heeft met een maatschappelijke beweging;
- naast de kernactiviteiten, kan verbreden door samen te werken met derden;
- kan werken met vrijwilligers die zelf actief zijn in educatie met jongeren;
- kennis en expertise bezit waarvan een groep van werknemers in de sociale economie nuttig gebruik kan maken voor de eigen ontwikkeling.

Een verantwoordelijk financieel beleid voeren

Een andere omstandigheid die het opstellen van een nieuw beleidsplan vandaag niet gemakkelijk maakt, is uiteraard de economische conjunctuur. Vooral de “timing” van dit beleidsplan is bijzonder ongelukkig. Omdat het op dit moment onmogelijk is in te schatten of en wanneer de economische toestand zal zijn verbeterd en de overheidsfinanciën weer meer beleidsruimte toelaten, ligt een voorzichtige houding voor de hand. Anderzijds dwingen de maatschappelijke uitdagingen en verwachtingen ons om voldoende ambitieus te zijn en in te zetten op een groei van de activiteiten.

Er is hoe dan ook een rigoureuze financieel beheer nodig met interne besparingsmaatregelen. We nemen ook onze verantwoordelijkheid op door op zoek te gaan naar nieuwe financieringsbronnen voor het groeiscenario en de vraag naar de overheid te concretiseren naar specifieke doelstellingen.

Interne en externe verduurzaming

Elke maatschappelijke activiteit moet vandaag bijdragen aan meer duurzaamheid. Dat komt bv. sterk naar voren in de beleidsbrief van minister Schauvliege.

Verduurzaming is een transitieproces dat van elke organisatie een grote inspanning vereist. NP Educatie wil de “verbreding” van de huidige beleidsperiode zien als een onderdeel van een meer uitgebreide transitieoefening. Zowel binnen de organisatie als in relatie tot andere organisaties zal worden gewerkt aan verduurzaming. Daarvoor hanteren we “dematerialisering” als werkprincipe.

Figuur 6 Banner 15 jaar NP Educatie

4. Missie

4.1. Sociaal-culturele methodiek

Als thema van dit beleidsplan stellen we “betrokkenheid” voor. De rol en plaats van de vrijwilliger en meer algemeen van het individu in zijn verhouding tot de samenleving, stond zeer centraal in de discussies rond de fusie. Maar ook in de educatieve praktijk is het een centrale uitdaging om mensen niet alleen te vormen als individu maar ook door het maatschappelijke engagement te activeren. Het volstaat om hiervoor de functies van het sociaal-cultureel werk in herinnering te brengen (Baert et al. 2003):

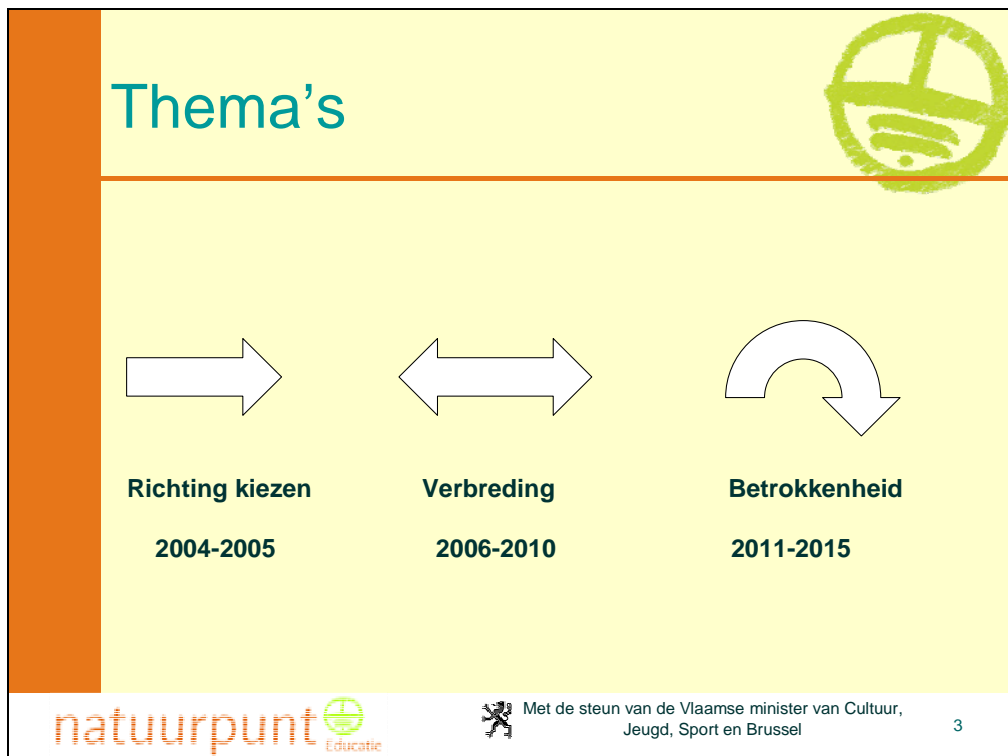
- de culturele functie: gericht op het verhogen van de participatiekansen van iedereen aan de cultuurgoederen van de samenleving;
- de educatieve functie: wil lerende mensen en groepen ondersteunen met een educatief aanbod op plaatselijk en bovenlokaal vlak;
- de gemeenschapsvormende functie: gericht op de versterking en de vernieuwing van het sociaal weefsel van onze samenleving. Ze beoogt groepsvorming om zo tot een democratische, solidaire en open samenleving te komen;
- de maatschappelijke activeringsfunctie: staat in voor de vorming van verantwoordelijke en actieve burgers die deelnemers en vormgevers zijn van maatschappelijk engagement en sociale actie.

We willen in de komende periode betrokkenheid, naast verbreding sterker verankeren in de missie van de instelling. In het kader van de fusiegesprekken was een ontwerp van missie opgesteld. Omdat deze missie breed gedragen was door het bestuur en de medewerkers, wordt ze voor dit beleidsplan weerhouden. Er was hoe dan ook nood aan een bijstelling van de oorspronkelijke missie. Ook de visie achter het huidige beleidsplan, de verbreding naar duurzame ontwikkeling, komt nog onvoldoende tot uitdrukking in de oorspronkelijke formulering van de missie.

De formele aanpassing of herbevestiging van de missie voorzien we na de uitbreiding van de algemene vergadering.

4.2. Van “verbreding” naar “betrokkenheid”

In opvolging van het erkenningsdossier "Leren voor natuur, milieu en landschap" is een eerste beleidplan (2004-2005) opgesteld met als moto “Richting kiezen”. Het tweede beleidplan (2006-2009/2010) kreeg als titel "Verbreding" mee. Voor het derde beleidplan (2011-2015) stellen we “Betrokkenheid” voor.

Figuur 7 Moto's beleidsplannen NP Educatie

Betrokkenheid is mensen (en groepen) betrekken bij de sociaal-culturele opdracht. Bv. door hen meer in te schakelen bij de voorbereiding van cursussen, door meer participatieve methodieken toe te passen en door kadervorming van vrijwilligers. Ook het promoten van vormen van zelforganisatie (zelflerende netwerken, educatieve en andere werkgroepen) draagt bij tot betrokkenheid.

Betrokkenheid is tevens de vrijwilligers en de organisatie vanuit de sociaal-culturele opdracht betrekken bij (inspelen op, uitgaan van) de grote maatschappelijke uitdagingen. Bv. door specifieke samenwerking met derden, aanbod rond actualiteiten, nieuwe thema's en EDO.

In dit dubbel opzicht (als participatie en als integratie) is betrokkenheid een verdieping en tegelijk verankering van de verbreding van het huidige beleidsplan. Het is meer gericht op persoonlijk engagement en groepsvorming en sluit daardoor dichter aan bij (de noden van) de samenleving en is tegelijk "duurzamer" in effect en doorwerking.

Voor de instelling betekent betrokkenheid een verantwoordelijke rol opnemen in het maatschappelijk gebeuren, met oog voor de maatschappelijke uitdagingen en in samenwerking met andere instellingen en organisaties. Vooral samenwerking willen we zeer centraal stellen.

4.3. Toelichting bij de missie

NP Educatie wil als instelling voor sociaal-cultureel volwassenenwerk bijdragen aan het streven naar duurzaamheid en het behoud van biodiversiteit door:

- via natuurbeleving de fundamentele waarde van natuur voor onze samenleving aan te tonen en het welbevinden van mensen te bevorderen;
- mensen te vormen die zich als vrijwilliger willen inzetten voor natuur in onverbreekelijke samenhang met zorg voor het milieu en voor het cultureel erfgoed;
- met vrijwilligers en beroepskrachten kwalitatief hoogstaand vormingswerk te realiseren;
- verbredende partnerschappen aan te gaan met organisaties uit de ecologische, de sociale en de economische sector;
- door permanente vorming en nazorg de betrokkenheid ('engagement') van mensen bij de natuurbeweging versterken.

Deze missie is al door de bestuursorganen in principe goedgekeurd. De komende jaren zal nagegaan worden of een verdere verfijning of actualisering nodig is.

Sociaal-cultureel volwassenenwerk

NP Educatie is als gespecialiseerde instelling erkend op het Decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk. NP Educatie doet dit binnen de werkvelden natuur- en milieueducatie (NME) en EDO. Daarbij hanteert ze de sociaal-culturele methodiek zoals in het decreet beschreven en voldoet ze aan de nodige erkenningscriteria en beoordelingselementen. Tot deze beoordelingselementen behoort o.m. een samenwerking met de Vormingspluscentra in de verschillende regio's. Deze samenwerking creëert opportuniteiten en stimuleert om ook buiten de eigen sectorgrenzen nieuwe samenwerkingsinitiatieven te ontwikkelen.

Duurzaamheid

NP Educatie beschouwt natuur- en milieueducatie als onderdeel van EDO. Naast een inhoudelijke en methodische verrijking houdt deze benadering ook kansen in op nieuwe partnerschappen binnen de samenleving. EDO wordt vanuit NME omschreven als leerprocessen waarbij rond natuur- en milieuthema's gezocht wordt naar een afweging tussen ecologische, sociaal-culturele en economische belangen, in samenhang met de consequenties voor de rest van de wereld en de toekomstige generaties. Het gaat erom nieuwe vormen van samenwerking op te starten, nieuwe projecten vorm te geven, inhoud te creëren, doelgroepen in contact te brengen met natuur, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling en om netwerken met elkaar te verbinden. EDO maakt deel uit van de 'vierde pijler' van duurzame ontwikkeling en kan een significante bijdrage daartoe leveren.

Behoud biodiversiteit

Het behoud van de biodiversiteit vormt een tweede aandachtsveld voor NP Educatie, die de ambitie heeft op dit vlak een van de leidende vormingsinstellingen in Vlaanderen te blijven. Het sluit aan bij waardevormende educatie gericht op natuur, waarbij het tevens dienst doet als aanvulling op het duurzaamheidsconcept. Het behoud van biodiversiteit wordt in tegenstelling tot de ecologische pijler van duurzame ontwikkeling immers niet opgevat als instrumenteel t.o.v. sociale en economische factoren. Biodiversiteit wordt hier beschouwd op intraspecifiek, interspecifiek en landschappelijk niveau.

Waardevorming

Onze Westerse, verstedelijkte samenleving wordt gekenmerkt door een toenemende vervreemding van de natuur. Hoewel natuur een bestaansvoorwaarde blijft voor de mensensoort, maakt ze alsmaar minder deel uit van het dagelijks leven van de meeste mensen.

Onderzoeken wijzen uit dat het hebben van directe natuurervaringen een belangrijke voorwaarde is voor waardevorming rond natuur.

Welbevinden

Rechtstreeks contact met de levende natuur oefent een heilzame werking uit op de mens. Natuur biedt een gevoel van vrijheid binnen een (over)gestructureerde maatschappij. De ritmen binnen de natuur nodigen uit tot reflectie over het eigen bestaan. NP Educatie erkent dat mensen om dergelijke motieven aansluiting zoeken bij haar programma's.

Engagement

Hoewel individuele keuzen ten voordele van duurzaamheid en biodiversiteit belangrijk zijn, vormen middenveldorganisaties een belangrijke hefboom voor maatschappelijke verandering. De natuurbehouds- en de milieubeweging maar ook organisaties uit de sociale en economische sector worden beschouwd als belangrijke partners voor NP Educatie. De activiteiten van de vormingsinstelling voeden de bewegingsstructuren in hun verschillende dimensies. Via cursussen verwerven medewerkers de nodige competenties en worden nieuwe medewerkers aangetrokken. Deze laatsten worden daarbij gestimuleerd tot maatschappelijk engagement uitgaande van de sterkten en keuzen van elk individu. Het sociaal-cultureel volwassenenwerk beoogt dat mensen zelf de individuele en collectieve keuzen maken die ze nodig achten om hun engagement waar te maken. Zo kunnen ze actief worden in beleidsstructuren, in beheerteams of studiewerkgroepen of hun engagement opnemen als natuurgids. De natuurbehoudsbeweging en milieubeweging kunnen aldus gebruik maken van een bijkomende ondersteuning die vanuit de sector cultuur wordt aangeboden.

Natuurbehoud en milieuzorg zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. NP Educatie legt weliswaar de nadruk op het aspect natuur binnen natuur- en milieueducatie, maar legt waar nodig de verbanden met het aspect milieu. Een belangrijk en actueel gegeven hierbij is klimaatverandering.

Cultureel erfgoed

Natuur is in onze maatschappij in belangrijke mate verweven met cultuur. Natuur is vooreerst een cultureel bemiddeld concept dat wisselt naar gelang tijd of plaats. Dit gegeven speelt een belangrijke rol binnen interculturaliteit. Daarnaast is het landschap drager van cultuurhistorische waarden en van immaterieel cultureel erfgoed waaronder stilte. De zorg voor het landschap houdt dus tegelijk de zorg voor natuur en voor cultureel erfgoed in. Tenslotte is aandacht voor het cultureel erfgoed een instrument tot verbreding van de doelgroep. NP Educatie wil, vanuit haar sociale taak, bewust inzetten op diversiteit met aandacht voor interculturaliteit.

Samenwerking met vrijwilligers

NP Educatie is een organisatie van vrijwilligers en professionele krachten die elkaar ondersteunen en versterken om kwalitatief hoogstaand vormingswerk te realiseren. Vrijwilligers kunnen rekenen op professionele logistieke, inhoudelijke en methodische ondersteuning. Beroepskrachten verzorgen zelf vormingsactiviteiten, zeker waar dit om reden van kwaliteitsbewaking vereist is, dragen bij aan de verdere uitbouw van het vrijwilligerswerk en initiëren nieuwe vormen van samenwerking met organisaties uit diverse sectoren.

5. Organisatie

NP Educatie kan buigen op een traditie binnen de Vlaamse natuur- en milieubeweging. In 2010 werd op de Dag van de Natuureducatieve Vrijwilliger 15 jaar NP Educatie en 75 jaar natuureducatie in Vlaanderen gevierd. Het was een moment van terugblik en reflectie en een gelegenheid om nieuwe ideeën voor het nieuwe beleidsplan voor het eerst aan het publiek voor te leggen.

In de loop van 2010 is een nieuw schema opgesteld met een situering van de verschillende werkingsvelden van de organisatie. Het sluit aan en omvat de nieuwe portfolio van de cursussen en de leermiddelen. Belangrijk om op te merken is dat in het schema kennis en ontwikkeling een prominente plaats krijgen.

We staan verder nog stil bij het fusieproces met CVN dat, zo blijkt, op zich al een hele geschiedenis inhoudt. Ook al zijn de fusiegesprekken stopgezet, het zoeken naar convergentie, complementariteit en samenwerking blijft onverminderd bestaan. Overigens niet alleen met CVN, maar als een strategische optie ook met andere organisaties en instellingen.

5.1. Geschiedenis

NP Educatie heeft in het bijzonder rond de thema's natuur, milieu en landschap al een jarenlange traditie van vorming. De historiek van natuur- en milieueducatie gaat terug tot de beginjaren 1930 en vond haar ontstaan in de schoot van De Wielewaal, de eerste natuurvereniging in Vlaanderen met een netwerk van lokale afdelingen. Kernpunten van de vereniging waren natuurstudie en vorming en de bescherming van interessante landschappen en biotopen. In 1935 organiseerde de toenmalige Wielewaal natuurvereniging vzw haar eerste cursusreeks met de les over "*Het Kempbantje in de Kempen*". De vereniging erkende van bij het ontstaan het belang van natuur- en milieueducatie. Vooral de cursussen bleken voor de vereniging een grote meerwaarde in te houden omdat juist in de cursussen individuen konden worden warm gemaakt om een engagement voor natuurbehoud op te nemen.

In 1995 werd door De Wielewaal een afzonderlijke vereniging Natuur- en MilieuEducatie De Wielewaal vzw opgericht om het bestaande vormingswerk beter te kunnen organiseren en vooral te versterken en uit te breiden. Na de fusie in 2001 tussen Natuurreservaten vzw en De Wielewaal natuurvereniging vzw werd NP Educatie vzw de rechtsopvolger van NME De Wielewaal. NP Educatie zette de voorbije jaren het vormingswerk verder en werd in 2003 erkend als gespecialiseerde vormingsinstelling op het Decreet op het Sociaal-cultureel Volwassenenwerk. In de beleidsperiode 2006-2010 besteedde NP Educatie veel aandacht aan het bereiken van nieuwe doelgroepen. Het beleidsplan 2006-2010 stond in het teken van verbreding waarbij diversiteit en interculturaliteit de speerpunten vormen van het vormingswerk. Er werd ingezet op laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten, op langere cursusreeksen met een duidelijke gemeenschapsvormende functie en op ondersteunende initiatieven via infoavonden, wandelingen en tentoonstellingen. Met tentoonstellingen werd het brede publiek geïnspireerd en gesensibiliseerd rond de thema's natuur, milieu, landschap, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling.

5.1.1. Scharniermomenten

- Oprichting van de vormingsinstelling Natuur- en Milieu-Educatie De Wielewaal vzw op 16 december 1995.
- Erkenning als vormingsinstelling op 4 juli 1997 met terugwerkende kracht vanaf 1 december 1996.
- Opening in 1998 te Turnhout van het volledig hernieuwde secretariaat en museum.
- Naar aanleiding van het Europese project INTERREG-II Grenslandschap Taxandria, werden er in 1999 en 2000 drie educatieve koffers ontwikkeld.
- Afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst met het CVN in 1999.
- Ten gevolge van de overname van de vormingsactiviteiten van Natuureservaten vzw bij de oprichting van Natuurpunt vzw volgde de naamsverandering naar NP Educatie vzw in 2002.
- Vanaf 2002 kon via projectwerking ook naar onderwijs en jongeren gewerkt worden met het project Educatief Natuurbeheer.
- Voor de werkjaren 2002 en 2003 subsidies ontvangen voor 3.000 educatieve uren.
- Op 4 april 2003 werd het Decreet op het Sociaal-Cultureel volwassenenwerk goedgekeurd.
- Het expertisedossier “Leren voor natuur, milieu en landschap” ingediend op 14 juli 2003.
- In de loop van 2003 werd het nieuwe decreet en de dossiers voorbereid en werden parallel gesprekken gehouden met het CVN rond een mogelijke fusie.
- Het beleidsplan “Richting kiezen” ingediend op 24 oktober 2003
- Een positief advies over onze expertise op 4 december 2003 voor 3000 vormingsuren.
- In 2004 uitbouw van de Integrale Kwaliteitszorg (IKZ).
- In oktober 2004 wordt het beleidsplan 2006-2009 ingediend met als thema “Verbreding”.
- In 2006 start nieuwe onderhandelingen met CVN met het oog op een fusie.
- In 2007-2008 aanwerving van een educatieve medewerker en een beleidsmedewerker in het kader van verbreding, voor het opstarten van de visievorming rond duurzame ontwikkeling en voor het inrichten van activiteiten rond duurzame ontwikkeling.
- Op 12 juni 2009 doorlichting van de werking door een visitatiecommissie (zie verder onder 6.2).
- In 2009 start van het project “De Wereld vertelt” in samenwerking met 11.11.11 Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, Oxfam Wereldwinkels, Green vzw en Vormingspluscentra.
- In 2009 worden de fusiegesprekken met CVN formeel beëindigd. In februari 2010 wordt opnieuw samen gezeten voor een nieuw samenwerkingsakkoord.
- Het project “Diversiteit in de stad: natuurontmoetingen in Vlaamse stadskernen” samen met organisaties van etnisch-culturele minderheden start met een proeftraject en werd goedgekeurd met een verlenging in 2010-2011; samenwerking met het Minderhedenforum en het Kennisknooppunt Interculturaliseren.
- In februari 2010 versterking van het management in functie van de nieuwe beleidsperiode.
- Viering van 15 jaar NP Educatie en 75 jaar natuureducatie op een academische zitting op de Dag van de Natuureducatieve Vrijwilliger in mei 2010.
- Aanpassing van de statuten voor een uitbreiding van de algemene vergadering goedgekeurd in september 2010.

5.2. Organisatieschema

NP Educatie is georganiseerd rond vijf werkvelden:

- organisatie & ontwikkeling
- leermiddelen & infrastructuur
- cursussen & activiteiten
- projectwerking

Het vijfde werkveld is ondersteunend en omvat administratie, logistiek en financiën.

5.2.1. Organisatie & ontwikkeling

De meeste taken onder organisatie en ontwikkeling vallen direct onder het management.

- Planning, monitoring en kwaliteitszorg:
Onder planning valt het beleidsplan en de voortgangsrapporteringen. Kwaliteitszorg omvat de organisatie-interne milieu- en kwaliteitszorg en de evaluatie en nazorg van cursussen.
- Kennisopbouw en documentatie:
De papieren en digitale bibliotheek bevat naast publicaties ook het documentenarchief met de cursusteksten, powerpoints, foto's.
- Communicatie, tijdschrift, website:
Opvolgen van de website en andere digitale communicatiemiddelen. Leveren van bijdragen aan Natuur.blad, het vaktijdschrift Natuur.focus en andere tijdschriften en publicaties (o.a. Wisselwerk).
- Educatie op afstand:
Voorlopig nog bescheiden, zullen in de toekomst meerdere e-cursussen ontwikkeld worden. Dat kan afzonderlijk, maar ook als onderdeel van klassieke cursussen.
- Samenwerkingsverbanden:
Samenwerkingsovereenkomsten met diensten binnen Natuurpunt: NP beheer, NP studie, NP beleidswerking en met andere verenigingen en bewegingen.
- Internationale contacten en projecten
- Beleidsopvolging:
Deelname aan permanente werkcommissies van de MINA-raad (natuur- en milieueducatie, duurzame ontwikkeling). Deelname aan besprekingen FOV en activiteiten Socius. Opvolgen van overlegplatformen van de Vlaamse overheid (NME-overlegplatform en overlegplatform Educatie voor Duurzame ontwikkeling, werkgroep Eco-cultuur) en opvolgen van provinciale NME-organen (LIMNET, ANNET, NME-overlegplatform West-Vlaanderen).

5.2.2. Leermiddelen

De leermiddelen staan deels in functie van de cursussen en activiteiten, maar vormen daarnaast een eigen aanbod. Het aantal VTE dat hiervoor ingezet wordt, is momenteel moeilijk precies te bepalen, maar bedraagt minimaal 1 VTE.

- Tentoonstellingen, Museum op Reis: eigen tentoonstellingen in het Natuurpunt Museum en verhuur van tentoonstellingen en opstellingen.
- Lespakketten, koffers en spelen: aanmaak en verspreiding van educatief materiaal.
- Publicaties, cursusteksten en sleutels: ter beschikking stellen van cursusmateriaal in papieren of digitale vorm.

5.2.3. Cursussen & activiteiten

Het organiseren en begeleiden van cursussen is een kerntaak van de instelling. Dat blijkt ook uit het aantal medewerkers. Op het educatief werk zijn ca. 4 VTE actief.

Vanaf 2011 (zie portfolio 2011) wordt het cursusaanbod ingedeeld in 3 categorieën:

- Biodiversiteit en biotopen
- Kadervorming vrijwilligers: basiscursussen Natuur-voor-groentjes en Natuur in je streek, opleidingen (educatie, studie, beheer) en praktijkcursussen
- Duurzaamheid en samenleving: cursussen, activiteiten en infosessies.

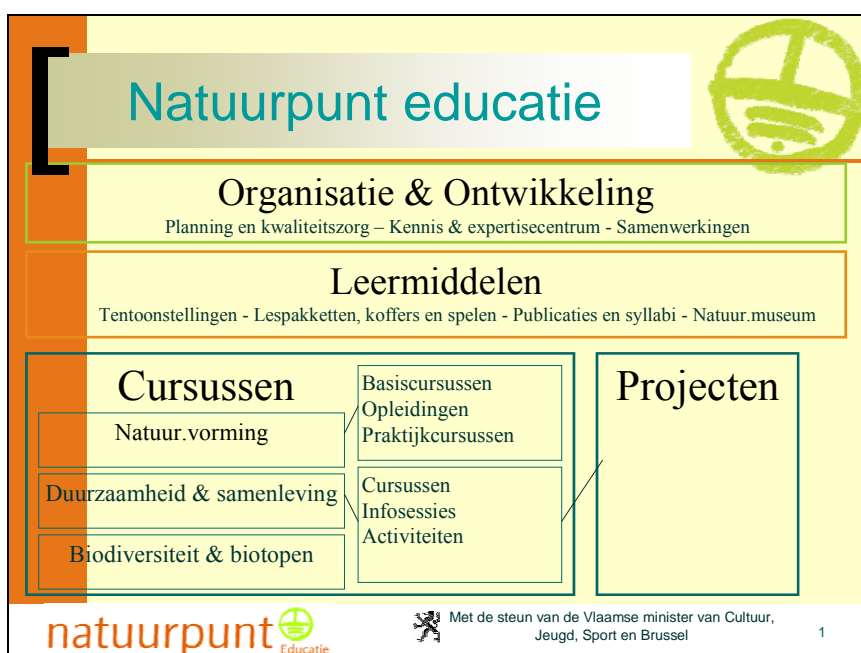
5.2.4. Projectwerking

Onder projectwerking vallen zowel langlopende projecten als kortere opdrachten, voor zover deze een bredere inhoud hebben dan het verzorgen van cursussen.

Voor de grotere projecten wordt in principe een beroep gedaan op contractuele medewerkers. Projecten worden uitgevoerd in opdracht van Regionale Landschappen, Provinciale overheden, Departementen van de Vlaamse overheid of Federale overheid of in samenwerking met organisaties uit andere Europese lidstaten in het kader van Europese projecten (bv. Leonardo-projecten, Life-projecten).

5.2.5. Administratie, logistiek en financiën

De administratieve en logistieke ondersteuning, opstellen van begrotingen en begrotingscontroles. Voor een deel wordt voor de ondersteuning tegen betaling een beroep gedaan op de diensten van Natuurpunt.

Figuur 8 Organisationschema NP Educatie

5.3. Samenwerking

Samenwerking met andere instellingen, verenigingen en organisaties heeft een aantal voordelen, op voorwaarde dat samenwerking deel uitmaakt van de bedrijfscultuur. Samenwerken moet ofwel de kerntaak versterken ofwel verbreding mogelijk maken zonder in te leveren op de kerntaak. Voor NP Educatie is samenwerken met groepen vrijwilligers een deel van de eigenheid. Daarnaast wordt in toenemende mate ook met andere organisaties samengewerkt. Dat vereist een aanpak op maat waarbij rekening gehouden moet worden met de verwachtingen van alle betrokkenen.

5.3.1. Samenwerkingsverbanden

In het verleden is samengewerkt met een groot en divers aantal organisaties en instellingen. Deze kunnen ingedeeld worden in zes groepen, elk met hun eigen kenmerken en finaliteit. Voor een overzicht van de cursusorganisatoren waarmee in de voorbije beleidsperiode werd gewerkt, verwijzen we naar de bijlagen.

- Natuurpunt en verbonden verenigingen:
 - o Afdelingen en geledingen van Natuurpunt
 - o Bezoekerscentra van Natuurpunt Beheer
 - o Educatief natuurbeheer van Natuurpunt Beheer
 - o Sociaal economiebedrijf Natuur en Landschap
 - o Natuurstudiewerkgroepen van Natuurpunt Studie
- Gespecialiseerde aanbieders van NME en EDO:
 - o CVN: gemeenschappelijke producten, samenwerking in het kader van Tandem, educatieve werkgroepen, communicatie.
 - o Inverde: gemeenschappelijke producten en initiatieven (cursus natuurbeheer, professionele vorming).
- Organisaties uit de natuur- en milieubeweging:
 - o Nationale verenigingen (Velt, Trage Wegen)
 - o Regionale natuur- en milieuverenigingen (onder de koepel BBL)
 - o Vogelopvangcentra (Vogelbescherming)
 - o VODO (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling)
- Sociaal-culturele instellingen, verenigingen en bewegingen van doelgroepen
 - o Vormingpluscentra
 - o Federaties en organisaties van etnisch-culturele minderheden: Minderhedenforum, Villa Mescolanza, EVA vzw
 - o Andere (Pasar, Landelijke gilden, Muylenberg, KVLV, NEOS, OKRA, Waerbeke,...)
- Provincies en gemeenten en overkoepelende structuren:
 - o Tandem
 - o Bezoekerscentra en NME-centra van provincies en Vlaams gewest (ANB)
 - o Regionale Landschappen
- Organisaties uit andere sectoren actief rond duurzame ontwikkeling
 - o Oxfam Wereldwinkels, Oxfam Fairtrade
 - o 11.11.11 Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging
 - o Green vzw

5.3.2. Voorbeelden van samenwerking

Hoe de samenwerking vorm kan krijgen, wordt hier geïllustreerd aan de hand van enkele voorbeelden van actuele of geplande samenwerking.

Natuurpunt vzw, Natuurpunt Studie vzw, Natuurpunt Beheer vzw

Tussen de natuurbehoudsbeweging, Natuurpunt en NP Educatie is er een sterke band, zowel operationeel als inhoudelijk. De nadruk ligt op wederzijdse versterking. Educatie verzorgd door NP Educatie is voor Natuurpunt een werkingsveld met een eigen finaliteit. Momenteel wordt met de andere werkingsvelden (beleid, beheer, studie, beweging) en structuren overlegd over verdere concrete samenwerking. Natuurpunt is niet alleen een grote ledenorganisatie met een sterk vrijwilligersnetwerk, het is met meer dan 300 personeelsleden ook een professionele organisatie met veel expertise. Daar willen we meer dan in het verleden gebruik van maken.

Formeel zal de samenwerking in de schoot van Natuurpunt worden vastgelegd in afsprakennota's en zal er verder gestreefd worden naar gezamenlijke projecten, rond biodiversiteit en duurzame ontwikkeling. Voor het vormgeven van de afsprakennota's voor de beleidsperiode 2011-2015 wordt vertrokken van bestaande positieve samenwerkingen, zowel in campagnes (Nacht van de vleermuis, Vlinder Mee,...) als bij de ondersteuning van vorming voor vrijwilligers.

Centrum voor Natuur- en Milieueducatie

Van bij op oprichting van NME De Wielewaal (de voorganger van NP Educatie) waren er met CVN contacten met het oog op afspraken en samenwerking. In 1999, dus al voor de fusie die geleid heeft tot Natuurpunt, werd een eerste formeel samenwerkingsakkoord afgesloten. Na de fusie is het overleg opnieuw opgestart in 2002, tegen de achtergrond van het nieuw cultuurdecreet. Vanaf 2006 is ernstig werk gemaakt van het verkennen van de kansen voor een volwaardige fusie tussen de twee instellingen. Uiteindelijk bleken er te veel meningsverschillen te bestaan tussen de raden van bestuur waardoor het proces eind 2009 formeel is stopgezet. Begin 2010 is dan opnieuw een bijeenkomst gehouden met een delegatie van het management en bestuurders. Daar werd ondermeer gesteld dat: *“Het mag geen verhaal van concurreren worden, maar wel van convergeren. De fusie is top down niet gelukt; maar als naar steeds verder gaande samenwerking gestreefd wordt, kan ze op middellange termijn van onderuit groeien en slagen.”*

Sindsdien is verder gewerkt aan het verkennen van een nieuw samenwerkingskader. In juni is een tijdspad afgesproken om te komen tot een nieuw goed te keuren samenwerkingsovereenkomst in het voorjaar van 2010. Er is al een principiële akkoord om bv. een aantal cursussen samen te ontwikkelen (opleiding educatief medewerker, instapcursus natuur voor groentjes en natuur-in-zicht) en vanaf 2011 een gezamenlijke ontmoetingsdag voor educatieve vrijwilligers in te richten. Daarnaast loopt ook de bestaande samenwerking op het vlak van communicatie verder. Twee maal per jaar wordt een gezamenlijke vormingskalender uitgegeven.

Inverde

NP Educatie had in het verleden een goede samenwerking met de gespecialiseerde vormingsinstelling Inverde. Het is de uitdrukkelijke wens van beide instellingen om die verder te zetten na de fusie met het ondersteunend centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos (OC-ANB). Hiervoor zijn al enkele bijeenkomsten gehouden tussen de directies. Concreet is afgesproken om de cursus natuurbeheer te herwerken en een gezamenlijk product

te ontwikkelen voor natuurwerkers en groenbeheerders (zowel in professioneel verband als voor vrijwilligers).

NP Educatie is vertegenwoordigd in het Raadgevend Orgaan van Inverde en Inverde werd al uitgenodigd om een vertegenwoordiger af te vaardigen voor de Algemene Vergadering van NP Educatie.

Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren (Velt)

Velt is de Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren. Velt geeft ecologisch leven vorm in huis, tuin en daarbuiten. Door kwaliteitsvolle publicaties en samenwerkingsverbanden wil de vereniging bijdragen tot de ontwikkeling van een duurzame levensstijl. In Vlaanderen en Nederland telt Velt 12.000 leden en 100 lokale afdelingen. Met Velt is in het verleden samengewerkt onder meer door gezamenlijke cursussen ('natuur in de tuin', 'insecten in de tuin'). Voor de komende beleidsperiode is afgesproken om samen te werken voor:

- de uitwisseling van gespecialiseerde lesgevers
- gezamenlijke cursussen op overlappende thema's (bv. biodiversiteit in de stad, smaak)
- participatie in projecten
- studie en onderzoek.

Minderhedenforum vzw

Het Minderhedenforum wil de maatschappelijke positie van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen versterken en het respect tussen groepen bevorderen. Sinds 2000 treedt het Minderhedenforum op als spreekbuis en belangenbehartiger van de etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen en Brussel. In 2008-2009 startte NP Educatie een samenwerking met het Minderhedenforum in het kader van het project "Diversiteit in de stad: natuurontmoetingen in Vlaamse stadskernen". Het Minderhedenforum was tussenpersoon bij het contacteren van de lokale zelforganisaties en zorgde voor inhoudelijke en organisatorische ondersteuning.

NP Educatie wil deze samenwerking en het werken met zelforganisaties (EVA vzw te Turnhout, Turkse Unie te Beringen, KAV Intercultureel Brussel, ...) verder zetten om op die manier haar knowhow rond het werken met en voor etnisch-culturele minderheden te vergroten, nieuwe doelgroepen te bereiken en meer en beter multicultureel te werken.

Vormingpluscentra

Dertien Vormingpluscentra, verspreid over Vlaanderen en Brussel, organiseren een waaier aan activiteiten die volwassenen persoonlijke, sociale en culturele competenties bijbrengen en de deelname aan de samenleving stimuleren. De centra gebruiken een breed gamma aan werkvormen. Ze doen dat in samenspraak en samenwerking met tal van sociale en culturele sleutelfiguren, organisaties en sectoren die ze willen stimuleren en inspireren.

NP Educatie werkte de voorbije beleidsperiode actief samen met de 13 Vormingpluscentra. Er is onderzocht hoe via de Vormingpluscentra een nieuw publiek buiten de natuur- en milieusector kon worden aangesproken. Op sommige plaatsen was de samenwerking succesvol, op andere plaatsen minder. De reden hiervoor werd meestal gezocht in een gebrekkige promotie of de te hoge cursusprijs in vergelijking met het aanbod van onze cursussen op andere plaatsen. In de toekomst zal de samenwerking vooral toegespitst worden op projectwerk (o.a. stilte, rust en ruimte, duurzame ontwikkeling), doelgroepenbereik en communicatie. Daarvoor zal elk werkjaar een specifiek aanbod naar voor geschoven worden.

Waerbeke stilte|beweging

Waerbeke brengt een vernieuwend maatschappelijk verhaal rond stilte, rust en ruimte. Waerbeke diende daarvoor een aanvraag voor erkenning als sociaal-culturele beweging in. NP Educatie werkte de voorbije jaren actief mee in de werkgroep van het interbestuurlijk Plattelandsoverleg, aan het Stilte-overlegplatform in de Kempen en met verschillende andere stilte-initiatieven (Brochure “Stilte, rust en ruimte in de Kempen”, studiedagen, stiltegidsen, wandelingen rond stilte, rust en ruimte). NP Educatie lag zo mee aan de basis van een streekgebonden leergemeenschap rond stilte, rust en ruimte en organiseerde ook elders in Vlaanderen. stiltewandelingen. Waerbeke fungeert hierbij als raadgever en inspirator.

In de volgende beleidsperiode wil NP Educatie de samenwerking met Waerbeke verder uitdiepen. NP Educatie zal vanuit natuur- en landschapsbeleving het belang en de kracht van het ervaren en beleven van stilte, rust en ruimte verder uitdragen. De thematiek van stilte, rust en ruimte als creatieve, verzoenende kracht en als belangrijk en essentieel element in welzijn en volksgezondheid zal NP Educatie in het bijzonder verder benutten bij het bereiken van nieuwe doelgroepen. Dat sluit aan bij het strategisch beleidsplan van Waerbeke: *“De samenwerking tussen de beleidsdomeinen natuur, leefmilieu en cultuur is een uitgelezen kans om samen met partners en actoren een brug te slaan. Dit soort aanpak bevordert de zorg voor leefkwaliteit en een toekomstgericht landschapsbeheer.”*

Aardewerk

Aardewerk is een vzw die als sinds 1993 onder meer zomerweken over groene filosofie organiseert. Aardewerk wil tevens een ontmoetingsplaats zijn voor alle mensen die op zoek zijn naar nieuwe leefwijzen die minder vervreemdend, minder verkwistend, minder gehaast en dwangmatig, die ecologisch meer duurzaam, solidair, rechtvaardig en vreugdevol zijn.

Met Aardewerk is in het verleden occasioneel samengewerkt. Na de zomerweek van 2010 is aan de vereniging een samenwerking rond educatie aangeboden. Deze samenwerking, zowel praktisch als inhoudelijk, kan voor NP Educatie een meerwaarde betekenen voor het verbreden en verdiepen van het aanbod rond duurzame ontwikkeling (EDO).

Herentalse Natuurgidsen

De Herentalse Natuurgidsen is een lokale groep van gidsen die zich vooral bezig houden met educatieve activiteiten voor jongeren en scholen. Daartoe behoort o.m. ook het begeleiden van bosklassen (Jeugdcentrum VVKSJ) en sport- en natuurkampen (BLOSO). NP Educatie werkt samen met de Herentalse Natuurgidsen voor de (na)vorming van de gidsen. Dat gebeurt in een open aanbod, zodat ook andere (bijv. nieuwe afgestudeerden van gidsenopleidingen) kunnen aansluiten.

Natuurgroep Amenti

Amenti is een groep natuurliefhebbers met, zoals ze zelf aangeven, een onstilbare honger naar kennis over de verschillende aspecten van de natuur. Al gedurende jaren biedt NP Educatie aangepaste vorming aan deze groep natuurliefhebbers. De vorming draagt bij tot een grotere zelfstandigheid van de leden van de groep die met die kennis groepen begeleiden als gids.

Jaarlijks kiest de groep Amenti voor een programma geënt op een bepaalde soortengroep of biotoop (eiken- berkenbos, water, composieten, schermbloemigen,...). Amenti kan gezien worden als een Vlaamse werkgroep rond natuur- en milieueducatie.

Voor de beleidsperiode 2011-2015 wil NP Educatie inspelen op de noden van deze werkgroep om hun vaardigheden als gids nog verder te verfijnen voor activiteiten in de ruime regio.

Regionale Landschappen

De Regionale Landschappen waren in het verleden vooral klanten van NP Educatie. Aanvullend en versterkend zal voor de toekomst gezocht worden naar andere vormen van samenwerking. Daarvoor zijn verkennende gesprekken gestart met de overleggroep van Regionale Landschappen en met afzonderlijke Regionale Landschappen. De voorbije beleidsperiode 2006-2010 werden de volgende cursussen en vormingen/activiteiten ingericht voor een breed publiek in samenwerking met Regionale Landschappen.

Jaar	Regionaal Landschap	Activiteit	Aantal
2006	Noord-Hageland	Winteravond Info-avond biodiversiteit	1
2007	Kempen en Maasland	Soortenproject Provincie Limburg: infoavonden en wandelingen	12
2008	Haspengouw en Voeren	Wandeling rond het thema vogels	2
	Lage Kempen	Wandeling rond het thema Ongewervelden	1
	Noord Hageland	Kadervorming natuur en klimaat	1
	Noord Hageland	Cursus spinnen	1
	Noord Hageland	Cursus natuur in de tuin	1
	Schelde - Durme	Voordracht zwaluwen	1
2009	Noord-Hageland	Cursus: spoorzoeken	1
	Noord-Hageland	Kadervorming: vleermuizengidsen	1
	Noord-Hageland	Infoavond: zwaluwen	1
	Groene Corridor	Cursus: Amfibieën en reptielen	1
	Kempen en Maasland	Cursus: Natuurbeleving	1
	Kempen en Maasland	Cursus: Natuur en klimaat	1
	Voorkempen	Studiedag Trage wegen	1
	Schelde Durme	Cursus: planten van vennen en poelen	1
	Vlaamse Ardennen	Cursus: natuur in de tuin	1
	Vlaamse Ardennen	Cursus: Leren kijken naar vogels	1
	Rivierenland	Wandeling: paddenstoelenhappening	1
2010	Zuid-Hageland	Akkervogelwandeling	1
	Schelde-Durme, NEC De Pastorie, Basisschool De Belhamel, MOS Basisonderwijs O-VI	Vormingsdag: "Biodiversiteit" voor leerkrachten basisonderwijs	1
	Groene Corridor	Kikvorscursus "XL"	3
	Zenne, Zuun en Zoniën (afgelast)	Vlindercursus - 1 miljoen vlinders herkennen	1
	Kleine en Grote Nete en Natuurgidsen Herentals	Cursus: "Netegids" en Happening: "KomeNete":	1
	Houtland	Kadervorming voor "Vleermuizengidsen"	1
	Haspengouw en Voeren	Eikelmuis spel voor kinderen : Landschapsdoedag	1
	Houtland	Cursus: Libellen en waterjuffers van het Houtland	1
	Lage Kempen	Kriebelactiviteit voor gezinnen	1

Figuur 9 Samenwerking met Regionale Landschappen 2006-2010

Trage Wegen vzw

Trage Wegen vzw is een vereniging die ijvert voor het behoud, herstel en de multifunctionele ontwikkeling van trage wegen in Vlaanderen. Ze houden zich bezig met het behoud en de herbestemming van oude voet- en buurtwegen, holle wegen en jaagpaden, herbestemde spoorwegbeddingen, kerkwegels, ... met het oog op een betere leefkwaliteit voor alles wat leeft.

NP Educatie werkte in 2009 samen aan de studiedag “Trage Wegen in ’t Groen”. Een studiedag waarin gesproken werd over de verschillende kwaliteiten van Trage Wegen, met een focus op biodiversiteit. Omwille van het verbindend, belevings- en ecologisch belang van trage wegen wil NP Educatie expliciet aandacht schenken aan dit thema in de volgende beleidsperiode. Trage wegen spelen niet enkel een rol op het vlak van mobiliteit. Ze zijn ook belangrijk voor toerisme en voor natuur.

NP Educatie wil door vorming specifieke doelgroepen en het brede publiek informeren over het belang en de kwaliteiten van trage wegen. Trage wegen met een grote belevingswaarde blijken ook net die wegen te zijn met een grote biodiversiteitswaarde. NP Educatie wil bij het ontwikkelen en geven van vorming rond trage wegen samenwerken met vzw Trage Wegen, Waerbeke, gemeenten en Regionale Landschappen.

Tandem

In de nieuwe samenstelling van Tandem, het samenwerkingsverband van natuur- en milieuverenigingen voor duurzaam lokaal milieubeleid, is merkwaardig geen enkele educatieve vereniging of instelling opgenomen. De kandidaturen van NP Educatie, CVN en Green vzw werden niet weerhouden. Omdat er hoe dan ook veel activiteiten plaatsvinden op lokaal en provinciaal vlak (en er zowel met lokale als provinciale overheden heel wat concrete acties lopen) zal toch nog gezocht worden naar een vorm van samenwerking met Tandem. Er is in elk geval al bereikt dat NP Educatie genoemd wordt in het ontwerp beleidsplan van Tandem voor de periode 2011-2013. Specifiek werd melding gemaakt van het uitwerken van activiteiten in het kader van stilte en natuur. Ook in het verleden heeft NP Educatie succesvol samengewerkt met Tandem (bv. cursus lichthinder, infoavonden biodiversiteit, tentoonstelling “Over klimaatkanaries en hittestress”). In de toekomst zal op dezelfde manier samenwerking worden gezocht in het kader van infoavonden, kadervormingen, ... rond actuele natuur- en milieuthema’s.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de info-avonden biodiversiteit in 2010. In het kader van het internationaal jaar van de Biodiversiteit en de eigen festiviteiten “15 jaar vorming rond natuur, milieu en biodiversiteit en 75 jaar natuur- en milieueducatie” werden de biodiversiteitsavonden extra gepromoot.

Provincie	Datum	Inrichter
Brussels Gewest	10/02/2010	Liberaal Beweging voor Volksontwikkeling
Antwerpen	26/03/2010	NP Voorkempen
Oost-Vlaanderen	2/04/2010	Milieuadviesraad Wachetebeke
West-Vlaanderen	29/04/2010	Milieuraad Nieuwpoort
Antwerpen	18/05/2010	Gemeente Oud-Turnhout
Oost-Vlaanderen	19/05/2010	Miliedienst Maldegem
Antwerpen	27/05/10	Milieuraad Mechelen
Antwerpen	02/06/10	Milieuraad Kalmthout
Vlaams-Brabant	08/06/10	Miliedienst Asse
Oost-Vlaanderen	03/09/10	NP Scheldeland
West-Vlaanderen	13/09/10	Milieuraad Damme i.s.m. Stad Damme
Oost-Vlaanderen	15/09/10	Natuurpunt Ninove
Oost-Vlaanderen	16/09/10	Milieuraad Aalter
Antwerpen	20/09/10	Stad Hoogstraten i.s.m. Milieuraad Hoogstraten en NP Markvallei
Antwerpen	24/09/10	Gemeente Stabroek
Oost-Vlaanderen	29/09/10	Stad Sint-Niklaas i.s.m. NP Zuid-Waasland
Antwerpen	12/10/10	Milieuraad Boechout
Antwerpen	13/10/10	Milieuraad en gemeentebestuur Olen
Limburg	16/10/10	Milieuraad Ham en Natuurpunt Ham
Oost-Vlaanderen	17/10/10	Volkstuin Wetteren
Oost-Vlaanderen	18/10/10	Milieuraad Lebbeke en NP 's Heerenbosch
Vlaams-Brabant	22/10/10	NP Zemst
Vlaams-Brabant	04/11/10	Miliedienst Halle
Vlaams-Brabant	16/11/10	Vormingplus Oost-Brabant
Vlaams-Brabant	17/11/10	Milieuraad Londerzeel en NP Londerzeel
Vlaams-Brabant	23/11/10	Milieuraad Affligem
Antwerpen	25/11/10	NP Zuidrand Antwerpen

Figuur 10 Biodiversiteitsavonden in 2010

6. Evaluatie en beoordeling

In dit hoofdstuk worden de beoordelingselementen uit het decreet op het Sociaal-cultureel Volwassenenwerk puntsgewijze afgetoetst. Nadien wordt ingegaan op het advies van de Visitatiecommissie van juni 2009. De aanbevelingen werden overgenomen en werken door in de volgende beleidsperiode.

6.1. Aftoetsing van de beoordelingselementen

Voor het aftoetsen aan de oorspronkelijke beoordelingselementen uit het decreet op het Sociaal-cultureel Volwassenenwerk van 4 april 2003 verwijzen we op de eerste plaats naar het expertisedossier “Leren voor natuur, milieu en landschap” van juli 2003. Daarin is een uitgebreide toelichting opgenomen over de maatschappelijke relevantie van de thema’s natuur, milieu en landschap en het leren voor biodiversiteit in het brede kader van het streven naar een duurzame en sociale samenleving. Daarnaast wordt ook in het luik van de omgevingsanalyse (hfdst.7) uitgebreid ingegaan op maatschappelijke trends.

Artikel 26 van het gewijzigde decreet bevat een nieuwe lijst van 13 beoordelingscriteria. Voor de gespecialiseerde vormingsinstellingen is de aanpassing vrij groot:

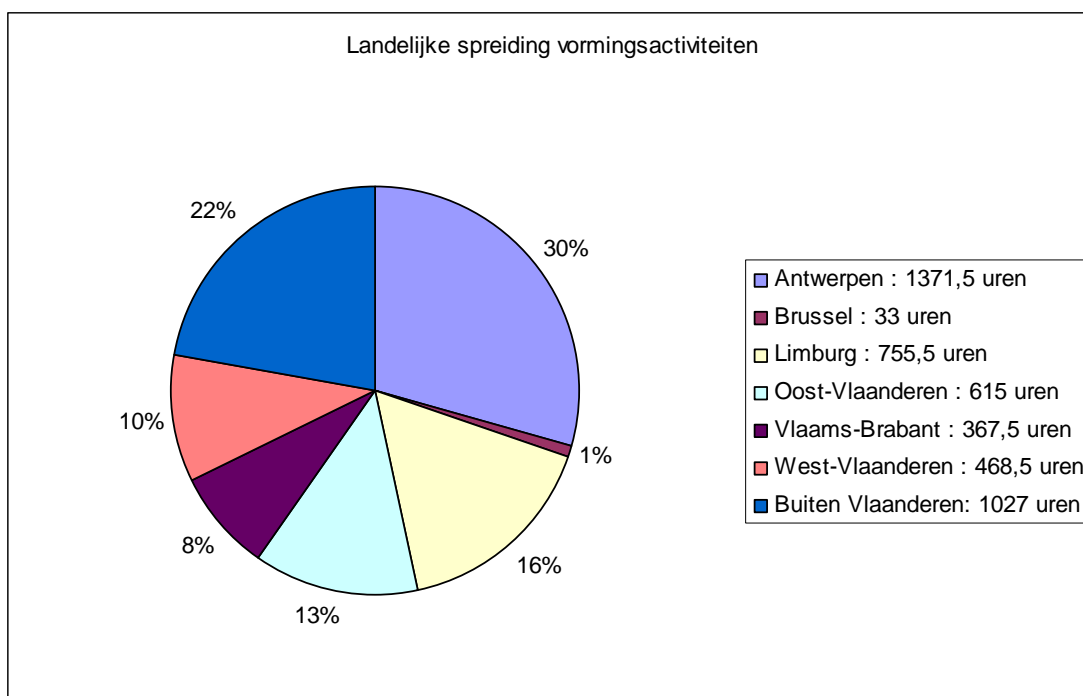
- de aandacht voor integrale kwaliteitszorg is een beoordelingselement geworden;
- inspelen op de beleidsprioriteiten wordt ingeschreven als een bijkomend beoordelingselement;
- de aanpak van de diversiteit met specifieke aandacht voor interculturaliteit krijgt een algemeen toepassingsbereik in heel het decreet.

6.1.1. Landelijke spreiding van het aanbod en/of het publiek

“De gespecialiseerde vormingsinstelling toont aan dat haar aanbod en/of publieksbereik verspreid is over minstens vier Vlaamse provincies. Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad wordt beschouwd als een Vlaamse provincie.”

In 2009 realiseerden we (zoals ook de andere jaren van de beleidsperiode) een goede landelijke spreiding over Vlaanderen. Enkel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijft traditioneel wat achter ten opzichte van de provincies. In 2010 kreeg daarom de samenwerking met de plaatselijke afdeling Natuurpunt Brussel, met Green vzw en Vormingplus Citizenne extra aandacht in het kader van het project “Diversiteit in de Stad”. Mede dankzij de samenwerking met NP Educatie is de lokale afdeling Natuurpunt Brussel in 2008-2009 terug nieuw leven ingeblazen. Dit bood voor 2010 nieuwe mogelijkheden. Ook in het kader van de doelgroepverruiming en interculturaliteit worden momenteel nieuwe contacten gelegd in het Brusselse.

De herstructurering van het aanbod in 2010 en 2011, met o.a. de vernieuwde cursustrajecten, zal het mogelijk maken ook voor de geografische spreiding nog meer planmatig te werk te gaan en lokale overlap te vermijden.

Figuur 11 Landelijke spreiding aanbod in 2009

6.1.2. Het beleid ten aanzien van de deelnemers (bestaande en beoogde doelgroepen) en de link naar het communicatiebeleid

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verduidelijkt welk beleid ze voert ten aanzien van haar deelnemers -met specifieke aandacht voor publieksverbreding en publieksvernieuwing- en verheldert de communicatiestrategieën die worden gehanteerd om de deelnemers (zowel de bestaande als de beoogde doelgroepen) te bereiken.”

NP Educatie besteedde de voorbije beleidsperiode bijzondere aandacht aan het doelgroepenbeleid in het kader van verbreding en verruiming. Nieuwe thema's werden uitgewerkt en werkvormen ontwikkeld om nieuwe doelgroepen ook buiten de natuur- en milieubehoudsbeweging te bereiken. In het kader van het doelgroepenbeleid blijft NP Educatie oog hebben voor diversiteit op diverse terreinen waaronder interculturaliteit (zie verder 6.1.10). Op jaarbasis wordt telkens samengewerkt met meer dan 200 verschillende lokale cursusorganisatoren. Voor de periode 2006-2010 werd momenteel samengewerkt met meer dan 450 verschillende organisaties (zie lijst van de cursusorganisatoren in bijlage).

- Voor het lanceren van nieuwe activiteiten voor een breed publiek werd vaak gebruik gemaakt van campagnes van grotere evenementen: de Week van de Smaak, Gentse Feesten, Belmundo-festival. Op deze evenementen werden dan nieuwe activiteiten gelanceerd: ecologisch-culinaire wandelingen, een proef- en doe activiteit zoals “Zet je tanden in de natuur”, “De Wereld op je bord”.
- Voor het bereiken van de deelnemers wordt voor de promotie en organisatie steeds samengewerkt met de lokale cursusorganisator om het vormingsaanbod zo dicht mogelijk bij de burger te brengen. Verder wordt gebruik gemaakt van bestaande databanken zoals “Prettig Geleerd” en “UIT in Vlaanderen”.

- Voor het bereiken van bepaalde doelgroepen wordt gezorgd voor aangepaste communicatie (bv. flyer en affiche in het Turks in het kader van een activiteit met de Turkse Unie, rekening houden met gevoeligheden aangaande foto's van moskeeën) of worden contacten gelegd met tussenorganisaties om de doelgroep te bereiken (bv. Centrum Basiseducatie in het kader van een project naar kansarmen).
- Daarnaast wordt ook bij de organisatie van de activiteit rekening gehouden met de locatie. Vaak wordt ervoor geopteerd de activiteit te laten doorgaan op een plaats die vertrouwd is voor de betrokken doelgroep (vzw 't Antwoord bij het samenwerken met kansarmen, lokaal Villa Mescolanza voor het samenwerken met een multiculturele groep vrouwen Eva vzw).
- Door het bevragen van de deelnemers met evaluatieformulieren krijgen we zicht op hun noden en wensen. Met het aanbod proberen we in te spelen op die noden.
- In de jaarprogrammatie heeft NP Educatie oog voor thema's uit de actualiteit. Jaarlijks ontwikkelt NP Educatie nieuwe vormingen die hierop inspelen. Met deze vormingen wekt ze interesse bij een breed publiek (bv. lokale informatieavonden rond biodiversiteit).
- Om nieuwe mensen nog meer en beter te enthousiasmeren en te engageren voorziet de nieuwe beleidsperiode in nieuwe cursustrajecten (zie 11.3.2 Cursus- en activiteitsaanbod en 11.3.3. Persoonsgerichte vorming.).

6.1.3. De samenwerking met de volkshogescholen

“De gespecialiseerde vormingsinstelling expliciteert en verantwoordt vanuit haar specifieke beleidsopties haar samenwerking met de diverse volkshogescholen, gevestigd in verschillende regio's.”

Jaarlijks worden gemiddeld tussen de 5 en de 10 activiteiten ingepland met de Vormingpluscentra. In totaal werden in 2009 10 vormingsactiviteiten ingepland met 5 verschillende Vormingpluscentra. 7 activiteiten werden door de betrokken Vormingplus afgelast wegens een te gering aantal inschrijvingen.

In 2009 werden eveneens nieuwe cursussen met Vormingpluscentra ingepland en werd gecommuniceerd naar de Vormingpluscentra over de initiatieven omtrent duurzame ontwikkeling en biodiversiteit (zie ook Voortgangsrapport 2009-2010).

Titel activiteit (los van projectwerk)	Datum	Vormingplus en samenwerkende partner
De wereld op je bord	06/03	Gent-Eeklo
Proeven van de natuur in de lente	27/06	Gent-Eeklo
Proeven van de natuur in de zomer	10/07	Gent-Eeklo
Stiltewandeling in Meise	15/07	Arch'educ
Stiltewandeling in Dender-Mark	21/08	Arch'educ
Cursus: insecten – kleine pracht, groot vernuft	10/09	Limburg
Cursus: Spinnen	02/10	Limburg
Goede raad voor het klimaat	22/10	Waas en Dender
De wereld op je bord	17/11	Waas en Dender
Cursus natuur en klimaat	19/03	Vlaamse Ardennen-Dender

Figuur 12 Samenwerking met Vormingspluscentra in 2009

Natuurpunt Educatie stelt echter vast dat vaak cursussen worden geannuleerd die in samenwerking met Vormingspluscentra worden ingericht. Telkens is er sprake van te weinig deelnemers. Wellicht is de hoge prijs de voornaamste oorzaak. Voor de volgende beleidsperiode zal worden onderzocht hoe de samenwerking meer succesvol kan zijn en zal een annuleringsvergoeding worden overwogen. Naast het samenwerken met de Vormingpluscentra is het essentieel ook een samenwerking te hebben met een derde partij (een lokale vereniging of beweging).

Naast het cursuswerk werkt Natuurpunt Educatie samen met Vormingpluscentra in het kader van projecten. Zo vonden overlegvergaderingen plaats met alle Vormingpluscentra voor het meewerken aan het project “De Wereld vertelt”, startte eind 2006 een samenwerking met Vormingplus Kempen rond het thema Stille (nog steeds actief lopende) en werd in 2009 een overleg opgestart met Citizenne en enkele andere Volkshogescholen in het kader van het project “Diversiteit in de stad”. Tijdens het overleg werden ideeën over thema’s en werkvormen uitgewisseld.

Natuurpunt Educatie maakt dankbaar gebruik van lokale contacten via Vormingplus en Vormingplus van de expertise van Natuurpunt Educatie.

Het projectmatig werken met de Volkshogescholen wil Natuurpunt Educatie nog verder gaan uitbreiden.

6.1.4. De zorg voor professionalisering en professionaliteit

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verduidelijkt hoe ze werk maakt van de zorg voor professionalisering en professionaliteit. Zij toont aan op welke manier aandacht wordt besteed aan de kennis, vaardigheden en attitudes waarover de medewerker (in vast of los dienstverband) beschikt om zijn taak/functie naar behoren in te vullen. De organisatie geeft aan hoe zij zorg draagt voor voortdurende competentieontwikkeling.”

De expertise van het team, professioneel en vrijwilligerskader, is de laatste jaren nog toegenomen. De beleidsmedewerker aangeworven in 2008 en één educatieve medewerker aangeworven in 2007 bleven niet in het team, maar deze wijziging werd opgevangen door de aanwerving van twee projectmedewerkers en de beslissing van de strategische raad van bestuur in september 2009 om het management te versterken sinds februari 2010.

De organisatie van diverse educatieve activiteiten, het bijwonen van studiedagen en het opvolgen van vakliteratuur zorgden voor een goede continue bijscholing van het professioneel kader.

Daarnaast groeide ook het aantal educatieve vrijwilligers en kregen zij kadervorming rond diverse thema's (kadervorming vleermuizen, vlinders, klimaat, biodiversiteit, paddenstoelen). Met het blijvend opvolgen van de kwaliteit van het vormingsaanbod (Integrale KwaliteitsZorg), het opvolgen van behoeften in onze multiculturele samenleving en het inspelen op de actualiteit zorgen we mee voor de nodige professionaliteit.

Midden 2010 beschikte NP Educatie voor de volwassenenvorming over 9,6 VTE, waarvan 7 educatieve medewerkers met volgende expertises:

- Joeri Cortens: biodiversiteit, natuurbeheer, ongewervelden, planten en interculturaliteit
- Koen Leysen: vogels, weer en klimaat
- Nobby Thys: ongewervelden en natuurbeleving (tot 31 augustus 2010)
- Wim Veraghtert: paddenstoelen, planten, insecten, klimaat en biodiversiteit
- Hans Vermeulen: paddenstoelen, planten, mossen en korstmossen en geologie
- Jutta Kleber: projectmedewerker interculturaliteit en duurzame ontwikkeling
- Carin Coryn: projectmedewerker interculturaliteit en duurzame ontwikkeling

Meermaals werd de expertise van één van de medewerkers gevraagd door overheden of andere organisaties naar aanleiding van een specifiek thema. Een greep uit de organisaties die op ons een beroep deden:

- Regionale Landschappen en Bezoekerscentra
- Centrum Voor Natuur- en Milieueducatie: o.a. infoavond Eikelmuis
- Gemeenten: biodiversiteit, uilen en braakballen, vleermuizen, gierzwaluwen, slechtvalk...
- Milieuraden: natuur en klimaat en biodiversiteit
- Natuurstudiewerkgroepen: Antwerpse Mycologische kring, vogelwerkgroepen, plantenwerkgroepen, paddenstoelenwerkgroepen
- Natuurpunt: zonnepanelen, klimaat
- Pasar (toeristische organisatie): biodiversiteit
- Koninklijk Museum voor Midden-Afrika: vorming over insecten
- Brandweer van Leopoldsburg en Kontich: vorming over bijen, wespen,...
- Scholen Turnhout, lerarenopleiding: biodiversiteit op school, vleermuizen op school
- NME-centrum Natuur & Zo te Terneuzen: spinnensafari

NP Educatie is een duidelijke autoriteit in haar vakgebied. Het expertisedossier en het beleidsplan lichten dit verder toe alsmede de Voortgangsrapporten. Het vormingswerk dat ze biedt is daarenboven uniek in Vlaanderen. De grote vraag naar vorming aan NP Educatie bewijst de nood en de behoefte aan het vormingsaanbod dat momenteel wordt aangeboden.

NP Educatie bouwt de expertise van het professioneel kader en van het vrijwilligerskader verder uit. Het huidige professionele kader werkt zich in nieuwe thema's en doelgroepen in. De medewerkers bouwden zowel hun inhoudelijke als pedagogische expertise uit. Ze volgen daarvoor vorming en studiedagen en leggen contacten met andere organisaties binnen en buiten de sector. Zo zorgden de contacten in 2009 en 2010 met het Minderhedenforum en

etnisch-culturele minderheden (zelforganisaties) voor meer expertise in het werken met en voor interculturele groepen.

In 2009 bouwde NP Educatie haar inhoudelijke en pedagogische expertise verder uit en stelde die ter beschikking van anderen:

- Studiedagen en vormingsmomenten die werden bijgewoond:
 - o Studiedag van de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA),
 - o Studiedag van de Limburgse koepel voor natuurstudie (LIKONA)
 - o Studiedag van de Vlaams-Brabantse Koepel voor Natuurstudie (BRAKONA),
 - o West-Vlaamse Natuurstudiedag
 - o Belgische Vogeldag van Natuurpunt Studie en de Universiteit Antwerpen
 - o Studiedag van de Nederlandse Mycologische vereniging
 - o Floradag van de Nederlandse Mycologische vereniging
 - o Mycologendag van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging
 - o Landelijke Vlinderdag van de Vlinderstichting (Wageningen, Nederland)
 - o Studiedag Invertebraten in België (KBIN)
 - o Workshop Gentiaanblauwtje (bedreigde dagvlinder) van Natuurpunt Studie
 - o Symposium Akkernatuur (Natuurpunt Oost-Brabant)
 - o Bezoek aan het viskweekcentrum van het Instituut voor Natuurbehoud in Linkebeek
 - o Bezoek aan Meteowing in Beauvechain
 - o Studiedag Natuurstudie in Averbode Bos & Heide van Natuurpunt vzw
 - o Studiedag “*Trage wegen in ‘t groen*” van de vzw Trage wegen i.s.m. ander ngo’s
 - o “En nu naar buiten”, studiedag rond natuurbeleving van Zadoks Uitgeverij
 - o Beheerteamdag van Natuurpunt Beheer en Natuurpunt Studie
 - o Eerste Vlaamse NME-dag: Een druppel op een hete planeet? te Brussel
- Twee specifiek pedagogische studiedagen:
 - o Toepassen van het leergesprek, PNC Limburg
 - o Projectdossiers schrijven, Vormingplus Oost-Brabant
- Twee studiedagen rond interculturaliteit:
 - o Studiedag “*Gekleurd vrijwilligerswerk*”, Stad Antwerpen
 - o Studiedag over de “*Culturele kant van integratie*” door Paul Scheffer, een organisatie van het Kennisknooppunt Interculturaliseren, De Centrale te Gent – Aankoop boek: “*Het land van aankomst*”
- In het kader van duurzame ontwikkeling werd de volgende studiedag bijgewoond:
 - o Socius à la carte: Duurzaamheidstransitie – lezing Peter Tom Jones te Brussel
- Medewerkers van NP Educatie leverden in 2009 bijdragen aan:
 - o Natuur.Oriolus, ornithologische tijdschrift van Natuurpunt.Studie: eindredactie
 - o Sporen, tijdschrift over zwammen van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging.
- Medewerkers van NP Educatie publiceerden in 2009 artikelen in tijdschriften en rapporten:
 - o Cortens J. 2009. Column: Licht in het duister. Natuur.blad 8(1):12.

- Cortens J. 2009. Eetbare natuur, Natuur.blad 8(3): 18-21.
 - Cortens J & Verbeylen G. 2009. Eikelmuizen in Vlaanderen. Verspreiding, bescherming en monitoring. Natuur.focus 8(1): 4-10
 - Gysels J. & Flour J. 2009. Cultuur & natuur – Een mooi duo, Natuur.blad 8 (4): 14-17
 - Van de Velde K., Strijden voor een duurzaam leven. Voorstelling project “De Wereld vertelt” met interview met Lieve Blancquaert, Natuur.blad 8(2): 40-43
 - Veraghtert W. 2009. De Gistgeurinktzwam – *Coprinus saccharomyces*, een nieuwe inktzwam voor Vlaanderen. Sporen 2(1): 7-8.
 - Veraghtert W. 2009. De vergeten meerderheid, Nachtvinders. Natuur.blad 8(2): 18-21
 - Veraghtert W. 2009. Het Wratsporig hazenpootje - *Coprinus echinosporus*, een inktzwam om naar uit te kijken. Sporen 2(3).
 - Veraghtert W, Van de Meutter F. & Herremans M. 2009. Potenties voor herstel van heidefauna in Averbode Bos en Heide. Natuur.focus 8(2): 73-74.
- Aanleveren van expertise aan medische organisaties
Sinds 2007 doet het Antigifcentrum beroep op een medewerker van NP Educatie voor de determinatie van zwammen in geval van paddenstoelvergiftigingen. Ook in 2009 liep deze afspraak verder voor het determineren van soorten paddenstoelen in opdracht van het Antigifcentrum.
 - Op studiedagen wordt geregeld een spreker van NP Educatie gevraagd omwille van zijn/haar expertise rond een bepaalde soortgroep of beleidsmatig rond natuur- en milieueducatie en educatie voor duurzame ontwikkeling. In 2009 voor:
 - Studiedag ANKONA : Antwerpse Prioritaire soorten op waarnemingen.be
 - Studiedag LIKONA : Vogeltrek in Limburg
 - West-Vlaamse Natuurstudiedag : De eikelmuis in West-Vlaanderen
 - Studiedag van de Vlaams-Brabantse Koepel voor Natuurstudie (BRAKONA)
 - Belgische Vogeldag van Natuurpunt Studie en de Universiteit Antwerpen
 - Studiedag van de Nederlandse Mycologische vereniging,
 - Floradag van de Nederlandse Mycologische vereniging
 - Mycologendag van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging
 - Studiedag Invertebraten in België (KBIN)
 - Studiedag Natuurstudie in Averbode Bos & Heide van Natuurpunt vzw
 - Studiedag “Trage wegen” van de vzw Trage wegen
 - Beheerteamdag van Natuurpunt Beheer en Natuurpunt Studie
 - Trefdag Socius: “*Cultuur van de stilte, Beeld en betekenisverlening*”, te Leuven
 - Begeleiding workshop samen met Vormingplus Kempen en de gemeente Oud-Turnhout rond stilte, rust en ruimte
 - Geregeld kwamen de medewerkers van NP Educatie in de pers. In 2009:
 - RTV: Lastige wespen
 - RTV: Zwaluwen
 - ATV: Sprinkhanenexcursie Westerlo
 - TVL: Vogels Voeren en beloeren
 - TVL: Zwaluwen
 - TVL: Vlinder mee!
 - TVL: Nacht van de vleermuis

- TVL: Zoogdiertelling
- TVL: Week van de smaakl
- VRT: Man bijt hond: Spinnen (n.a.v. spin op de paus)
- VRT: Dieren in nesten: Kijken naar nachtvlinders
- Studio Brussel: Lastige wespen
- Radio 2 Vlaams Brabant: Vliegenplagen (x2)
- Radio 2 Antwerpen: Egels als huisdier?
- Radio 2 Antwerpen: Roofvogels in Vlaanderen
- Radio 2 Limburg: Vogels Voeren en beloeren
- Radio 2 Limburg: Zwaluwen in nesten
- Radio Nostalgie: Aziatische lieveheersbeestjes
- Belang van Limburg: Huiszwaluwen welkom in de scholen
- Belang van Limburg: Zwaluwen in nesten
- Het Laatste Nieuws: Slangenarend op Groot Schietveld
- Gazet van Antwerpen: Invloed winterweer op dieren
- Omroep zeeland: Spinnensafari
- Dagblad BN de stern: Spinnensafari

Ook in 2010 bouwde NP Educatie haar inhoudelijke en pedagogische expertise verder uit en stelde die ter beschikking van anderen:

- Studiedagen en vormingsmomenten die werden bijgewoond in de eerste jaarhelft:
 - Vlaamse Mycologedag, Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging
 - LIKONA-contactdag, Provincie Limburg
 - Brakona-contactdag, Provincie Vlaams-Brabant
 - Landelijke Vlinderdag Wageningen, Vlinderstichting, Nederland
 - ANKONA-contactdag, Provincie Antwerpen
 - Belgische Vogeldag, Natuurpunt Studie
 - Vlinderstudiedag, Vlaamse Vlinderwerkgroep
 - Floradag Leiden, Nederlandse Mycologische Vereniging
 - Cultuurforum. Cultuurbeleid in perspectief 2020, Gent – en Werkgroep Eco-cultuur
 - Studiedag Stilte, rust en ruimte in Gerhagen, Opening Stiltegebied
- Drie ontmoetingsmomenten rond interculturaliteit werden bijgewoond:
 - Rondetafel “Interculturaliteit in de stad: samenwerking en initiatieven van interculturele verenigingen, Brussel
 - ”Dag van de Diversiteit”, Antwerpen Middelheim
 - Stadsklap Antwerpen, Vormingplus
- In het kader van duurzame ontwikkeling werden de volgende vormingen gevolgd en studiedagen voorbereid:
 - Werkvormen rond Educatie voor duurzame ontwikkeling, MOS, Vlaams-Brabant
 - Voorbereiding studiedag Denk Doe Duurzaam, VODO, Vlaamse overheid LNE, CVN
 - Participatie aan de werkgroep Eco-cultuur ter voorbereiding van het Cultuurforum te Gent

- Medewerkers van NP Educatie publiceerden in 2010 artikels in tijdschriften en rapporten zoals in:
 - o Veraghtert W. 2010. Houkleurige vlinder. Natuur.focus.
 - o Veraghtert W. 2010. Voedselhulp uit Afrika. Natuur.focus.
 - o Gysels J. 2010/1. Natuurbehoud in maatschappelijk en sociaal, cultureel perspectief. Natuur.focus
 - o Gysels J. 2010/2. Ruimte(n) voor natuur. Natuur.focus
 - o Veraghtert W. 2010. Grote krulzoom. Sporen
 - o Gysels J. 2010/2. 15 jaar natuur- en milieueducatie. Natuur.blad
 - o Flour J. 2010/1. Stille als ontastbaar erfgoed. Interview met Dirk Sturtewagen. Natuur.blad
 - o Veraghtert W. 2010. Nachtvinders Vlaams-Brabant. Brakona Jaarboek 2009.
 - o Leysen K. 2010. De huiszwaluw, vriend aan huis in Lummen. Likona Jaarboek 2009.
 - o Leysen K. 2010. Huiszwaluw, bescherming. Natuur.oriolus 76/1.

- Geregeld kwamen de medewerkers van NP Educatie in de pers:
 - o ROB TV, Winterslapende dieren (Wim Veraghtert), 17-02-2010
 - o VTM journaal, 21-02-2010, Strooizoutadventieven, Wim Veraghtert
 - o TV1, Dieren in nesten, Nachtvinders, 20-03-2010, Wim Veraghtert
 - o ROB, TV, Tel mee 2010, 21-05-2010, Wim Veraghtert
 - o RTV, Kempische heuvelrug, 21-05-2010, Jos Gysels
 - o Belang van Limburg, Verslag biodiversiteitswedstrijd Tel mee 2010; Schulensbroek, Koen Leysen
 - o De Zondag, Verslag biodiversiteitswedstrijd Tel mee 2010; Schulensbroek, Koen Leysen
 - o Het Laatste Nieuws, Sprinkhanen in tuinen, 21-07-2010, Joeri Cortens
 - o JOE FM: Ochtendbabbel met Michel Follet (zie tabel).

<i>Joeri Cortens</i>	<i>Koen Leysen</i>
o Vlinders (6-04)	o Windbloeiërs (15-02)
o Dwergvleermuis (7-04)	o Bollen en Knollen, Sneeuwkllokjes,... (16-02)
o Egel (8-04)	o Boshyacinten en –anemonen (17-02)
o Koekoek (9-04)	o Struiken in bloei: sleedoorn (18-02)
o Wilde Bijen (14-04)	o Het andere gazon: madeliefjes... (19-02)
o Sleedoorn (15-04)	o Fluitenkruid (13-05)
o Pinksterbloem (en Oranjetipje) (16-04)	o Meikevers (14-05)
o Salamanders (17-04)	o Gierzwaluw (bijna weg) (26-07)
o Vuurjuffer (18-04)	o Premie voor de eerste otterspotter (27-07)
o Glimwormen in de tuin (19-07)	o Sabelsprinkhaan (28-07)
o Slechtvalk@Gentse feesten (20-07)	o Jonge vogels in de tuin (29-07)
o Beuken in het Zoniënwoud (21-07)	o Tuinvlindertelling, oproep (30-07)
o Zeehonden aan de Westkust (22-07)	o Zomerganzen (09-08)
o Weidebeekjuffer langs kano's (23-07)	o Honingdauw (10-08)
o Resultaten Vlindertelling (02-08)	o Bosbessen en bramen (11-08)
o Natuur.vlees op de BBQ (03-08)	o Visarend of rui vogels (12-08)
o Blauwvleugelsprinkhaan in de duinen (04-08)	o Distelpluis (13-08)
o Bruidsvlucht bij de mieren (05-08)	
o Heide (Mechelse heide) (06-08)	

Figuur 13 Radiopraatjes biodiversiteit in 2010

NP Educatie participeert aan een Europees educatief project (Leonardo) voor internationale kennisuitwisseling en ervaring. Daarnaast neemt ze eind 2010 opnieuw deel aan de Benelux-conferentie rond Duurzame ontwikkeling in Luxemburg.

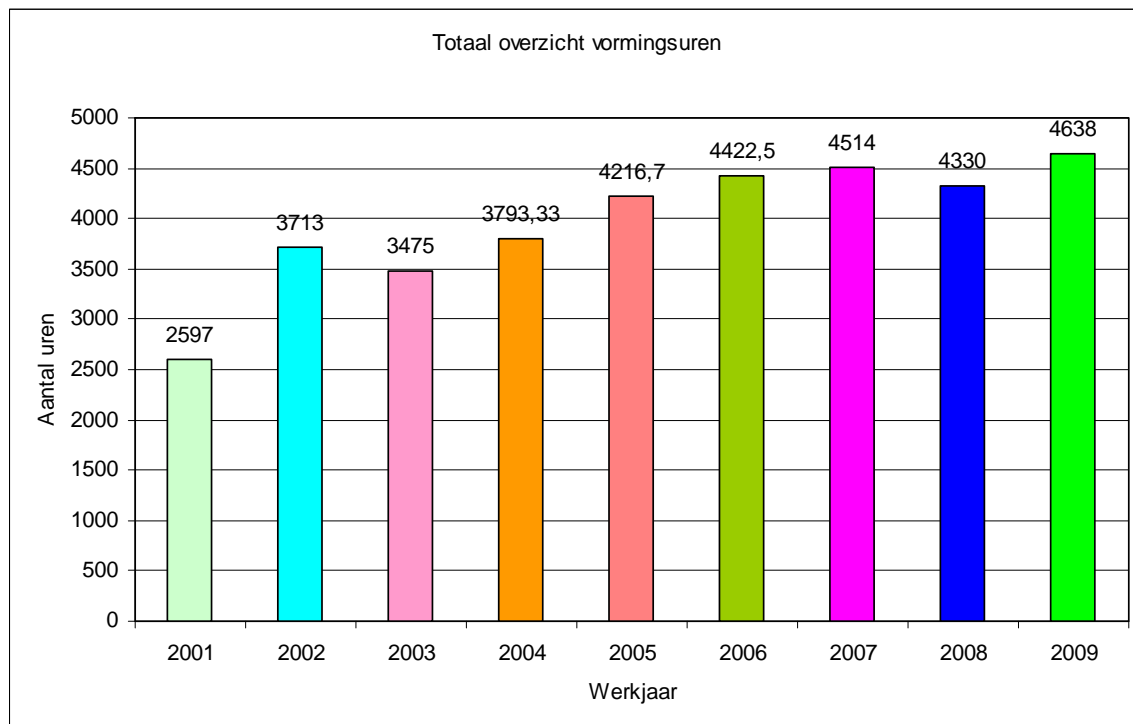
Voor de beleidsperiode 2011-2015 verwijzen we naar de operationele doelstellingen 11.3.6. Inzet van mensen, 11.3.7 Kennis en ontwikkeling en 11.3.8. Verduurzaming van de werking.

6.1.5. Het aantal uren programma's

“De gespecialiseerde vormingsinstelling expliciteert de opties met betrekking tot de omvang van het educatieve aanbod. De gespecialiseerde vormingsinstelling geeft duiding bij de gesubsidieerde en gekozen urennorm en de concrete invulling ervan.”

NP Educatie realiseerde in 2009 in totaal 4.638 vormingsuren. Voor 2010 zijn ca. 4500 vormingsuren programma's voorzien. Deze uren worden gerealiseerd met het professioneel en vrijwilligers kader (zie in bijlage het detailoverzicht cursusuren 2009).

Voor de beleidsperiode 2011-2015 voorziet NP Educatie een groei in het aantal vormingsuren, weliswaar afhankelijk van de financiële mogelijkheden (zie hoofdstuk 12. Groeiscenario's en operationele doelstelling 11.3.2. Cursus- en activiteitenaanbod).

Figuur 14 Evolutie van het aantal vormingsuren 2001-2009

6.1.6. De netwerkvorming en samenwerking

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verbijzondert op welke wijze ze in haar werking invulling geeft aan netwerking en samenwerking. Ze geeft aan hoe haar inspanningen hieromtrent bijdragen tot een ondersteuning en facilitering van haar decreetopdrachten.”

NP Educatie kan al van bij haar ontstaan in 1995 steunen op een uitgebreid netwerk. Als rechtsopvolger van NME De Wielewaal ontstond NP Educatie uit de natuurbeweging en kan nog steeds terugvallen op een uitgebreid netwerk van afdelingen, werkgroepen, bezoekerscentra, natuurgebieden.

Met de contacten die ze in de loop van 2007-2008 legde met 11.11.11 – Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, Oxfam Wereldwinkels en in 2008-2010 met o.m. etnisch-culturele minderheden, Pasar, de Landelijke Gilde breidde NP Educatie haar netwerk ook buiten de natuurbeweging uit.

Voor het realiseren van verbreding, zowel inhoudelijk als qua doelgroepen, o.a. in het kader van het diversiteitsbeleid van Natuurpunt Educatie, waaronder interculturaliteit, is samenwerking met andere organisaties met de nodige expertise essentieel. Dankzij deze samenwerkingen worden ook netwerken van de betrokken organisaties met elkaar verbonden (o.a. Oxfam Wereldwinkels, 11.11.11 – Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, Landelijke Gilde) en meerwaarden gecreëerd rond uitwisseling van knowhow en wordt lokale gemeenschapsvorming gestimuleerd. Natuurpunt Educatie neemt diverse initiatieven op het vlak van kadervorming en ondersteuning van vrijwilligers en inbedding in bestaande lokale netwerken om haar autoriteit in het vakgebied te versterken en haar netwerk verder uit te bouwen.

Ook in de beleidsperiode 2011-2015 wil Natuurpunt Educatie verder contacten leggen met nieuwe netwerken om de diversiteit in doelgroepen te verruimen en netwerken met elkaar te verbinden. De contacten met zelforganisaties voor de interculturele werking krijgt in 2011 verdere aandacht.

Met verschillende organisaties is er een concrete samenwerking. Jaarlijks voorziet Natuurpunt Educatie nieuwe samenwerkingsovereenkomsten af te sluiten met organisaties uit het brede sociaal-culturele werkveld, organisaties uit de natuurbehoudssector.

6.1.7. De manier waarop invulling wordt gegeven aan de culturele functie

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verbijzondert op welke manier zij de culturele functie op een eigen specifieke manier wenst in te vullen.”

De culturele functie is gericht op het verhogen van de participatiekansen van iedereen aan de cultuurgoederen van de samenleving (Baert 2004: 18).

In het gewone taalgebruik wordt natuur wel eens tegengesteld aan cultuur. Nochtans zijn, zeker in Vlaanderen, natuur en cultuur nauw verweven. Het is daarom niet verwonderlijk dat NP Educatie meer dan eens de culturele tour op gaat: van archeologie tot landschapsherstel, van ijskelders tot windmolens, van fototentoonstellingen en poëziewandelingen tot activiteiten rond stilte, rust en ruimte.

NP Educatie nam o.m. deel aan het Gentse Belmundo-festival met een reeks ecologisch-culinaire stadswandelingen onder de naam “Mee Smoak XL”. Naast “smaak” was ook “stilte” een vernieuwend thema. Hiervoor is samengewerkt met het Centrum Waerbeke in Geraardsbergen, Vormingplus Kempen en het Hofke van Chantraine te Oud-Turnhout. NP Educatie ondersteunde mee het initiatief voor de oprichting van een stilte-overlegplatform om allerhande initiatieven rond stilte vorm te geven en het thema uit te dragen. Op de Dombergheide in Turnhout werden stiltewandelingen georganiseerd. Ruimte creëren om even tot rust te komen – stil te worden –, te luisteren naar de (stilte)gedichten van de deelnemers en te proeven van de stilte in het landschap.

Een bijzonder cultureel experiment vond plaats vanuit het Natuurpunthuis in Turnhout. Op basis van één jaar waarnemingen van twaalf natuurliefhebbers in en om de Liereman maakte kunstenaar Brénine een reeks kunstwerken. De schilderijen, maar ook video, boeken en tekeningen werden nadien tentoongesteld in het Natuurpunt Museum.

Natuurpunt Educatie werkte met het vorige beleidsplan sterk aan “verbreding”. Nieuwe thema’s werden aangeboord, nieuwe methodieken uitgewerkt, nieuwe samenwerkingen aangegaan, nieuwe doelgroepen gezocht en gevonden. Door zeer bewust in te zetten op de verbreding door het verlagen van drempels werden op het vlak van participatie grote stappen voorwaarts gezet en vonden nieuwe organisaties en deelnemers de weg naar het vormingswerk van Natuurpunt Educatie.

Ook in de volgende beleidsperiode blijft Natuurpunt Educatie inzetten op die verbreding. Uit de diverse bevragingen (o.m. de enquête Duurzame ontwikkeling) kwamen ideeën voor werkvormen en thema’s met een sterk participatief karakter.

Zowel het programma-portfolio, als de organisatorische werking (met vrijwilligers en professionelen), de prijszetting (lage instap) en de werking rond diversiteit en samenwerking zorgen ervoor dat NP Educatie haar culturele functie ook effectief waarmaakt.

6.1.8. De manier waarop invulling wordt gegeven aan de gemeenschapsvormende functie

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verbijzondert op welke manier zij de decreetfunctie van gemeenschapsvorming op een eigen specifieke manier wenst in te vullen.”

De gemeenschapsvormende functie is gericht op de versterking en vernieuwing van het sociale weefsel van de samenleving. Ze beoogt groepsvorming om zo tot een democratische, solidaire en open samenleving te komen (Baert 2004: 19).

In dit beleidsplan kiest NP Educatie zeer bewust voor het thema “betrokkenheid” (zie 4.2. Van “verbreding” naar “betrokkenheid”). NP Educatie wil mensen en groepen meer betrekken bij de sociaal-culturele opdracht. We willen mensen stimuleren om een verantwoordelijke rol op te nemen in het maatschappelijk gebeuren. In de volgende beleidsperiode zal NP Educatie daarom nog meer aandacht hebben voor participatieve methodieken en het betrekken bij educatie van vrijwilligers.

Met de werking van de voorbije jaren kan NP Educatie aantonen dat werkgroepen ontstonden vanuit cursussen:

- werkgroepen paddenstoelen;
- werkgroepen mossen en lichenen;
- werkgroepen insecten;
- werkgroep waterleven.

Door in te spelen op publiekscampagnes zoals de Nacht van de duisternis, Nacht van de vleermuis, Vlinder-mee, Klimaatactiedag, Dag van het Park, wil NP Educatie een breed publiek aanspreken. Door het inrichten van kadervormingen voor vrijwilligers rond die thema's ontstaan er groepen van vrijwillige gidsen die het verhaal verder uitdragen naar de gezinnen tijdens deze activiteiten.

Ook in de toekomst wil NP Educatie dit pad verder bewandelen en wil ze dit met de nieuwe vormingstrajecten (zie hfdst. 14) nog meer bewerkstelligen. De betrokkenheid van lokale vrijwilligers bij het inrichten en geven van de cursus is hierin essentieel. Zij zorgen immers voor een goede lokale verankering door te zorgen voor herkenbaarheid en nabijheid in de voorbeelden. Daarnaast wil NP Educatie de gemeenschapsvorming stimuleren door elke groep deelnemers te betrekken op elkaar (zelfde groep) of te betrekken op iets uit hun omgeving dat hen bindt (stadstuin, natuurgebied, pastorietuin, waterloop,...), actueel thema (ecologische voetafdruk, Millenniumdoelstellingen,...).

6.1.9. De manier waarop in de werking rekening wordt gehouden met principes van integrale kwaliteitszorg

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verduidelijkt hoe zij IKZ zal ontwikkelen binnen haar werking. Ze verduidelijkt de globale opties voor de volgende beleidsperiode.”

Natuurpunt Educatie zette al van voor de vorige beleidsperiode krachtig in op kwaliteitszorg. Dat wordt hierna in detail toegelicht in een apart hoofdstukje (6.3. Integrale Kwaliteitszorg).

Ook voor de volgende beleidsperiode zal NP Educatie de principes van Integrale Kwaliteitszorg blijven hanteren:

- zelfevaluatie met behulp van Kwaliscoop.
- evaluatie van de cursussen door de cursusdeelnemers en bevraging van de tevredenheid van de cursusorganisatoren (operationele doelstelling 27. Aangepaste evaluatiesystemen)
- capaciteitsopbouw van vrijwilligers en professionele medewerkers (zie ook operationele doelstelling 11.3.6. Inzet van mensen)

6.1.10. De aanpak van de diversiteit met specifieke aandacht voor interculturaliteit

“De gespecialiseerde vormingsinstelling verduidelijkt hoe ze in haar werking invulling geeft aan de diversiteit in de samenleving. Dit gaat ondermeer over gender, mensen met een functiebeperking, minderheidsgroepen. De gespecialiseerde vormingsinstelling toont aan hoe ze denkt over interculturaliteit, welke inspanningen ze levert om interculturaliteit te stimuleren en hoe ze zich daartegenover positioneert.”

Algemeen

Natuurpunt Educatie wil nieuwe mensen in contact brengen met natuur en hen kansen geven om zich verder te ontplooiën in het natuur- en milieuthema. We stellen vast dat het niet voor alle bevolkingsgroepen evident is om aan natuurbeleving te doen. Maatschappelijk kwetsbare groepen ervaren nog hoge drempels. NP Educatie stelt zich tot doel om, in dialoog met de doelgroep, drempels te verlagen.

Projectwerking biedt NP Educatie de mogelijkheid om te experimenteren en op zoek te gaan naar de meest gepaste aanpak om bepaalde doelgroepen te bereiken. Positief geëvalueerde aspecten kunnen na afloop worden verankerd in de werking en organisatie van NP Educatie. De voorbije jaren bouwden we dit spoor uit en gingen de uitdaging aan om de participatie van nieuwe doelgroepen te verhogen en het doelgroepenbeleid uit te breiden tot een krachtig diversiteitsbeleid. De infoavonden biodiversiteit, de activiteit “Zet je tanden in de natuur”, “De Wereld op je bord”, de ecologisch-culinaire wandelingen, belevingstochten rond stilte, rust en ruimte, gaven ons al heel wat ervaring in het bereiken van nieuwe organisaties en bijzondere doelgroepen.

NP Educatie kiest voor een *integrale aanpak* waarbij diversiteit in alle geledingen zichtbaar wordt. Het *projectmatig werken* wordt gezien als een opstap in het groter traject waarbij de mogelijkheden van de organisatie worden afgetast en kennis wordt gemaakt met diverse doelgroepen.

Tegelijkertijd moet worden gewerkt aan een meer ‘diverse’ organisatiecultuur waarbij alle werknemers worden betrokken en diversiteit een vaste plaats krijgt binnen de organisatie. Diverse medewerkers volgen op regelmatige basis studiedagen en intern zal een visie op diversiteit worden opgemaakt aan de hand van opgedane ervaringen.

In 2009 werd tijdens een bestuurlijk overleg beslist om een statutenwijziging door te voeren voor de samenstelling van de Algemene Vergadering. Via een statutenwijziging kan op die manier een eerste stap gezet worden naar de verruiming van de Algemene Vergadering. Op 23 september 2010 werd de statutenwijziging goedgekeurd tijdens de Algemene Vergadering. Vanuit de Algemene Vergadering kan dan als een volgende stap ook worden gewerkt aan het verruimen van de samenstelling van de Raad van bestuur.

Met het vormingswerk werkt Natuurpunt Educatie naar verschillende doelgroepen (zie de lijst van cursusorganisatoren in bijlage). Hierbij is aandacht voor verschillende aspecten van diversiteit en is er ook aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen:

- Gender (KVLV, EVA (Multiculturele groep vrouwen), KAV Intercultureel,...);
- Mentaal en fysisch gehandicapten (samenwerking Muylenberg, Zorgcentra van mensen met een Niet Aangeboren Hersenaandoening);
- Mensen met een visuele handicap (samenwerking blinden en slechtzienden)
- Kansarmen (samenwerking vzw Al-arm, vzw 't Antwoord, Project Klein Engelandhoeve,...);
- Etnisch-culturele minderheden (samenwerking Minderhedenforum, diverse zelforganisaties in 2010-2011 in 8 verschillende steden – 2009 in 6 steden).

Kansarmen

Kansarmoede gaat verder dan een precare financiële situatie. Door een combinatie van factoren (laag inkomen of werkloosheid, zwakke gezondheid, slechte woonomstandigheden, laag opleidingsniveau,...) komen mensen in een vicieuze cirkel terecht met sociale uitsluiting tot gevolg. Het ene probleem brengt vaak het andere met zich mee.

NP Educatie is ervan overtuigd dat natuur een bijdrage kan leveren in het proces om mensen uit hun sociaal isolement te halen. Natuur schept ruimte voor ontmoeting en ontspanning. Zingeving, empowerment en integratie zijn in dit proces sleuteltermen.

Natuur, stilte, ruimte en rust bindt en verbindt mensen en groepen. Ook naar kansarme groepen geeft het mogelijkheden om mensen een nieuwe dynamiek te geven en persoonlijk en in groep te doen groeien (project “Vlieglessen van een Vlegel” van het werkjaar 2005 en stilteproject “Stilte, rust en ruimte in de Kempen” 2006-2008-... en verder).

In 2009 werkte Natuurpunt Educatie op vraag van de Stad Turnhout mee aan een nieuw project rond kansarmoede en milieu in het Noorden van de regio. Het project kreeg de naam Klein Engelandhoeve en omvat diverse elementen:

- uitbouw van een bezoekerscentrum voor de natuurgebieden in de omgeving
- uitwerken van educatieve pakketten rond natuur, landbouw en cultuurhistorisch erfgoed
- uitbouw van een tentoonstelling rond natuur, landbouw en cultuurhistorisch erfgoed
- uitbouw van een sociale tewerkstelling voor kansarmen
- uitbouw van een cafetaria voor de bezoeker
- uitbouw van een educatieve natuurtuin rond de Klein Engelandhoeve: boomgaard, oude gewassen, groentetuin
- uitbouw van logement voor kansarme gezinnen.

In 2009 werkte NP Educatie een basistentoonstelling uit die werd geopend op 11 september 2009. De tentoonstelling geeft een beeld van de verschillende thema's die in het project vervat zitten. Natuurpunt Educatie ziet dit als een uniek project waarin doelgroepwerking (kansengroepen), verschillende inhouden (natuur, cultuur, landbouw, landschapsbeleving,...), samenwerken tussen sectoren (natuur, landbouw, toerisme, welzijn) en sociaal en maatschappelijk engagement worden verbonden.

In 2010-2011 zal verder worden uitgeklaard welke taken NP Educatie heeft in samenwerking met de verschillende partners voor de uitvoering van het project. In eerste instantie zal NP Educatie zich focussen in het vormen van de medewerkers uit de kansengroepen, vrijwilligers, natuurouders en leerkrachten.

Voor de beleidsperiode 2011-2015 zal Natuurpunt Educatie gericht blijven contact zoeken met organisaties waar armen het woord nemen en hen begeleiden tijdens educatieve tochten in de natuur, vanuit het versterken van het individu en de groep.

Mindervaliden

Voor fysiek en mentaal gehandicapten is het huidige vormingsaanbod vaak te hoog gegrepen. Toch willen ook die mensen kunnen participeren aan het culturele en sociale leven. Actief burgerschap en persoonlijke ontplooiing staan hierbij centraal. Het huidige vormingsaanbod rond natuurbeleving en waarnemen werd in 2009 verder uitgebreid. Nieuwe experimenten rond bv. het thema smaak werden opgestart die aan deze doelgroep kunnen worden aangepast.

De bestaande samenwerking met De Muylenberg (Dagcentrum voor volwassen mentaal gehandicapten) zet zich ook in de volgende beleidsperiode verder met bezoeken en rondleidingen in de twee met elkaar verbonden educatieve tuinen van beide organisaties. Eén van hun ateliers was gedurende enkele maanden te gast in onze educatieve ruimte, wegens verbouwingswerken in hun eigen gebouw.

Ook werden in het verleden activiteiten begeleid voor mensen uit Zorgcentra van Niet-Aangeboren-Hersenafwijkingen en voor blinden en slechtzienden. Jaarlijks zullen activiteiten voor mindervaliden worden begeleid op aanvraag. In de toekomst kan ook de samenwerking met Handicum of een Federatie van mensen met een handicap worden opgestart.

Interculturaliteit

De Vlaamse samenleving evolueert steeds meer naar een multiculturele maatschappij. Ongeveer 10% van de Vlamingen heeft een etnisch-cultureel diverse achtergrond. De bezoekers en ledenbestanden van natuurorganisaties weerspiegelen echter niet de veranderende etnische samenstelling van de bevolking. Nochtans is participatie van allochtonen belangrijk voor het creëren van een draagvlak voor natuur. Allochtonen lijken vanuit een geheel andere achtergrond en cultuur naar natuur te kijken en ook hun sociaal-economische situatie speelt een rol (Somers 2004). Met deze elementen probeert NP Educatie rekening te houden bij het opstarten van projecten. We doen dit enerzijds door het opbouwen van interne expertise, en door het ontwikkelen van activiteiten in het kader van diversiteit anderzijds.

Opbouwen van interne expertise

- Twee personeelsleden volgden een informatiedag rond 'Interculturaliseren' in 2009. De bevindingen en opgedane ervaring werden teruggekoppeld naar de betrokken medewerkers.
- NP Educatie werkte nauw samen met het Minderhedenforum om kennis uit te wisselen rond het bereiken van allochtone groepen en voor het bekomen van contactadressen. Het Minderhedenforum begeleidt NP Educatie in haar traject rond interculturaliseren. Het contact met het Minderhedenforum is een belangrijke ruggensteun om op een positieve manier te werken rond diversiteit.
- NP Educatie vergroot haar expertise tevens via contacten met zelforganisaties, Provinciale Integratie Centra, gemeentelijke integratiediensten.

Ontwikkelen van activiteiten

Interculturaliseren binnen het spectrum van natuur en milieu brengt heel wat drempels met zich mee. Natuurpunt Educatie moet dan ook continu op zoek om deze weg te werken.

- Zo biedt het werken met natuurbeelden een handvat om met interculturele groepen te werken. Natuurbeelden laten ons stilstaan bij de menselijke waarneming van de natuur. Uit onderzoek blijkt immers dat vaak religieuze opvattingen van invloed zijn op natuurbeleving en dus bepalend zijn voor het natuurbeeld van een interculturele groep.
- Aangezien de meerderheid van de etnisch-cultureel diverse groepen in de stad woont gaat Natuurpunt Educatie ook daarmee aan de slag. Bovendien blijkt uit onderzoek dat allochtonen het gebruikaspect en sociaal samenzijn in de natuur centraal stellen.

In 2009 werden in Gent en Beringen ecologisch-culinaire wandelingen ingericht die erg succesvol waren. Het werken met informele ontmoetingsmomenten (in Turnhout met vzw Arnica – No roots, no fruits) onder vorm van een wandeling of praatcafé zal de rode draad vormen binnen het vervolg van het project “Diversiteit in de stad, natuurontmoetingen in Vlaamse stadskernen”.

De realisatie in 2009 van de proeffase van het project “Diversiteit in de stad, natuurontmoetingen in Vlaamse Stadskernen” was voor Natuurpunt Educatie een belangrijk ijkpunt binnen de verdere ontwikkeling rond diversiteit/inteculturaliteit. Door middel van dit project werd zichtbaar hoe de losse contacten na een activiteit kunnen worden omgezet in een structurele samenwerking.

Titel activiteit	Doelgroep	Datum
De Wereld op je bord	Allochtone vrouwen Turnhout (EVA)	23-04-09
<i>Mijn</i> natuur – Onze natuur	Allochtonen Beringen (Turkse en Marokkaanse gemeenschap)	06-06-09
De Wereld op je bord	Allochtone vrouwen Brussel (KAV Intercultureel)	12-10-09
No roots – No fruits	Allochtonen Turnhout (vzw Arnica en Villa Mescolanza)	19-11-09
Dürüms in 't groen	Allochtonen Beringen (Turkse gemeenschap)	21-11-09

Figuur 15 Activiteiten met etnisch-culturele minderheden in 2009

6.1.11. Het engagement ten aanzien van de door de Vlaamse Regering geformuleerde beleidsprioriteiten

“De gespecialiseerde vormingsinstelling expliciteert haar engagement ten aanzien van de door de Vlaamse Regering geformuleerde beleidsprioriteiten en geeft aan of en hoe ze de komende beleidsperiode in haar werking hieraan invulling geeft.”

Momenteel zijn er nog geen expliciete beleidsprioriteiten geformuleerd waartoe NP Educatie zich formeel kan verhouden.

In dit beleidsplan en in de omgevingsanalyse (hoofdstuk 8) gaan we wel in op een aantal belangrijke beleidsdocumenten waaronder de Beleidsnota's van Minister Schauvliege (Beleidsnota Cultuur en Leefmilieu en Natuur) en het Pact 2020. NP Educatie is momenteel reeds actief op meerdere van deze doelstellingen waaronder: duurzame ontwikkeling, eco-

cultuur, levenslang en levensbreed leren, stimuleren van participatie en gemeenschapsvorming, Welzijn,... De strategische doelstellingen die werden uitgezet zullen dan ook in meer of mindere mate op deze doelstellingen specifiek inspelen (zie 11.2. Strategische doelstellingen).

Daarnaast besteedt Natuurpunt Educatie ook uitdrukkelijk tijd aan actualiteit. Ze behoudt bewust vrije ruimte om jaarlijks met het vormingsaanbod te kunnen inspelen op actualiteitsthema's en -vragen.

Inzetten op het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor duurzame ontwikkeling en zorg voor een eigen duurzame organisatie maken expliciet deel uit van de doelstellingen.

6.2. Advies Visitatiecommissie 2009

Het bezoek van de Visitatiecommissie op 12 juni 2009 droeg bij tot het vergroten van de interne kwaliteitszorg. Tijdens de visitatie kreeg NP Educatie de kans om de werking toe te lichten aan de hand van concrete praktijkvoorbeelden. Werkvormen, samenwerking, doelgroepverruiming en gemeenschapsvorming kwamen uitgebreid aan bod.

Het verslag van de commissie luidde als volgt:

“NP Educatie is duidelijk een organisatie met zeer grote professionaliteit, een grote kennis van zaken en zich zeer goed bewust van datgene waar zij mee bezig is. De werking van de organisatie laat dan ook een algemene positieve indruk na.

De organisatie heeft – tengevolge van het resultaat van de beoordeling van het beleidsplan door de adviescommissie en het voorgestelde remediëringstraject – de klassieke paden verlaten en is zeer succesvol op zoek gegaan naar vernieuwing en verbreding van de werking, op het vlak van inhoud en thema's, doelgroepen, werkvormen, samenwerking en communicatie.

Aandacht moet echter blijven uitgaan naar de registratie van gegevens over participanten, ook al is dit niet voor alle activiteiten even gemakkelijk. Blijven volhouden op het vlak van verbreding en verruiming is de boodschap. De stijgende vraag naar vorming en de dreigende zoektocht naar een nieuw/ander evenwicht tussen de eigen werking en de werking van de zusterorganisatie Natuurpunt, ingeval geen uitbreiding van het subsidiabele aantal uren bekomen wordt bij de subsidievraag van de volgende beleidsperiode, mag geen rem leggen op de ingeslagen weg en de positieve ontwikkeling van de organisatie.

Ten slotte is de aandacht voor diversiteit/interculturaliteit in de bestuursorganen een werkpunt voor de organisatie.”

Met de opmerkingen en adviezen van het verslag is rekening gehouden en ze worden ook meegenomen in de volgende beleidsperiode.

6.2.1. Professionaliteit

“NP Educatie is duidelijk een organisatie met zeer grote professionaliteit, een grote kennis van zaken en zich zeer goed bewust van datgene waar zij mee bezig is. De werking van de organisatie laat dan ook een algemene positieve indruk na.”

Deze gewaardeerde opmerking wordt bevestigd door de interne en externe gesprekken en de SWOT. In de volgende beleidsperiode wordt opnieuw veel aandacht besteed aan professionaliteit. De strategische doelstellingen 10.3.6 “Inzet van mensen”, 10.3.7 “Kennis en ontwikkeling” en 10.3.8 “Verduurzaming van de werking” bevatten verschillende operationele doelstellingen die zullen bijdragen aan de professionaliteit van de organisatie.

Daarnaast geeft de omgevingsanalyse aan dat NP Educatie met haar vormingswerk midden in de actualiteit en het maatschappelijk gebeuren staat.

6.2.2. Verbreding en vernieuwing

”De organisatie heeft – tengevolge van het resultaat van de beoordeling van het beleidsplan door de adviescommissie en het voorgestelde remediëringstraject – de klassieke paden verlaten en is zeer succesvol op zoek gegaan naar vernieuwing en verbreding van de werking, op het vlak van inhoud en thema’s, doelgroepen, werkvormen, samenwerking en communicatie.... Blijven volhouden op het vlak van verbreding en verruiming is de boodschap.”

In de beleidsperiode 2006-2010 zijn belangrijke stappen gezet voor de verbreding en verruiming van de werking. Nieuwe doelgroepen werden bereikt, nieuwe werkvormen ontwikkeld, nieuwe thema’s aangeboord en nieuwe samenwerkingen opgestart. In het bijzonder op het vlak van diversiteit, waaronder interculturaliteit en de werking naar maatschappelijk kwetsbare groepen, zette NP Educatie resultaten neer die een nieuwe impuls gaven aan het vormingswerk van de organisatie. Verschillende producten en typeactiviteiten die werden ontwikkeld, worden nog steeds succesvol gebruikt op diverse locaties en zelfs op grote evenementen (Gentse feesten, Belmundo-festival, ontmoetingsdagen van afdelingen van Pasar). In de volgende beleidsperiode wil NP Educatie op dit elan verder gaan. We tonen met dit beleidsplan dat we willen voortbouwen op de geboekte resultaten en deze nog verder wil verdiepen door deelnemers meer te stimuleren tot engagement en actief burgerschap. We willen dit realiseren door samen te werken (o.m. behoud samenwerking Minderhedenforum), te netwerken (koppeling met netwerken van etnisch-culturele minderheden, netwerk van Oxfam Wereldwinkels, netwerk van VELT-vrijwilligers,...), blijvend in te spelen op actualiteitsthema’s in de samenleving (duurzaamheid, stilte, rust en ruimte, onthaasting,...), aandacht te hebben voor diversiteit en maatschappelijk kwetsbare groepen. Volgende strategische doelstellingen bevatten specifieke operationele doelstellingen om de vraag van de commissie om een behoud te realiseren op deze facetten van de werking effectief waar te maken: 11.3.1 “Netwerkorganisatie en samenwerking”, 11.3.2 “Cursus- en activiteitenaanbod”, 11.3.3. “Persoonsgerichte vorming”.

6.2.3. Gegevens van participanten

“Aandacht moet echter blijven uitgaan naar de registratie van gegevens over participanten, ook al is dit niet voor alle activiteiten even gemakkelijk.”

NP Educatie is bezig aan de ontwikkeling van een volledig vernieuwde activiteiten- en medewerkersdatabank “NADAT”. Deze zal niet alleen de gebruiksvriendelijkheid voor de deelnemer en organisator verhogen maar zal ook een uitgebreidere registratie en analyse van het vormingswerk mogelijk maken. Om deelnemers meer betrokken te kunnen maken bij het natuurbehoud en de samenleving, wordt in de databank ook plaats gemaakt voor een koppeling met Oscar (competentie- en portfoliodatabank van Socius). De nieuwe databank zal eveneens gegevens registreren die het NP Educatie moeten mogelijk maken individuele cursisten op te volgen. Met de databank zouden we zo een zicht willen krijgen op hoe de individuele cursist zich beweegt en of, hoe en wanneer hij tot maatschappelijk engagement komt. Bijvoorbeeld door in de gemeente een activiteit op te starten, de tuin biodiverser te maken, een poelenwerkgroep op te richten, actief te worden in de milieuraad van de gemeente.

De databank zal vanaf aan het begin van de nieuwe beleidsperiode operationeel zijn.

6.2.4. Samenwerking met Natuurpunt

De stijgende vraag naar vorming en de dreigende zoektocht naar een nieuw/ander evenwicht tussen de eigen werking en de werking van de zusterorganisatie Natuurpunt, ingeval geen uitbreiding van het subsidiabele aantal uren bekomen wordt bij de subsidievraag van de volgende beleidsperiode, mag geen rem leggen op de ingeslagen weg en de positieve ontwikkeling van de organisatie.

Naar aanleiding van het mislukken van de fusie met CVN en de bevindingen van de visitatiecommissie werd er een uitgebreid strategisch overleg gehouden met Natuurpunt. Aangezien Natuurpunt vragende partij is voor meer vorming voor haar vrijwilligerskader op de onderscheiden deeldomeinen van het natuur- en milieubehoud (natuurbeleid, natuurstudie, natuurbeheer en natuureducatie), namen de Strategische Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Natuurpunt de beslissing om meer eigen vrije werkingsmiddelen te besteden aan educatie. Ze opteerde voor een jaarlijkse dotatie aan NP Educatie. Daarnaast opteerde ze ervoor om ook het management van NP Educatie te versterken. NP Educatie zag hierin verschillende kansen. De extra financiële ondersteuning creëert de mogelijkheid om te groeien op het vlak van vorming rond natuur- en milieueducatie voor vrijwilligers. Vorming die openstaat voor het brede publiek en zo ook een grote bijdrage levert tot de doelstellingen van NP Educatie als vormingsinstelling. Daarnaast maakt het vormen van meer en betere vrijwilligers het mogelijk om een groter multiplicatoreffect te bereiken. Goed gevormde vrijwilligers kunnen op verschillende manieren worden ingezet voor natuur- en milieueducatie en voor het brede natuurbehoud. De dotatie van Natuurpunt geeft NP Educatie meer slagkracht om haar doelstellingen te realiseren in een financieel moeilijke periode van overheidsbesparingen. Eenzelfde groei kan ook gerealiseerd worden op het vlak van educatie voor duurzame ontwikkeling mits er hiervoor via projectgelden of subsidies meer middelen kunnen gevonden worden.

6.2.5. Diversiteit/interculturaliteit

“Ten slotte is de aandacht voor diversiteit/interculturaliteit in de bestuursorganen een werkpunt voor de organisatie.”

NP Educatie draagt in opvolging van de voorbije beleidsperiode diversiteit en interculturaliteit hoog in haar vaandel. Hoewel werken aan diversiteit veel tijd vereist, heeft het een grote meerwaarde op sociaal en maatschappelijk vlak en doet het de organisatie groeien in haar professionaliteit en leerervaringen. Diversiteit in doelgroepen en thema's en het betrekken van etnisch-culturele minderheden wordt door NP Educatie waargemaakt via extra projectmiddelen. Deze projectmiddelen maken het mogelijk te experimenteren en de knowhow naar doelgroepen toe te vergroten.

Diversiteit in de bestuursorganen is een moeizaam proces. In 2009 en 2010 werden hiertoe al stappen gezet tijdens de bestuursvergaderingen. Een plan werd uitgetekend waarbij de eerste stap de verruiming van de Algemene Vergadering was. De officiële verruiming van de Algemene Vergadering vroeg een statutenwijziging die met eenparigheid van stemmen moet worden goedgekeurd. Als verruiming zal naast de huidige deelname van voorgedragen vrijwilligers uit de natuurbehoudsbeweging ook externe organisaties kunnen toetreden.

In september 2010 is de verruiming formeel goedgekeurd op de Algemene Vergadering, samen met dit beleidsplan. Op de Algemene Vergadering van eind maart 2011 zullen de eerste nieuwe stemgerechtigde leden officieel kunnen goedgekeurd worden. Tegen begin maart 2011 willen we een eerste lijst hebben van kandidaat stemgerechtigde leden die

vervolgens kan gestemd worden op de Algemene Vergadering. Vervolgens kunnen dan, uit de verruimde Algemene Vergadering, nieuwe leden worden voorgedragen voor de Raad van bestuur.

Het proces van diversiteit en verbreding zal verder intern deel uitmaken van de verbeterprojecten en worden meegenomen in de continue interne evaluatie in het kader van de Integrale Kwaliteitszorg. In dat kader zal eind 2010 (ter afsluiting van de huidige beleidsperiode) een nieuwe nulmeting worden gehouden voor de start van de nieuwe beleidsperiode 2011-2015. Voor deze interne zelfevaluatie zal gebruik gemaakt worden van de Kwaliscoop (ontwikkeld door Kwasimodo) en reeds gebruikt bij de start van de vorige beleidsperiode (zie verder: 6.3.4. Kwaliscoop).

6.3. Integrale kwaliteitszorg

Kwaliteit(zorg) is ingeschreven in de missie. Door verschillende initiatieven is de voorbije jaren de werking van de organisatie grondig doorgelicht.

6.3.1. EFQM-model

Dank zij een eenmalige subsidie van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur is in 1999 een traject doorlopen met het studiebureau Optima Facto om te komen tot een systeem van integrale kwaliteitszorg. Er is toen gekozen voor het EFQM-model. De aanbevelingen die uit onze doorlichting kwamen, zijn geïmplementeerd. Voor bepaalde aspecten van de werking werd een permanent proces opgestart van visie-ontwikkeling, planning, organisatie en evalueren.

De nadruk lag vooral op de klantgerichte aanpak, waarbij het product ‘vormingscursus’ opgewaardeerd werd:

- Investerings in de aankoop van ondersteunend didactisch materiaal (laptops en LCD-projectors, televisietoestellen met ingebouwde video, meetapparaten, 2 camcorders en een tiental stereomicroscopen en trinoclairs).
- Investerings en inspanningen voor de aanschaf en het onderhoud van collecties (een vogelcollectie werd ter beschikking gesteld, evenals een amfibieën- en reptielencollectie en een collectie ongewervelden), diamateriaal en video's.
- Invoeren van een permanent systeem van evaluaties dat door de positieve reacties stimulerend en motiverend werkt.
- Werken aan een meer gerichte communicatie over het cursusaanbod.

In alle aspecten van de werking op een systematische wijze werken aan integrale kwaliteitszorg blijft voor een instelling een uitdaging. De werkdruk ligt zeer hoog en de bevraging door de vrijwilligers is groot. Toch slaagden we er de voorbije jaren in om in een continu proces het vormingswerk te evalueren en waar nodig bij te sturen.

Kwaliteitswerk wordt verder gezien als teamwerk waarin iedereen zijn of haar rol dient in te vullen. Het personeel werkt binnen een kader van grote flexibiliteit, hoewel tijdens de voorbije beleidsperiode de formele aspecten van de arbeidsomstandigheden wel verder op punt werden gezet (uitschrijven van een zeer gedetailleerd arbeidsreglement, opmaak van interne dienstnota's).

6.3.2. Evaluatie van de cursussen

Het geven van cursussen is de kerntaak van de werking van NP Educatie. Het opvolgen van de kwaliteit van dit product is dan ook essentieel.

Deelnemersevaluatie

In uitvoering van een aanbeveling uit de doorlichting, is in 2001 gestart met een gerichte evaluatie van de cursussen door de deelnemers. Hiervoor werd een formulier opgesteld. De evaluatieformulieren worden ingevuld aan het einde van elke cursus. Omdat het verzamelen van evaluatieformulieren een moeilijk punt blijft, zal dit vanaf 2010/2011 ook elektronisch kunnen gebeuren.

De bevraging heeft betrekking op uiteenlopende aspecten: van de inhoudelijke kwaliteit tot praktische en organisatorische aspecten. Daarnaast wordt op de achterzijde van het evaluatieformulier ook gepolst naar de persoonlijke interesses en behoeften inzake vorming.

Evaluaties werkjaar 2009

In 2009 werden 511 formulieren ingezameld. Dit is minder dan de vorige twee werkjaren, maar toch nog hoger dan in het werkjaar 2005-2006 toen 443 ingevulde formulieren ingezameld werden. De daling in het aantal evaluatieformulieren heeft ook te maken met het aantal gerealiseerde uren met nieuwe doelgroepen. Het gebruik van evaluatieformulieren is duidelijk niet bij elke organisatie ingeburgerd.

In 2009 werden in totaal 27 cursusthema's beoordeeld en gemiddeld vulden 19 deelnemers per cursusthema het evaluatieformulier in.

Voor de start van de volgende beleidsperiode zal een mailing georganiseerd worden naar de lokale cursusorganisatoren om op die manier het gebruik van de evaluatieformulieren te verbeteren. Ook de educatieve medewerkers zullen extra aangemoedigd worden om evaluatieformulieren te laten invullen.

2008-2009

Aantal evaluatieformulieren	511
Kwaliteit cursustekst	3,37 op 4
Kwaliteit theoretische lessen	3,56 op 4
Kwaliteit praktijklessen	3,48 op 4
Algemeen oordeel over de cursus	3,56 op 4
Gebruik AV-middelen	voldoende = 97,10%, te weinig = 2,5%, te veel = 0%
Lengte van de cursus ok?	Ja = 95,4%, nee = 4,6%
Is het niveau van de cursus goed ingeschat?	ok = 95,3%, te moeilijk = 2,4%, te gemakkelijk = 2,2%
Interesse om opnieuw een cursus te volgen	totaal: 96%; niet ingevuld: 4%
Idem, gemiddeld percentage per cursus	gemiddeld % per cursus: 99,4%

2007-2008

Aantal evaluatieformulieren	622
Kwaliteit cursustekst	3,48 op 4
Kwaliteit theoretische lessen	3,65 op 4
Kwaliteit praktijklessen	3,63 op 4

Algemeen oordeel over de cursus	3,65 op 4
Gebruik AV-middelen	voldoende = 98,2%, te weinig = 1,3%, te veel = 0,3%
Lengte van de cursus ok?	Ja = 96%, nee = 4%
Is het niveau van de cursus goed ingeschat?	ok = 94,6%, te moeilijk = 3%, te gemakkelijk = 2,4 %
Interesse om opnieuw een cursus te volgen	totaal: 91,8%; niet ingevuld: 7,9%
Idem, gemiddeld percentage per cursus	gemiddeld % per cursus: 91,2%

2006-2007

Aantal evaluatieformulieren	612
Kwaliteit cursustekst	3,45 op 4
Kwaliteit theoretische lessen	3,60 op 4
Kwaliteit praktijklessen	3,50 op 4
Algemeen oordeel over de cursus	3,61 op 4
Gebruik AV-middelen	voldoende = 98,5%, te weinig = 1,2%, te veel = 0,3%
Lengte van de cursus ok?	Ja = 86,4%, nee = 13,6%
Is het niveau van de cursus goed ingeschat?	ok = 97,5%, te moeilijk = 1%, te gemakkelijk = 1,5%
Interesse om opnieuw een cursus te volgen	totaal: 77,3%; niet ingevuld: 20,7%
Idem, gemiddeld percentage per cursus	gemiddeld % per cursus: 78,2%

Figuur 16 Deelnemersevaluatie cursussen 2006-2009

De cijfers liggen in de lijn van de verwachtingen en de positieve trend van de voorbije jaren wordt voortgezet. Het oordeel van de cursisten over de cursussen is gemiddeld goed tot zeer goed. Dat uit zich in een gunstige evaluatie van de cursustekst (3,37 op 4), de theorielessen (3,56 op 4) en de praktijklessen (3,48 op 4). Als algemeen oordeel over de cursussen werd eveneens een goede quotering bekomen (3,56 op 4). Significante verschillen met voorgaande jaren zijn er niet.

Zoals elk jaar werd bijzondere aandacht geschonken aan formulieren met lage quoteringen (score 2). In totaal waren er 6 personen (van de 511) die een dergelijke quotering toekenden. Dat is 1,2% (tegenover 1,3% in het cursusjaar 2007-2008 en 3,3% het jaar voordien). De lage quoteringen werden om uiteenlopende redenen toegekend: te veel informatie op één avond, cursustekst niet helemaal conform de powerpoint. Niet in alle gevallen werd de lage score duidelijk gemotiveerd.

De vrij hoge score voor de (kwaliteit van) praktijk- en theorielessen blijft behouden. Dat de koppeling van theorie en praktijk essentieel is, werd in 2009 geïllustreerd bij de kadervorming lichthinder, waar – om praktische redenen - uitzonderlijk geen excursie op de theorie volgde. De vraag naar het inlassen van een excursie bij een eventuele herhaling van deze vormingsreeks werd door heel wat cursisten gesteld.

Ook de cursusteksten worden grosso modo positief geëvalueerd. Het blijft een belangrijk onderdeel van het educatief werk om nieuwe cursusteksten te ontwikkelen en bestaande up-to-date te houden. De lay-out blijft een terugkerend discussiepunt. Praktisch en vooral financieel is het niet haalbaar om een cursustekst om te vormen tot een mooie kleurenitgave. Wel zijn er concrete plannen om de voor- en achterflap van de cursusteksten eenvormiger te maken. Voor sommige cursussen zoals bv. zoogdieren worden veldgidsen gebruikt als cursusmateriaal.

De powerpointpresentaties worden vrijwel zonder uitzondering als zeer positief beoordeeld. Zij compenseren voor een deel het gebrek aan kleurafbeeldingen in de tekst. Powerpoint blijft een goed instrument om een aantrekkelijke voordracht te ondersteunen. De powerpointpresentaties van NP Educatie worden dan ook geregeld herwerkt of aangevuld.

Wat het gebruik van de audiovisuele middelen betreft, stellen we een vrijwel algemene tevredenheid vast bij de cursisten. Op de evaluatieformulieren wordt het gebruik van audiovisuele middelen vaak als één van de sterke kanten van de cursus aangegeven. Het toenemend gebruik van videofragmenten in de cursussen wordt als zeer positief ervaren. Slechts 2,5% van de cursisten vindt dat er te weinig audiovisuele middelen worden gebruikt.

De komende beleidsperiode zal extra ingezet worden op een aantal nieuwe werkvormen waarvan al verschillende tijdens infomomenten en praktijklessen werden getest en goed bevonden. Om een goed zicht te krijgen op het effect van de nieuwe werkvormen zullen in de toekomst ook regelmatig de korte activiteiten worden geëvalueerd.

Een open vraag naar de zwakke kanten van de cursus levert jaarlijks interessante informatie op. Hoewel een meerderheid van de deelnemers deze vraag niet invult, nemen toch een aantal mensen de moeite om een antwoord op deze vraag te formuleren. Sommige antwoorden zijn tamelijk voorspelbaar. Vaak gaat het om punten van organisatorische aard (cursus begon te vroeg voor de ene, te laat voor de andere; akoestiek in het lokaal is niet optimaal, ...).

Het percentage deelnemers dat aangeeft ook in de toekomst opnieuw een cursus bij NP Educatie te willen volgen, is bijzonder hoog. Er is zelfs nog een stijging ten opzichte van het voorgaande werkjaar (van 91,8% naar 96%). Slechts 4 % vult de categorie niet in. Slechts 3 mensen gaven aan in de toekomst geen cursus van NP Educatie meer te willen bijwonen.

90% van de cursisten geeft aan tevreden te zijn over omvang van de cursus. Waken over een optimale informatiedichtheid blijft een belangrijk aandachtspunt. Op aanwijzing van de cursisten gebeuren hier soms bijsturingen. Tot slot is het belangrijk dat bij moeilijk herkenbare soortgroepen het aantal praktijklessen niet te laag is. Opmerkingen van deelnemers gaan steeds over het krijgen van (te) veel informatie op een korte tijd. Extra excursies kunnen er voor zorgen dat de aangeboden informatie beter kan worden verwerkt.

Het merendeel van de cursisten is duidelijk ook tevreden over de moeilijkheidsgraad van de cursus (93,1%). Nochtans zien we hier een lichte daling ten opzichte van vorig jaar (94,6%). Zowel het aantal mensen dat de cursus als te gemakkelijk beoordeelde (van 2,4 naar 1,99%) als het percentage personen dat de cursus te moeilijk vond (van 3 naar 1,81%), daalt. De heterogeniteit van de groep is o.m. bij de cursus natuurbeheer een knelpunt. Het niveau van de cursisten is daar soms erg verschillend. De educatieve medewerkers proberen hier steeds tijdens de cursus zoveel mogelijk mee rekening te houden. Onze communicatie over het cursusniveau wordt over het algemeen goed geduid en begrepen (opdeling in 3 niveaus: instapniveau, groeivniveau en expertniveau).

Het evaluatieformulier voorziet ruimte om te peilen naar de interesses van de deelnemers. Zo krijgen we een beter zicht op de bestaande behoeftes bij de cursisten. Uit de analyse naar de interesses van onze deelnemers blijven vooral de roofvogelcursussen hoge toppen scheren. Daarnaast blijft er interesse voor nog veel andere onderwerpen, zowel in de basiscursussen (leren kijken naar vogels, libellen, dagvlinders, vleermuizen, ...) als de meer gespecialiseerde

cursussen (water- en waadvogels, vogeltrek). Het is positief dat de bevraging aangeeft dat er voor nieuwe thema's zoals "De wereld op je bord", stilte, ... eveneens interesse is.

De actiepunten voor 2010 en verder zijn:

- Systematisch cursussen blijven evalueren. De praktijk bewijst dat het evaluatieformulier inhoudelijk degelijk is opgesteld.
- De beschikbare kwantitatieve beoordeling door de cursisten zelf is zeer positief over de vormingspraktijk van NP Educatie. We trachten in de toekomst dit niveau te behouden.
- In het kader van de ontwikkeling van de nieuwe cursustrajecten zal ook het evaluatiesysteem worden herbekeken. In dat kader moet ook het evalueren van vrijwilligers (in functie van de nazorg) worden opgenomen.
- Het educatieve team wordt opgevolgd om de evaluatieformulieren zo goed mogelijk te verspreiden en aan te dringen bij de deelnemers om het in te vullen.
- Het educatieve team wordt opgevolgd om de cursusteksten die nog niet samen sporen met de powerpoints te herwerken.
- Aandacht besteden aan uniforme lay-out van cursusteksten. In het kader van de interne milieuzorg en de voorbereiding naar de nieuwe beleidsperiode zal ook het werken met gedrukte cursussen worden herbekeken. Waar mogelijk zal enkel nog de basistekst gedrukt aan de deelnemers worden bezorgd en bijkomend informatiemateriaal digitaal worden aangereikt.
- Waken over de informatiedichtheid van de cursussen. Waar mogelijk zorgen voor voldoende excursies om de aangeboden informatie verder te verwerken.

6.3.3. Inspectieverslagen

In het expertisedossier "Leren voor natuur, milieu en landschap" waren de resultaten opgenomen van de inspectieverslagen van de Vlaamse overheid. Ook deze hebben mee bijgedragen tot onze huidige werking en initiatieven rond kwaliteitszorg.

Tot nu toe kregen we enkel beschrijvende en positieve commentaren. Er zijn geen negatieve commentaren gevonden met betrekking tot de vormingspraktijk. Uiteraard zijn er vormingsactiviteiten die werden afgekeurd of onder voorbehoud geplaatst. Dit had steeds met praktische aspecten te maken.

De eigenheid van de vorming door NP Educatie maakt dat het niet steeds eenvoudig is om alle wijzigingen in het programma tijdig door te geven. Natuurgebieden liggen vaak op afgelegen plaatsen, zodat met de deelnemers tijdens theorielessen afspraken dienden te worden gemaakt over de afspraakplaats. Misverstanden over de afspraakplaats, die door de inspecteur soms niet werden gevonden, kwamen voor. Omwille van weersomstandigheden worden buitenactiviteiten soms op het laatste moment afgelast. Insectentochten hebben geen zin als het regent, de trek van roofvogels is niet op voorhand te verzekeren. Als men de activiteit toch liet doorgaan op een weerkundig ongunstig moment, kwamen soms onvoldoende deelnemers opdagen. Het cursusaanbod van NP Educatie is bewust zeer gevarieerd en plaatselijk gericht. Dit leidde ertoe dat voor sommige cursussen op sommige plaatsen minder dan 12 deelnemers opdaagden.

Aan de thematische en geografische spreiding wordt blijvend veel aandacht geschonken. Door het maken van goede overzichtskaarten van Vlaanderen proberen we de geografische spreiding van de cursussen op te volgen.

6.3.4. Kwaliscoop

Naar aanleiding van het nieuwe Decreet op het Sociaal-cultureel volwassenenwerk en bijhorend uitvoeringsbesluit, waarin gevraagd werd extra aandacht te besteden aan kwaliteitszorg, nam NP Educatie in 2004 het initiatief een grondige doorlichting van haar organisatie te houden. De directie volgde opleidingen rond kwaliteitszorg en koos voor de doorlichting voor het zelfevaluatie-instrument “Kwaliscoop”. NP Educatie trok daarnaast een nieuwe medewerker aan om specifiek dit proces op te starten en vorm te geven.

Kwaliscoop, het zelfevaluatie-instrument dat door Kwasimodo vzw werd op punt gesteld, is speciaal ontwikkeld voor sociaal-culturele organisaties. De werking van een organisatie wordt opgedeeld in 13 kwaliteitsdomeinen:

- Beleid en strategie
- Bestuur en beheer
- Directie en staf
- Klantgericht aanbod
- Maatschappijgericht aanbod
- Samenwerking met anderen
- Professionele en vrijwillige medewerkers
- Deskundigheidsbevordering
- Financieel beheer
- Beheer van middelen
- Organisatie van het werk
- Doorlichting en evaluatie
- Eindresultaten

Per kwaliteitsdomein worden 10 vragen gesteld die moeten beantwoord worden door het toekennen van een score. Deze geeft aan of de organisatie al dan niet aandacht schenkt aan of werk maakt van het betreffende kwaliteitsdomein, en in welke mate dit gebeurt.

Om tot een goede zelfevaluatie te komen, was het van belang dat iedereen die betrokken was bij de werking van NP Educatie vanuit zijn specifieke invalshoek ook deelnam aan de evaluatie. De verschillende geledingen van de organisatie werden dan ook aangespoord om de vragen over de 13 kwaliteitsdomeinen te beantwoorden. De leden van de Raad van Bestuur, de directie en alle professionele medewerkers werden persoonlijk aangesproken. De professionele medewerkers verbonden aan Natuurpunt Winkel vertegenwoordigen een externe partner van NP Educatie. De vrijwillige medewerkers maken, vanuit hun engagement in de afdelingen of werkgroepen, deel uit van de doelgroep van NP Educatie. Zij zijn tevens klant en rechtstreeks geïnteresseerden. Zij werden via een elektronische nieuwsflits geïnformeerd over de zelfevaluatie. Op de website van NP Educatie konden zij een uitvoerige toelichting doornemen en de vragen bekijken. Door behalve bestuurders, directie en personeel ook de medewerkers van de Natuurpunt Winkel en de afdelingen en werkgroepen te betrekken, werd getracht om de organisatie verticaal en horizontaal door te lichten.

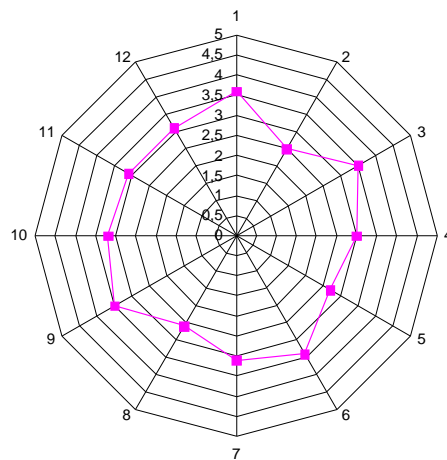
Vooraf van de afdelingen en werkgroepen bereikten ons reacties die te maken hadden met de moeilijkheidsgraad van de oefening. Het aantal vragen schrikte af en de inhoud van de vragen

was niet steeds duidelijk. De respons was dan ook mager. Voor de zelfevaluatie die we voorzien op het einde van 2010 zal de vragenlijst voor deze deelnemersgroep herzien worden.

Nadat de leden van de Raad van Bestuur, de directie en het personeel individueel de vragenlijsten hadden beoordeeld, belegden zij een overlegmoment waarop de individuele beoordelingen van de verschillende leden van hun groep werden besproken. Tijdens deze debatten kwam men tot een consensusscore per groep.

Om de beoordelingen van de verschillende groepen te bespreken en uiteindelijk tot een globale consensusbeoordeling te komen, werd een evaluatieteam samengesteld. Het evaluatieteam kwam twee keer samen. Het team bestond uit 1 vertegenwoordiger voor de Raad van Bestuur, 1 vertegenwoordiger voor de directie, 5 vertegenwoordigers voor de professionele medewerkers (waarvan 1 vertegenwoordiger voor de Natuurpunt Winkel) en 1 vertegenwoordiger voor de afdelingen en werkgroepen. De belangrijke vertegenwoordiging van het personeel heeft te maken met de variatie aan werknemers bij NP Educatie (medewerkers project educatief natuurbeheer, educatieve medewerkers, administratief personeel, technisch en onderhoudspersoneel) en met het feit dat de verbeteracties die voortvloeiden uit de zelfevaluatie vooral door het personeel moesten gedragen worden.

In de plenaire discussies die twee volledige dagen in beslag namen, werden de consensusscores besproken en geargumenteed om uiteindelijk te komen tot de globale consensusscore weergegeven in onderstaand spinnenweb.

Figuur 17 Score Kwaliscoop

1(O): nog niet gestart; 2(P): fase van planning; 3(D): fase van uittesten; 4(C) fase van evalueren; 5(A): fase van integreren

Voor domein 13 (eindresultaten) werden geen scores toegekend maar werd de beoordeling woordelijk weergegeven.

Evaluatieverslag en verbetervoorstellen

Aan de hand van de resultaten van de teamvergadering is een evaluatierapport opgesteld. Dat werd ter goedkeuring voorgelegd aan de teamleden. Ook de leden van de Raad van Bestuur en

de personeelsleden kregen een exemplaar en kregen de gelegenheid om hun opmerkingen te formuleren.

Het was onmogelijk om verbeterprojecten op te starten in alle kwaliteitsdomeinen. De werkdruk bij de professionele werknemers, die voornamelijk voor de verbeteracties moe(s)ten instaan, was (is) zeer hoog. Daarom werd een selectie gemaakt van prioritaire actiepunten. De knelpunten, doelen en middelen werden in een tabel gezet en voorzien van indicatoren en meetnormen. Elk project werd aan een projecteigenaar toegewezen. De vooropgestelde periode om het beoogde resultaat te bereiken was 2005. Aangezien het kwaliteitszorgsysteem in onze organisatie nog zo jong was, kozen wij ervoor om in de loop van 2005 de verbeteracties en meetnormen regelmatig te evalueren en bij te sturen om op die manier ervaring op te doen in het opstellen van dergelijke documenten.

NP Educatie nam de te volgen domeinen op in haar verschillende werkingsprogramma's en bracht de voorbije jaren via de voortgangsrapporten verslag over de geboekte resultaten. Bij het aanpakken van een aantal processen en taken werd vanuit verschillende invalshoeken gewerkt:

- Scoregericht handelen: de minst goed scorende domeinen aanpakken
 - o Functioneren van de Raad van Bestuur
 - o Inzetten op maatschappijgericht aanbod
 - o Versterken van de deskundigheidsbevordering
- Procesgericht handelen: focus op kerntaken
 - o Kerntaak t.o.v. de doelgroep
 - o Kwaliteit aanbod bewaken
 - o Medewerkersbeleid verbeteren
 - o Organisatie van het werk optimaliseren
 - o Samenwerking met derden toetsen op effectiviteit
- Resultaatgericht handelen: kleine ingrepen met onmiddellijk resultaat
 - o Personeelsvergaderingen inrichten op regelmatige basis
 - o Functioneringsgesprekken houden en opvolgen
 - o Zorgen voor een goede Informatiedoorstroming en communicatie
- Systeemgerichte aanpak vanuit de verplichtingen van het decreet
 - o Inzetten op indicatoren en normen in de jaarplannen
- Organisatiegerichte aanpak: grote verbeterbereidheid is een vereiste
 - o Uitbouwen van een goede interne en externe communicatie
- Oorzaakgerichte aanpak: steeds terugkerende oorzaken van minder goede scores bij voorkeur aanpakken
 - o Inspelen op informatiedoorstroming
- Personeelsgerichte aanpak: iedereen neemt verantwoordelijkheid
 - o Iedereen een taak binnen de integrale kwaliteitszorg geven en opvolgen.

Nieuwe zelfevaluatie in 2010

NP Educatie onderging in 2009-2010 een aantal grondige wijzigingen in haar structuur. Eind 2009 is beslist om het management te versterken en begin 2010 werd een nieuwe directeur aangeworven. Daarnaast kwamen er twee nieuwe projectmedewerkers op het thema duurzame ontwikkeling en diversiteit en werden belangrijke beslissingen genomen in verband met de toekomst van de organisatie naar aanleiding van het beleidsplanningsproces.

Om de nieuwe directeur de kans te geven zich in te werken, is er voor geopteerd om de nieuwe zelfevaluatie uit te voeren met de voltallige nieuwe ploeg en met de nieuwe planning voor ogen. Het uitvoeren van een nieuwe zelfevaluatie zal gebeuren in het laatste trimester van 2010. Op die manier beschikt de organisatie over een nieuwe nulmeting bij het afsluiten van de huidige beleidsperiode.

Figuur 18 Openluchttentoonstelling "De Wereld vertelt"

7. Omgevingsanalyse

De omgevingsanalyse wil de ontwikkelingen in de samenleving in kaart brengen die relevant zijn voor de instelling. Voor de brede omgevingsanalyse kon dankbaar gebruik gemaakt worden van de Voorzet Omgevingsanalyse uitgegeven door Socius (Goubin 2008). In het bijzonder het algemene deel getiteld “Breedbeeld” is hierin relevant. Daarnaast vermelden we een recente studie rond deelnemersprofielen. De gegevens van dit onderzoek dienen evenwel nog verder in detail te worden geanalyseerd om conclusies te kunnen formuleren voor gespecialiseerde vormingsinstellingen. Ook enkele Vormingpluscentra voerden omgevingsanalyses uit die extra informatie verschaffen voor dit beleidsplan.

Voor een meer sectorgerichte analyse die voor onze gespecialiseerde vormingsinstelling interessant is, konden we een beroep doen op de natuur- en milieurapporteringen. Het laatste “gewone” natuurrapport is uitgegeven in 2007. In 2009 verscheen Natuurverkenning 2030, een scenariorapport dat inzicht verschaft in de wijze waarop naar verwachting de natuur op langere termijn zou kunnen evolueren bij bepaalde strategische beleidskeuzes. Door het Instituut voor Natuurbehoud (INBO) worden daarnaast on-line natuurindicatoren gepubliceerd, onder meer over de ecologische voetafdruk en het maatschappelijk draagvlak.

Inzake duurzame ontwikkeling onderzocht de 23ste NME-Beneluxconferentie in 2009 de behoeften aan EDO. De conferentie stelde onder meer vast dat:

- duurzame ontwikkeling één van de drie pijlers is van het nieuwe Beneluxverdrag; dat de decade van EDO van de Verenigde Naties halfweg is en dat de fase van implementatie is aangebroken;
- de problematieken van klimaatverandering en aantasting van de biodiversiteit bijzonder urgent zijn en een brede maatschappelijke inzet vereisen;
- deze problematieken gekenmerkt worden door een grote complexiteit, leiden tot een in vraag stellen van gevestigde waarden en nu tot nieuwe handelingsperspectieven aanleiding moeten geven;
- EDO hierin een cruciale rol speelt en dat NME hieraan een funderende bijdrage levert;
- EDO behoefte heeft aan pedagogieken die verder gaan dan kennisoverdracht en die ook participatie en creativiteit bevorderen (Bij het ‘Wat’ hoort ook het ‘Hoe’);
- bruikbare methodieken bestaan en versneld ingezet moeten worden in alle lerende organisaties (lerarenopleidingen, scholen, bedrijven, verenigingen, organisaties...).

De derde en meest specifieke informatiebron zijn de initiatieven die NP Educatie als instelling of in hoofde van individuele medewerkers, heeft opgestart of waaraan ze actief heeft deelgenomen (informatie via NME-overlegplatformen, platform Educatie voor Duurzame ontwikkeling, enquêtes,...). Het belangrijkste initiatief in dit verband is het project “Natuur in beweging” dat in eerste instantie was opgezet als een visievormingsproces in de schoot van Natuurpunt. Daaraan was een omgevingsanalyse gekoppeld die nog steeds actueel is. Verder is in het licht van het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit 2010 door het vaktijdschrift Natuur.focus een artikelenreeks opgezet rond 150 jaar natuurbehoud in Vlaanderen. De redactie is in handen van Jos Gysels, huidig directeur van NP Educatie. Vooral het eerste en geplande vierde deel van de reeks en de research die eraan voorafging, zijn interessant omdat het respectievelijk gaat over de sociale en maatschappelijke aspecten en de toekomstverwachtingen. Het project zal worden afgesloten met een colloquium in december 2010.

7.1. “Natuur in beweging”

In de beginperiode van het huidige beleidsplan is in 2006 door NP Educatie meegewerkt aan het project “Natuur in Beweging”. De bedoeling was verdieping en visievorming in de schoot van de natuurbeweging. Enerzijds is gezocht naar de plaats van het natuurbehoud in de samenleving; anderzijds werd de eigen werking van de natuurbeweging onder de loep nemen. Een van de onderdelen van het project was een inventaris en schets van de belangrijkste trends en uitdagingen in de samenleving, voor zover deze door de deelnemers (in hoofdzaak bestuurders en actieve vrijwilligers van NP en andere natuurverenigingen) van belang geacht werden voor het huidige en toekomstig natuurbehoud.

De analyse werd opgedeeld in vijf onderdelen:

- individu en samenleving;
- natuur (biodiversiteit) en natuurbeelden;
- (natuur)beleid;
- doelgroepen, partners en bondgenoten;
- natuurbeweging.

De vaststellingen en conclusies hebben nog grotendeels hun actualiteit behouden en sluiten voor wat de bredere context betreft, goed aan bij de analyse van Goubin (2008).

7.1.1. Individu en samenleving

De Vlaamse bevolking groeit nauwelijks qua aantal, wordt ouder (“vergrijsst”), maar ook meer verscheiden (“kleurt”). Statistieken wijzen erop dat deze vergrijzing vooral in landelijke gemeenten zal versnellen. In de (groot)steden wordt deze evolutie getemperd door de inbreng van jonge alleenstaanden en het hogere kindertal bij allochtonen. Het aandeel eenpersoonshuishoudens ligt structureel hoger in de (groot)steden, maar ook in de landelijke gemeenten neemt de gezinsverdunning toe.

Vlaanderen is een rijke regio en wordt nog steeds rijker. Meer nog dan andere profiteren wij als export- en doorgangslaan van de vrijmaking van de Europese markt. De welvaart zorgt voor koopkracht en consumptie. Toch lijkt de herverdeling van deze rijkdom minder dan voorheen in staat een groeiende kloof tussen de ‘haves’ en ‘havenots’ te temperen. Het achterblijven van de lonen bij de fel gestegen woon- en energieprijzen en de toename van het aantal één-inkomens-gezinnen (al dan niet na een relatiebreuk) dragen hiertoe bij.

De tertialisering van de economie zet zich verder door. Landbouw en industrie worden relatief minder belangrijk ten opzichte van de dienstensector. Vooral de groei van de tewerkstelling in de social profit (gezondheids- en welzijnssector) en de vrijetijdseconomie lijkt nog een tijd te zullen aanhouden. De landbouw is op zoek naar nieuwe niches als alternatief voor de intensieve exportgerichte productie. Voorbeelden zijn landschapszorg, hoevetoerisme en de teelt van energiegewassen.

Onder andere door deze verschuiving naar de dienstensector, maar ook door de stilaan omvangrijke milieuwetgeving, neemt de milieudruk door landbouw en industrie af. Een andere belangrijkere bron van milieuvervuiling vormen de particuliere huishoudens, die op het vlak van sensibilisering en handhaving veel moeilijker te sturen zijn dan de economische sectoren.

De doorsnee Vlaming is hooggeschoold. De jongere afgestudeerde Vlaming vertoont meer dan vroeger een hoge mobiliteit met stadstrek, om zo dichterbij de werkgeving te gaan wonen. Dat heeft tot gevolg dat er steeds minder aanbod is van werkkrachten voor bepaalde

vormen van handenarbeid. Anderzijds blijft er een hardnekkig probleem van kortgeschoolde – vaak allochtone - jongeren die zonder diploma de school verlaten, en oudere kortgeschoolde arbeiders die na bedrijfssluitingen of saneringen moeilijk ander werk vinden.

De eisen ten aanzien van productiviteit zijn hoog. Ook hoge flexibiliteitseisen en fileproblemen zorgen voor toenemende stress op het werk. Daardoor is vrije tijd voor veel actieve mensen een schaars goed. Door al dan niet gedwongen brugpensioen en vervroegde pensioneringen, in combinatie met een betere gezondheid op hogere leeftijd, zijn er andere bevolkingsgroepen die meer actieve vrije tijd ter beschikking hebben. Naast een dualisering in inkomen dus ook een dualisering in beschikbare vrije tijd. Voor een aantal actieve medioren en senioren begint een nieuwe zinvolle periode in hun leven en gaat vaak een nieuwe wereld open door inzet in de natuurbeweging. Natuur- en milieueducatie kan hierop inspelen door een specifiek doelgroepgericht aanbod en programmatie.

Eenzijds zou de vergrijzing – ook van het ledenbestand – kansen moeten bieden om nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Maar onderzoek leert dat een pensionering hooguit (maar niet noodzakelijk) een intensivering van bestaande engagementen betekent. De stap van niet-vrijwilliger naar vrijwilliger wordt in verhouding weinig gezet. Misschien omdat mensen niet op de goede manier worden aangesproken, misschien omdat ze overdonderd worden. Anderzijds nemen de jongere leeftijdscohorten in omvang af. De potentiële instroom in het vrijwilligerswerk in ruime zin neemt alleen al om die reden af, nog los van andere overwegingen als tijdsdruk, andere vrijetijdsbestedingen etc. Een andere reden is de proportionele stijging in het jongerensegment van mensen met een allochtone achtergrond, waar mede door de sociaal-economische en culturele context minder traditie bestaat rond vrijwilligersengagementen in het georganiseerde middenveld. Tot nu toe spreken we dit segment niet aan, tenzij sporadisch via projectwerking. Tot slot signaleren diverse onderzoeken ook de mogelijke negatieve (imago-)effecten van een ‘vergrijzend’ vrijwilligerskader op de rekruteringsmogelijkheden voor jongeren.

Vrijetijdsbeleving is door de toegenomen mobiliteit steeds minder aan geografische beperkingen gebonden. Vrije tijd “cocooniseert” aan de ene kant rond tv, dvd en internet, maar zorgt aan de andere kant voor (grote) verplaatsingen tot buiten de provincie- of landsgrenzen. Niet alleen bij volwassenen, ook bij steeds meer kinderen valt vrije tijd buitenshuis ten prooi aan organisatie en (agenda)planning. Buiten spelen in bos en veld is nog voor weinigen weggelegd, niet alleen door de beperkte beschikbaarheid van ‘speelbaar’ groen in de woonomgeving, maar ook doordat ouders uit veiligheidsoverwegingen hun kinderen liever onder toezicht – al dan niet in huis – hun vrije tijd laten doorbrengen. Verschillende onderzoeken tonen daarnaast aan hoe belangrijk het is om in de vroege jeugd jaren in contact te komen met natuur, milieu en duurzame ontwikkeling om later een duurzame en positieve natuurreflex te hebben en uit te dragen.

Het ruimtegebruik wordt steeds intensiever. De ruimte wordt steeds minder open en de grens tussen stad en platteland vervaagt (“nevelstad Vlaanderen”, verrommeling en ‘horsification’ van het landschap). De terugwijkende landbouw kan om diverse redenen deze vrijkomende gronden niet overal absorberen. Anderzijds blijft landbouw nog steeds de grootste grondgebruiker met minder maar grotere bedrijven. In de ruimtelijke ordening is veel te doen om het principe van “verweving” van functies.

De verspreide bebouwing in Vlaanderen in combinatie met een terugtrekkende landbouw draagt bij aan een vertuining van het buitengebied, een inperking van de publiek toegankelijke ruimte, en veroorzaakt vaak extra problemen bij het gebiedsgericht water- en bosbeheer en de

uitbouw van aaneengesloten natuurgebieden. De hoge bouwgronden enerzijds en de beleidsmatige keuze voor inbreiding anderzijds zorgt voor meer appartementen (ook voor jonge gezinnen), voor kleine bouwkavels met weinig of geen tuin, en een vaak ontoereikend aanbod van nabijgelegen publiek toegankelijk (speel)groen.

Eén van de gevolgen is een toenemende vraag naar “buiten/groen” voor actief recreatief gebruik. Natuurgebieden en het openstellingsbeleid voor deze gebieden nodigen daarbij het grote publiek uit ondanks hun soms beperkte draagkracht.

De internationale component en de impact ervan op het persoonlijk leven zal nog aan belang winnen. Globalisering is een containerbegrip dat staat voor groeiende macht van de multinationals, maar ook voor netwerkeconomie en culturele mondialisering: de wereld is een dorp geworden. De groeiende mobiliteit draagt hiertoe bij: autogebruik en -bezit, files, just-in-time-leveringen, verre (vlieg)reizen. Collectief vervoer neemt aan belang toe, maar kan niet alles opvangen. De recente – en naar het zich laat aanzien blijvende – stijging van de brandstofkosten lijkt de private (lees: niet-auto-van-de-zaak) automobilititeit af te remmen. Ook een invloed op de populariteit van vlieguren lijkt waarschijnlijk, ten minste bij mensen in een minder riant inkomenspositie. Dit versterkt de behoefte aan natuur voor iedereen dicht bij huis.

Informatiestromen gaan veel sneller dan vroeger. Communicatie is goedkoop, snel en globaal. De mentale capaciteit om deze informatie te verwerken lijkt eindig. De mediamaatschappij bepaalt sterk het denken van de mensen. Maar de media zijn steeds meer gepersonaliseerd: consumenten bepalen nu zelf wat ze willen zien of horen en niet de administrateur-generaal van de openbare omroep. Massa-communicatie is veel sneller en goedkoper dan voorheen, maar blijkt in de praktijk ook veel moeilijker. In onze dagelijkse ervaring vanuit NP Educatie blijft het persoonlijk contact nog steeds een zeer bepalende factor om standpunten te verduidelijken en mensen te winnen voor meer natuur en een duurzame samenleving.

“Postmodernisme” stond voor ontzuiling en het einde van de grote verhalen. Vandaag wordt de Westerse wereld gekenmerkt door een diversiteit in persoonlijke levensstijlen (zapcultuur, “fusion lifestyle”). De ideologische ontzuiling is al langer een feit. De keuze voor een vakbond, school of ziekenfonds gebeurt op basis van traditie of kwaliteit van de dienstverlening, nauwelijks nog op basis van bewuste ideologische overwegingen. De bereidheid tot vrijwilligersengagement blijft, maar de aard van dit (vrijwilligers)engagement verandert. Levenslange engagementen voor een welbepaalde vereniging of doel maken plaats voor een aaneenschakeling van kortdurende engagementen voor diverse verenigingen en doelen. Aan de vergadertafel zitten dikwijls nog steeds de mensen die daar 10 en 20 jaar geleden ook al zaten. Voor veel vrijwilligers in de natuurbeweging gaat het inderdaad om een “levensvulling”. De sterkte die deze continuïteit geeft, is ook een bron van verstarring en een mogelijke rem op vernieuwing en “openstelling van de geesten voor andere aanpak”.

Ongeacht de sociaal-culturele achtergrond blijken kinderen tot op de lagere school gevoelig voor natuurervaringen. Wanneer deze ‘*window of opportunity*’ wordt benut, werkt dit ook in de latere levensfasen door. Het omgekeerde is ook waar: niet of op een slechte manier inspelen op deze gevoeligheid maakt het veel moeilijker om op latere leeftijd betrokkenheid bij natuur- en milieuthema’s te creëren.

Succesvol inspelen op de kinderlijke affiniteit voor de natuur is uiteraard geen garantie voor een meer structurele natuurbetrokkenheid in alle latere levensfasen. Maar de noodzakelijke basis hiervoor is dan wel aanwezig.

Met NP Educatie hebben we momenteel zeer weinig impact op de jeugd, projecten van educatief natuurbeheer en samenwerkingsverbanden met NP als Go4Nature als aangename uitzondering. We laten de “jeugdzorg” over aan JNM, die echter vaak te weinig gestructureerd is en eerder als kweekvijver werkt voor een niche-groep. De doorstroming blijft te laag. Een andere ingangspoort is het onderwijs: onze invloed op lesprogramma’s is evenwel zeer beperkt. Nochtans toonden eerdere enquêtes en gesprekken in diverse fora aan dat er een grote nood is aan extra ondersteuning op het vlak van natuur- en milieueducatie voor het onderwijs en het jeugdwerk.

7.1.2. Biodiversiteit en natuurbeelden

De veranderingen in de materiële natuur (soorten, habitats) zijn meestal negatief: ze zijn gekenmerkt door achteruitgang en bedreiging. De Rode lijsten zijn daarvan een uitdrukking. Oorzaken worden vooral gezocht bij menselijke activiteiten (verzuring, vermisting, verdroging, ...).

Natuurverenigingen hebben een grote historische rol vervuld bij het signaleren van problemen. Het positieve verhaal (wat is het belang van natuurbeheer voor het behoud van biodiversiteit) is minder benadrukt. Ook blijft te vaak onderbelicht dat efficiënt beheer vaak moeilijk is wanneer je moet dweilen met de kraan open: externe effecten (depositie stikstof, verdroging, watervervuiling, ...) eisen ook binnen de natuurreservaten hun tol.

De laatste jaren wordt ook aandacht gevraagd voor het lot van de “middenmoters”. Dat zijn van oorsprong minder zeldzame soorten die quasi ongemerkt achteruitgaan en soms zelf bedreigd zijn geworden: akkervogels, huismussen, dagvlinders.

Dit is een belangrijke boodschap omdat dit bekende soorten zijn waarmee mensen meer in contact komen dan met zeldzaamheden. Ze bieden ook potenties voor laagdrempelig onderzoek, beschermingsacties, sensibilisering en educatie.

Het ziet ernaar uit dat de klimaatverandering grote gevolgen zal hebben, ook voor de natuur. Deze zal andere evoluties overheersen. Nu al merkbaar: oprukken van zuidelijke soorten, wellicht ook sommige pestsoorten. Klimaatverandering is zeker niet alleen een probleem voor de natuur. Het is bijzonder moeilijk om vat te krijgen op (de onzekerheden over) de omvang van het probleem. Het is mondiaal en raakt tegelijk onze levensgewoonten. Natuur dreigt opnieuw bedreigend te worden, bvb. via het oprukken van voorheen exotische ziektes of vervelende soorten. “Oplossingen” voor klimaatverandering kunnen perverse bijwerkingen hebben : bv. meer kernenergie voor minder CO₂, zogenaamde biobrandstoffen met negatieve milieu-effecten, ... Spelen we voldoende onze rol in het milieudebat of schuiven we dat strategisch af naar de milieubeweging?

Natuurbehoud heeft een aantal meerwaarden die het draagvlak in de maatschappij kunnen vergroten maar vaak onderbelicht blijven. Het belang van deze meekoppelingen wordt alsmaar groter. Bijvoorbeeld het behoud van watervoorraden door infiltratiegebieden (“blauwe diensten”), waterberging ter preventie van overstromingen, kansen voor rust en recreatie als onderdeel van gezondheidszorg, ... Sommige van deze worden ook als nieuw te leveren diensten geclaimd door de landbouw. Laat de natuurbehoudsbeweging en natuur- en milieueducatie die niche onbenut?

Er zijn steeds meer mensgemaakte habitats. Steden, gebouwen, tuinen en infrastructuren vallen nog grotendeels buiten het klassieke natuurbeheer. Anderzijds tonen bv. dieren onvermoede flexibiliteit. Generalisten onder de bossoorten blijken zich steeds vaker in park en tuin te vestigen. Voor habitatspecialisten is dat niet het geval.

Wetenschap en beheerspraktijk zijn sterk gericht op halfnatuurlijke habitats, grotendeels zelfs nog in de landbouwsfeer. Maar steeds meer natuur speelt zich af in deze sterk door de mens beïnvloede stedelijke en industriële omgevingen. Naar welke doeltypen streeft het natuurbehoud? Hoe kunnen we deze mensnabije natuur gebruiken om de interesse in natuur en natuurbeleving te stimuleren? Is dit ‘huiselijk’ natuurbeeld wel een goede opstap naar onze natuurbeelden?

Een relatief nieuw begrip in dit verband is tijdelijke natuur. Tot nu is dit beheer- en inrichtingsconcept vooral toegepast op havens (havenspecifieke natuur). Het benutten van tijdelijke mogelijkheden voor natuur(ontwikkeling) is een benutting van kansen. Anderzijds stelt het ook vragen bij de maakbaarheid van natuur en het beheer van hoogdynamische systemen. Een ander aandachtspunt is de belevingswaarde van deze tijdelijke natuur op vaak weinig rustgevende locaties.

De verspreiding van ”exoten” (beter: probleemsoorten) neemt toe door globalisering (transport), klimaatverandering, verstedelijking, en het uitzetten door particulieren. De bestrijding van exoten (of beter: probleemsoorten) stelt vragen aan beheer: al dan niet bestrijden? Met welke bestrijdingsmethoden (jacht, chemische bestrijdingsmiddelen)? Hoe overtuigen we het grote publiek van het verband tussen natuurbehoud en de bestrijding van sommige pestsoorten?

Ook inheemse soorten riskeren door hun succesvolle respons op meer en beter beheerde natuur uit te groeien tot probleemsoorten, minstens op lokaal niveau. Grauwe gans is een bestaand voorbeeld, Ree, Everzwijn en Bever zullen op termijn waarschijnlijk volgen. Ook hier stelt zich de vraag: hoe omgaan met deze soorten in knelpuntgebieden? En hoe maakt de natuurbehoudsbeweging deze aanpak aanvaardbaar voor het grote publiek?

De aandacht voor natuurbeelden hangt onder meer samen met het belang dat wordt gehecht aan draagvlak. Er wordt gekeken naar natuurbeelden van andere doelgroepen (landbouwers, gebruikers, recreanten, etnisch-culturele minderheden, jongeren).

Er bestaan in het natuurbehoud verschillende tradities die terug te voeren zijn tot natuurbeelden. Het dominante natuurbeeld in het natuurbehoud legt nog steeds sterk de nadruk op bescherming van gebieden en wetenschappelijke inzichten.

Met het begrip biodiversiteit is de aandacht voor soort(bescherming) toegenomen. Het kan gezien worden als aanvullend op de gebiedsgerichte aanpak. Een verstandige invulling van soortbescherming en gebiedsgericht beheer kan zorgen voor een complementariteit die een wederzijdse versterking betekent.

In het sectorale beleid wordt het natuurbegrip afgebakend tegenover bos, landschap (erfgoed) en landbouw (agrarisch natuurbeheer). De natuurbehoudsbeweging zou meer moeten kiezen voor integratie en bv. veel meer de cultuurhistorische achtergrond van natuurwaarden kunnen benadrukken als bijkomende waarde voor de samenleving.

Voor de verhouding tussen natuur en bos kent veel “bevoegdheidsconflicten”. Met Beter Bestuurlijk Beleid en de hereniging van de natuur- en bosadministratie is de discussie actueler dan ooit. Met landbouw draait het vooral om de verhouding tussen agrarisch natuurbeheer en beheer van natuurgebieden, al dan niet met inzet van landbouw(technieken). De uitkomst van het debat is ook van belang voor de verdeling van de (overheids)middelen. Voor natuur- en milieueducatie is een taak weggelegd om mee te bouwen aan een brede visie op natuurwaarden.

7.1.3. Doelgroepen, partners en bondgenoten

Binnen de milieubeweging bestaat traditioneel het onderscheid tussen “groen” (natuur) en “grijs” (milieu). Anderzijds overheerst de complementariteit eerder dan de meningsverschillen. Maar de natuurbeweging laat het om strategische redenen niet na om hun nek uit te steken voor de lastigere milieudossiers. Nemen ze genoeg hun verantwoordelijkheid?

In de publieke perceptie heeft “milieu” momenteel een duidelijk pejoratieve, betuttelende bijklank dan “natuur”. Ook de claim vanuit politieke hoek op het adjectief ‘Groen’ maakt het voor de buitenwereld niet makkelijker om de natuurbeweging als aparte entiteit te onderscheiden. In hoeverre zijn ze nu al gerecupereerd door bv. rood-groene partijen?

Door groei en fusies kan de natuurbeweging – als onderdeel van de milieubeweging - zich stilaan profileren als een volwaardige middenveldorganisatie. Hierdoor ontgroeit de beweging wel het aureool van “underdog” en komt ze stilaan in de invloedssfeer van het spreekwoord “Hoge bomen vangen veel wind”. Ook binnen de milieu- en natuurbeweging leidt dit qua opstelling in beleidsdossiers soms tot meer gematigde standpunten dan deze ingenomen door actiecomités etc. Maar hoe sterk staan ze eigenlijk? Zijn ze niet vaak blufpoker aan het spelen?

De voorbije jaren hebben de milieu- en natuurbeweging als ‘nieuwe beweging’ en het ‘oude’ middenveld van bv. sociaal-culturele organisaties en vakbonden elkaar in toenemende mate gevonden, bv. via de Staten-Generaal van het Middenveld of Arbeid en Milieu. Hieraan lag zowel een groeiende achterban en groeiend werkingsgebied van de ‘nieuwe’ bewegingen ten grondslag als een meer open, zoekende houding vanuit de veelal afkalvende ‘oude’ organisaties. Ook binnen de ‘nieuwe’ bewegingen zijn er vanuit de milieu- en natuurbeweging structureel contacten met bvb. de Noord-Zuidbeweging.

De traditionele gesprekpartners van de natuurbeschermers in het buitengebied (boeren, jagers, vissers, landgoedeigenaren) verliezen aan maatschappelijk belang. Anderzijds slagen ze erin de krachten te bundelen en vinden ze weerklank – zowel bij de politiek als in de media. In de huidige politieke context staan ze veel sterker dan voorheen, en dat zou zo nog wel lang kunnen blijven. Toch bestaan er nog veel raakvlakken met deze traditionele groepen.

Zo heeft de natuurbeweging rond het openstellingsvraagstuk gemeenschappelijke bekommernissen met de traditionele buitengebiedpartners: de schrik voor verstoring, vandalisme en vuiligheid. Vooral de recreanten zijn een belangrijke nieuwe doelgroep geworden van het natuurbehoud. Maar deze principiële keuze voor recreatief medegebruik stuit op het terrein bij beheerders en vrijwilligers vaak op aarzeling, al dan niet terecht. Anderzijds leeft de indruk dat de externe druk rond recreatief medegebruik vooral op de natuursector wordt gelegd, terwijl de ontsluiting van het landbouwgebied en de openstelling van privébossen en landgoederen kwantitatief veel meer recreatieve mogelijkheden opent, zeker voor die buitensporters waarvoor de aanwezigheid van natuurwaarden nauwelijks een rol speelt. Maar het primaat van de privé-eigendom blijft zeer sterk gelden, terwijl de terreinbeherende natuurverenigingen werken met gemeenschapsgelden en dus een “verplichting” voor openstelling hebben. Ze riskeren daarmee wel dat natuurgebieden puur om de natuurwaarden eigenlijk minder en minder maatschappelijk aanvaard worden. Dat levert hen ook interne kritiek of kritiek uit andere natuurverenigingen op.

Door positieve acties is de geloofwaardigheid van de natuurbeweging ook gegroeid bij bedrijven (o.a. havenbedrijf) en sportkoepels (BLOSO, Vlaamse Golffederatie).

In hoeverre is de overheid/administratie partner of concurrent daar ze met twee grote partners hetzelfde concept van natuurbehoud gebruiken? En wat is de rol van de nieuwe spelers, zoals Regionale Landschappen, bosgroepen en wildbeheereenheden. Het model van gesubsidieerde aankopen door erkende terreinbeherende organisaties heeft in veel Vlaamse gemeenten en

regio's tot goede resultaten geleid. Maar zelfs als ze niet onder druk komen te staan, verlopen de aankopen te traag zodat ook andere initiatieven nodig zijn om op lange termijn natuur veilig te stellen. Vooral in regio's met hoge grondprijzen komen de beperkingen van het instrument naar boven.

7.1.4. Relatie met het beleid

Met het "primaat" van de politiek werd in de afgelopen periode ook de rol van de verenigingen (het middenveld) in vraag gesteld. Inspraak en het betrekken van stakeholders wordt voor het oog van de buitenwereld verzekerd via bestaande en nieuwe adviesraden, staten-generaals, informatiecampagnes en rondetafelconferenties. De besluitvorming zelf gebeurt in toenemende mate informeel, achter gesloten deuren met slechts een select gezelschap ambtenaren, adviseurs en lobbyisten.

De roep om modernisering van het overheidsapparaat heeft geleid tot een nieuwe hervorming van de administratie. Met grotere zelfstandigheid voor uitvoerende instanties (agentschappen). De hoogdagen van de planning lijken voorbij. Rapportering daarentegen is wel beter uitgebouwd. Monitoring van natuur (biodiversiteit) blijft evenwel onderbelicht. Anderzijds is er wel een tendens om, onder meer in het kader van duurzame ontwikkeling, lange termijndenken een grotere plaats te geven in het beleid.

De laatste jaren zijn nieuwe structuren zoals Regionale Landschappen, bosgroepen, waterschappen sterk gepromoot. Ze zijn, beter dan klassieke verenigingen, stuurbaar door overheden of overheidsinstanties doordat deze niet alleen via de financiering maar ook via de beheersorganen inhoudelijke en persoonlijke invloed kunnen uitoefenen.

De aandacht voor milieubeleid spitst zich vooral toe op een vereenvoudiging van regelgeving. De motor blijft de Europese regelgeving, waarvan de toepassing wordt uitgesteld tot het niet meer kan.

Het natuurdecreet van 1997 vormt nog steeds het juridisch kader van het natuurbeleid. Intussen zijn een aantal termijnen verstreken en zijn niet alle doelstellingen gerealiseerd. In de praktijk werden de doelen bijgesteld naar beneden en de instrumenten aangepast. Het instrument natuurinrichting komt niet van de grond. In combinatie met de Vlaamse Grondenbank blijft het nochtans in theorie een interessant instrument.

Naast de Europese regelgeving blijft handhaving van wezenlijk belang voor een stringent natuurbeleid. En daar loopt het grondig fout op alle niveaus, te beginnen met het gemeentelijke. De uitzonderingen bevestigen de regel.

Een grondige aanpassing van de regelgeving wordt niet verwacht op korte termijn. Wel werden een aantal academische oefeningen gemaakt voor de hervorming van het natuurbehoudsrecht.

De relatie tussen natuurbeleid en ander beleid (o.m. ruimtelijke ordening, bosbeleid, mestbeleid, plattelandsbeleid, energiebeleid, recreatie) moet verder bekeken worden. Het groene (natuur, biodiversiteit) blijft vaak onderbelicht in 'grijze' plannen en projecten (duurzaamheid, milieu). In de driehoek people-planet-profit komen natuur en biodiversiteit onvoldoende aan bod, terwijl het concept 'tijdelijke natuur' hiervoor concreet bruikbare invalshoeken aanlevert.

De juridisering van het (natuur)beleid op alle niveaus – van lokale subsidieregelingen over Vlaamse uitvoeringsbesluiten tot Europese richtlijnen – maakt het voor modale vrijwilligers steeds moeilijker om inhoudelijk en strategisch weerwerk te bieden tegen ambtenaren en sectorspecialisten die stuurgroepen en adviesraden als PROCORO's en GECORO's bemannen. Anderzijds zijn binnen de diverse administraties steeds meer sympathisanten en zelfs vrijwilligers actief. Van een actief netwerk is evenwel geen sprake. Terughoudendheid wegens deontologische problemen speelt hierin een rol. Vaak leidt dit tot informeel werk. Het

uitbouwen van echte thematische netwerken vraagt veel inspanning. Zelforganisatie van de vrijwilligers op een zekere schaalgrootte is een mogelijk alternatief.

7.1.5. Natuurbeweging en vereniging

Het verenigingsmodel zoals we dat vandaag kennen, heeft een lange weg afgelegd sinds de jaren 1930. Van in het begin waren studie en educatie belangrijke motieven. Ook andere, soms oudere tradities, werden in min of meerdere mate geïntegreerd: vogelbescherming, natuur- en landschapszorg. De eerste periode was gekenmerkt door versnippering en specialisatie. Er werden veel verenigingen opgericht, thematische en regionale, maar zonder sterke groei. Die kwam er pas vanaf de jaren 1970, toen de natuurbeweging, in het zog van een algemene maatschappelijke interesse voor natuur en milieu, steeds meer ernstig genomen werd. Het bundelen van de krachten leidde tot fusies van verenigingen, eerst bij de jongeren, later de volwassenen.

Door de fusie zijn verschillende aandachts- en werkingsvelden in één organisatievorm verenigd. Dat vraagt bijzondere aandacht om spanningen te vermijden en te komen tot synergieën (win-win-situatie). Overigens zijn zeker nog niet alle natuurbehoudsmotieven even sterk vertegenwoordigd (dierenbescherming, erfgoedgedachte) en blijft het wetenschappelijk-gebiedsgericht paradigma nog steeds dominant.

De schaalvergroting had gevolgen, onder meer een versnelde professionalisering. Het bracht ook meer verantwoordelijkheid die eigen is aan een middenveldorganisatie. Daaraan kan beantwoord worden door een goede samenwerking en afstemming met alle natuur- en milieuverenigingen.

NP en ook andere natuurverenigingen mogen zich verheugen in stijgende ledenaantallen. Zelfs wanneer slechts de helft van het Nederlandse aandeel van Natuurmonumenten als plafond wordt vooropgesteld, is er nog ruimte voor een verdubbeling van het aantal leden. Waarom groeien we zo goed: om onze inhoud of omdat we de juiste marketingtechniek voor het grote publiek beheersen?

De leden veranderen, de vrijwilligers veranderen, het professioneel kader verandert, alles binnen het kader van een veranderende samenleving. De vertaling van deze veranderingen naar de interne werking, naar de relatie met de leden, de vrijwilligers en derden is echter zelden een continu soepel proces, net zomin als veranderingsprocessen in andere organisaties en bedrijven dit zijn. Het is dan ook belangrijk om interne structuren te hebben die deze ontwikkelingen tijdig detecteren, duiden en waar nodig aanpassingen initiëren.

7.2. *Natuurbehoud en Biodiversiteit in Vlaanderen 2010*

De artikelenreeks in *Natuur.focus* over “Natuurbehoud en Biodiversiteit in Vlaanderen 2010” kadert in het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit. In het eerste artikel in de reeks werden de maatschappelijke en sociaal-culturele aspecten van het natuurbehoud onder de loep genomen (Gysels & De Blust 2010). De trefwoorden zijn visie en drijfveer en structuur en draagvlak. De eerste trefwoorden verwijzen naar de verscheidenheid aan oude en nieuwe visies en drijfveren die de dynamiek uitmaken van het natuurbehoud. Deze laatste hebben betrekking op de recente ontwikkelingen die het natuurbehoud zijn huidige vorm hebben gegeven. De auteur concludeert:

“Natuurbehoud is geen eenheidsworst. Niet iedereen kijkt op dezelfde manier naar natuur, inzichten verschillen en drijfveren kunnen al wel eens botsen. En wat mensen bindt en scheidt, verandert dan ook nog eens met de (historische) tijd en de (maatschappelijke) context. De sociaal-culturele diversiteit is in het natuurbehoud een gegeven waar we niet omheen kunnen. Dat hoeft ook niet, want in de samenleving is diversiteit een troef. Het is de bagage waarmee we naar de toekomst stappen. In een later artikel zal gekeken worden hoe we in die toekomst (beter) met biodiversiteit kunnen omgaan”.

In de volgende artikels komen de twee belangrijke peilers aan bod: het soortgerichte en het gebiedsgerichte natuurbehoud. In het laatste artikel zal gekeken worden naar de toekomst: verwachtingen en uitdagingen. In functie hiervan en als voorbereiding op een studiedag voor de afsluiting van het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit zal NP Educatie in de komende maanden een aantal centrale figuren uit de natuurbeweging, academische wereld, maatschappelijk middenveld en beleid ondervragen.

Figuur 19 Op leeruitstap met de fiets

8. Politiek beleid

Aansluitend bij de omgevingsanalyse is het belangrijk om te weten wat de beleidsverantwoordelijken verwachten van NME en EDO. De beleidsnota's van minister Schauvliege zijn daarvoor een belangrijke bron. Het is voor het eerst dat de bevoegdheden cultuur en natuur en milieu bij dezelfde minister zitten. Daarnaast is gekeken naar administratieve initiatieven en adviezen van strategische adviesraden.

In 2009 kwam Pact 2020 tot stand, een gezamenlijke lange termijnvisie van de Vlaamse regering, de sociale partners en een groot aantal verenigingen (Anon. 2009). Hiermee wou de Vlaamse regering een maatschappelijke dynamiek voor actie en verandering stimuleren.

Bij de opties en doelstellingen van het pact zijn er kapstukken die belangrijk zijn voor dit beleidsplan:

- de gerichtheid op belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling;
- het maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef van overheid en maatschappelijke actoren van het middenveld.

Inzake vorming en opleiding wordt in Pact 2020 een groot belang gehecht aan permanente ontwikkeling, persoonlijke ontwikkelingsplannen en levenslang en levensbreed leren (waarbij een stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd wordt voorgesteld).

We vermelden hier ook de aanbeveling uit de OESO-evaluatie van het Belgisch Milieubeleid in 2007 waarin gesteld wordt dat *“de milieueducatie voor verdere verbetering vatbaar is, vooral op het niveau van het hoger onderwijs (bijvoorbeeld universitair niveau)”*. En verder: *“blijf partnerschappen met NGO's ontwikkelen en blijf lokale vrijwilligers betrekken bij het beheer van beschermde gebieden, ook in dichtbevolkte gebieden”* (OECD 2007).

8.1. Eco-cultuur

Op vrijdag 23 oktober keurde de Vlaamse Regering de Beleidsnota Cultuur van minister Joke Schauvliege goed, samen met de ontwerpbegroting 2009 en 2010 (Schauvliege 2009a).

De minister formuleerde in de beleidsnota zeven strategische doelstellingen waarvan vooral SD 7, en in meer of mindere mate ook SD 1, SD 2, SD 3 en SD 4 relevant zijn voor NP Educatie. In een aantal gevallen wordt daar nu ook al een bijdrage toe geleverd (zie bv. Gysels & Flour 2009).

- SD 1: Duurzaam beleid voeren
- SD 2: Participatie en diversiteit als motoren voor vernieuwing verankeren
- SD 3: E-cultuur en digitalisering bevorderen
- SD 4: Competentieverwerving en –waardering stimuleren
- SD 5: Aandacht voor cultuurmanagement en een culturele economie
- SD 6: Internationaal cultuurbeleid versterken
- SD 7: Eco-cultuur initiëren

SD 7 komt terug in de operationele doelstellingen 2, 25 en 26.

SD 7: Eco-cultuur initiëren

“Minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur. Het lijkt geen evidente combinatie. Toch zijn er meer kruisbestuivingen mogelijk dan eerst gedacht. Milieu en natuur zullen dan ook als een “groene” draad door mijn cultuurbeleid lopen.

Bij infrastructuurwerken moet er duurzaam en ecologisch gebouwd worden. Bij grote manifestaties zoals festivals vraag ik de nodige aandacht voor de afvalberg. Of wat met het thema geluidsoverlast?

Maar de natuur biedt meerdere mogelijkheden. Hoeveel kunstenaars hebben zich zowel in het verleden als het heden niet laten inspireren door onze prachtige landschappen, door planten en dieren? En is de natuur vaak geen mooi alternatief als podium voor (kleinere) producties of prachtige kunstwerken? Heel wat steden en gemeenten hebben uitgebreide infrastructuren voor cultuur, maar misschien moeten we soms ook eens buiten die muren kunnen kijken en de natuur in trekken. Het kan volgens mij nieuwe mogelijkheden bieden.

Ik zal er doorheen de verschillende sectoren op toezien dat aan dit thema de nodige aandacht wordt geschonken. Ik ben dan ook verheugd dat de sector zelf erover nadenkt hoe ook zij deze beleidsdomeinen dichter bij elkaar kunnen brengen.”

OD 2: Impulsen geven op basis van prioriteiten (SD 2, SD 3, SD 4 en SD 7)

“De educatieve functie van het sociaal-cultureel werk speelt ook een rol in de creatie van een breed maatschappelijk draagvlak voor duurzame ontwikkeling. Ik denk er aan om het duurzaamheidsconcept nog meer te laten doordringen in de sociaal-culturele sector, die met zijn educatieve en sensibiliserende kracht kan werken aan attitude- en praktijkverandering. Vanuit de eigen invulling van het vrijwilligerswerk binnen de sector van het sociaal-cultureel werk, zal ik ook het Europees Jaar van het Vrijwilligerswerk (2011) ten volle ondersteunen. Vrijwilligers participeren in het sociaal-culturele werk op verschillende niveaus en op verschillende wijzen. Zij zijn talrijk, zijn van onschatbare waarde voor de werking van de organisaties en verdienen bijgevolg alle waardering en aandacht.”

OD 25: Investeren in culturele infrastructuur (SD 1, SD 5 en SD 7)

“Bij de planning en de uitwerking van de diverse bouwprojecten zal ik rekening houden met een aantal essentiële aspecten: de duurzaamheid; het mogelijk maken van een functionele en energiezuinige exploitatie; de toegankelijkheid en de functionaliteit voor personen met een handicap; de technologisch vernieuwende inrichting en uitrusting; het open en uitnodigend karakter van het gebouw en de bereikbaarheid ervan, ook met het openbaar vervoer. Ten slotte moet de infrastructuur esthetisch verantwoord en toonzettend zijn op architecturaal vlak. We moeten durven om nieuwe ‘landmarks’ te plannen die onze publieke ruimte verrijken met eigentijdse creaties”.

OD 26: Natuur en cultuur vinden mekaar (SD 7)

“Natuur en cultuur zijn per definitie twee elementen van onze leefomgeving waarbij de plaats en de rol van de mens voortdurend zorgt voor spanning en dynamiek. In het kader van het ontwikkelen van een visie en beleid voor het handhaven en betekenis geven van het ons resterende landschap in Vlaanderen, wil ik kansen geven aan kunst en kunstenaars om hieraan te participeren.

Door het nadenken over de mogelijkheden van kunst in opdracht met een specifieke focus op natuur en zelfs leefmilieu, kunnen interessante vaststellingen omtrent duurzaamheid en de houding ten aanzien van de tijdelijkheid van kunst in de publieke ruimte onderzocht worden. In nauwe samenwerking met het Team Vlaams Bouwmeester zal voor een aantal concrete landschappelijke projecten de inbreng van kunst gestimuleerd worden. Hierdoor kan een

blijvende reflectie over de relatie cultuur-natuur en de rol van kunstenaars als potentiële raadgevers, een bijzondere uitdaging voor een lange termijnvisie vormen.”

Tijdens het Cultuurforum (Cultuurbeleid in perspectief 2020) is in het Atelier Eco-cultuur gepoogd om inhoud te geven aan het begrip eco-cultuur. Daarbij werden drie zgn. doorbraken geformuleerd:

- In 2020 is en werkt de culturele sector CO2-bewust en draagt ze dat CO2-bewustzijn met overtuiging uit.
- In 2020 is uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende subsectoren binnen de brede culturele sector de basis voor culturele acties en activiteiten rond transitie naar rechtvaardige duurzaamheid.
- In 2020 zijn structurele verbindingen met andere sectoren een feit in de vorm van performante transversale netwerken.

Merk op dat ook hier veel belang wordt gehecht aan samenwerking en uitwisseling over sectorale en bestuurlijke grenzen heen.

8.2. Natuur- en milieueducatie

Onder de strategische doelstelling “Meer maatschappelijke zorg voor milieu” in de beleidsnota leefmilieu van Minister Schauvliege wordt verwezen naar natuur- en milieueducatie (Schauvliege 2009b):

“Burgers dragen zorg voor en appreciëren hun leefomgeving. Het milieubewustzijn is versterkt en het maatschappelijke draagvlak voor het milieubeleid vergroot. Individuen, groepen en sectoren kunnen inschatten hoe milieuvriendelijk zij functioneren en passen hun gedrag aan. Door een coherente natuur- en milieueducatie en door alle actoren voldoende te betrekken ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid.”

Als operationele doelstelling (nr. 141) zal de natuur- en milieueducatie in Vlaanderen verder gestimuleerd en ondersteund worden:

“In uitvoering van de doorbraak ‘Groen en dynamisch stedengewest’ bestendig en versterk ik de stimulerende en ondersteunende rol inzake natuur- en milieueducatie, dit zowel voor het niet-formeel en informeel leren (Speelgroen, jeugd, volwassenen, gezinnen) als voor het formeel onderwijs (MOS, Ecocampus). Dit gebeurt ervaringsgericht, geïntegreerd en op een participatieve wijze. Er wordt hierbij uitvoering gegeven aan het Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling - EDO.

De Vlaamse educatieve centra spelen daarbij een belangrijke rol als kennis- en vormingscentrum en als proeftuin voor vernieuwende methodieken.”

8.3. Educatie voor Duurzame Ontwikkeling

De periode 2005-2014 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling. Het Vlaams beleid speelt daarop in. Met het oog op het ontwikkelen van een Vlaams EDO-implementatieplan is in 2004 het EDO-overlegplatform opgericht. Daarin zetelen vertegenwoordigers van de verschillende departementen van de Vlaamse overheid. Het is tevens een forum waar actoren van buiten de Vlaamse administratie met elkaar in overleg treden.

Het Vlaams implementatieplan voor EDO koppelt objectieven aan maatregelen en concrete acties. Het is de bedoeling om EDO meer ingang te laten vinden in het formele, niet-formele en informele leren in Vlaanderen.

- Actie 1: Het EDO-overlegplatform als coördinerend orgaan
- Actie 2: Een EDO-coördinatieceel
- Actie 3: Procesbegeleiding als impuls voor visieontwikkeling en professionalisering
- Actie 4: EDO stimuleren via bestaande beleids- en regelgevingskaders
- Actie 5: EDO stimuleren met financiële beleidsinstrumenten
- Actie 6: EDO stimuleren door vorming en nascholing
- Actie 7: EDO stimuleren met educatief materiaal

Het plan werd door de Vlaamse regering goedgekeurd op 15 mei 2009.

Onder meer in functie van het voorgaande leverde de Strategische Adviesraad Minaraad in de afgelopen jaren enkele specifieke adviezen af rond NME en EDO. Deze adviezen werden voorbereid door de werkgroep NME. Met de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) is een advies gemaakt over educatie voor duurzame ontwikkeling in het leerplichtonderwijs (An. 2007). De belangrijkste conclusies:

- EDO hoort thuis in het onderwijs.
- De sleutelthema's waarrond EDO kan ontwikkeld worden, vallen goed samen met de thema's die voorkomen in de eindtermen. De opleiding van leerkrachten speelt een belangrijke rol. De basiscompetenties van de lerarenopleiding bieden aangrijpingspunten voor EDO.
- EDO is geen opdracht van onderwijs alleen. Onderwijsinstellingen kunnen samenwerken met verschillende partners om EDO binnen de scholen te brengen. Maar ook educatie buiten de scholen zal kunnen bijdragen tot het brengen van EDO. De overheid zet best in op het ondersteunen van deze samenwerkingsdynamiek.

Vooraf op het punt van samenwerking en de rol van de overheid in het mogelijk maken van samenwerking, wordt in het advies sterk gewezen.

Los van de VLOR maakte de Minaraad nog een advies op hoofdlijnen over de organisatorische en beleidsmatige inschakeling en afstemming van natuur- en milieueducatie in de beleidsontwikkelingen rond EDO (Minaraad 2007).

8.4. Interne staatshervorming

In de schoot van de Vlaamse regering wordt momenteel gewerkt aan wat heet een interne staatshervorming. De administratie en agentschappen hebben hun visie bekend gemaakt op de bestuurlijke organisatie in hun beleidsdomein. Op basis daarvan is een groenboek goedgekeurd waarover een hoorzitting heeft plaatsgevonden in het Vlaams parlement (Vlaamse regering 2010).

Voor NP Educatie en andere vormingsinstellingen is de uitkomst van dit bestuurlijke kerntakendebat niet zonder belang. Anderzijds moeten we vaststellen dat NP Educatie nu al met de verschillende beleidsniveaus (gewest, provincies) samenwerkt en dat over de beleidsdomeinen heen (vooral natuur en milieu en onderwijs).

9. Bevragingen

Ter voorbereiding van dit beleidsplan vonden verschillende soorten consultaties plaats:

- een bevraging over duurzame ontwikkeling en de werking van NP Educatie uitgevoerd in 2008
- een stakeholdersanalyse in 2010
- het overleg binnen de planningsgroep in 2010
- diverse contacten en reacties op de voorstelling van (onderdelen van) het plan in 2010.

De resultaten van de permanente evaluatie van de cursussen zijn al besproken onder 6.3 Integrale kwaliteitszorg.

9.1. *Bevraging Duurzame ontwikkeling*

In 2008 is een visievorming opgestart rond duurzame ontwikkeling (DO) en de werking van NP Educatie.

De volgende groepen werden ondervraagd:

- educatieve medewerkers, administratieve medewerkers, projectmedewerkers en directie van NP Educatie;
- personeel en leden van de Raad van Bestuur van Natuurpunt Educatie en Natuurpunt;
- actieve vrijwilligers (gespreid over Vlaanderen);
- cursisten: 10 personen willekeurig geselecteerd uit de evaluatieformulieren, geografisch verspreid en zowel leden van Natuurpunt als niet-leden;
- experts, externe deskundigen en externe stakeholders.

Volgende vragen hadden specifiek betrekking op duurzame ontwikkeling:

1. Wat betekent duurzame ontwikkeling voor jou?
2. Is er een taak weggelegd voor NP Educatie om te werken rond Duurzame Ontwikkeling?
3. Hoe belangrijk is die taak?
4. Wat kunnen de invalshoeken zijn? Thema's, methodologie, apart onderdeel of verweven met het bestaande aanbod, samenwerking?
5. Wat is de doelstelling: sensibiliseren, bewustmaken, activeren, waarborgen?
6. Voor welke doelgroep?

Extra vraag voor medewerkers:

7. Hoe zie je jezelf daarmee aan de slag gaan?

1. Wat betekent Duurzame Ontwikkeling voor jou?

Om een soepel gesprek te kunnen voeren over duurzame ontwikkeling kregen de geïnterviewden eerst de vraag wat duurzame ontwikkeling voor hen betekent. Voor een definitie van duurzame ontwikkeling werd verwezen naar het Brundtlandrapport.

Antwoorden die voor de verdere visievorming belangrijk zijn:

- Natuurbehoud is ook DO.
- Maatschappij opbouwen waar zeldzame soorten overleefd kunnen blijven, maar waar ook ruimte is voor agrarische activiteit, economie.

- Kijken op langere termijn.
- Duurzame ontwikkeling is een bevoegdheid van de Minister President.
- Van in hokjes denken naar globale visie.
- Niet alleen milieu en natuur, ook rechtvaardigheid.
- DO is een containerbegrip geworden.
- Je kunt ook duurzaam groeien.

Verskillende uitspraken werden gedaan rond samenwerking:

- Samenwerken met de Antwerpse haven rond natuurgebieden is een meerwaarde voor de natuurbehoudsbeweging: beter samenwerken dan zich afzetten tegen.

Ook spraken velen zich uit over de voorbeeldfunctie die ook NP Educatie heeft:

- Proberen goed voorbeeld te geven, DO moet deel van je cultuur zijn.
- Ook in communicatie, ook naar vrijwilligers.

Concrete ideeën werden verwoord van hoe je zelf, dicht bij huis een rol kunt vervullen in het streven naar duurzame ontwikkeling:

- Natuur dicht bij huis creëren.
- Duurzame producten gebruiken.

2. Is er een taak weggelegd voor NP Educatie om te werken rond Duurzame Ontwikkeling?

Het grootste deel van de bevroegden gaf aan dat ze vinden dat NP Educatie moet inzetten op educatie voor duurzame ontwikkeling. Een groot deel van de respondenten was wel genuanceerd. Ze verwezen naar het belang van samenwerking met derden om de expertise te verruimen en merkten op dat het aangewezen is dat NP Educatie het thema duurzame ontwikkeling best kan brengen vanuit haar eigen kernexpertise, het “natuurthema”.

- Ja, DO moeten we iets rond doen. Er is nood aan informatie rond DO.
- Heel belangrijk! Maar we moeten realistisch zijn.
- Ja, zolang er een raakvlak is met Natuur (vb. over soja, biobrandstof,...).
- Heel wat mensen zijn gevoelig voor het thema.
- DO kan weer nieuwe mensen in contact brengen met de natuurbehoudsbeweging, waardoor natuurbehoud en de natuurbehoudsbeweging kan groeien.
- We moeten vorming rond Natuur als een prioriteit blijven naar voor schuiven, maar duurzame ontwikkeling is essentieel en een belangrijk maatschappelijk thema.
- Alles moet ingebed worden in DO, omwille van koppeling met wat de samenleving bezig houdt.
- Er is immers geen Natuurbehoud zonder sociale en ethische motieven.
- EDO is niet goed als ze MINDER aan andere educatie gaan doen.
- Natuur- en Milieueducatie (NME) blijft belangrijk. NME is ecologische poot van EDO, andere pijlers zijn voor de andere organisaties (vb. sociale elementen): wel opentrekken in cursussen, linken leggen, in bestaande cursussen inbrengen. EDO hoeft dus NME niet in de weg te staan of te verdrücken.

Een aantal geïnterviewden gaf de moeilijkheid aan van educatie voor duurzame ontwikkeling en vermeldde het belang van samenwerken:

- Je gaat steeds botsen op eigen grenzen, maar laat dat geen bedreiging zijn, maar een kans. Ga niet in concurrentie maar werk samen. Samenwerkingen aangaan met anderen om ethische, economische pijler erbij te betrekken.

Het is aangewezen om te zoeken naar goede methodieken om het grote publiek te overtuigen:

- Ja, maar sterk geïntegreerd, vb. in Kyoto-tour, er zijn heel wat spelers in de natuursector.
- Ecologische aspect, rest wel als kader meenemen, of i.s.m. anderen het volledige spectrum meegeven.

Sommigen spreken zich concreet uit over wat we zouden kunnen doen:

- Vormen van medewerking in het duurzaam beheren van Natuur, in samenwerking met (Trein- Tram en Bus), i.s.m. jeugdherbergen,... in het kader van het goed beheer van een netwerk van natuurgebieden.
- Tentoonstellingsproject “De Wereld vertelt” kan een rol vervullen. Beter promoten.
- Vertrekken vanuit de ecologische voetafdruk en dan het verhaal brengen van DO vanuit de ecologische pijler.
- Bij het bespreken van de sociale pijler niet steeds kiezen voor verhalen uit de Noord-Zuid-verhoudingen. Ook hier in Vlaanderen zijn er sociale problemen.

3. Hoe belangrijk is die taak?

Vanuit de formulering of NP Educatie een taak heeft om rond EDO te werken werd ook gevraagd aan te geven hoe belangrijk ze die taak dan zien.

Het grootste aandeel van de geïnterviewden geeft aan dat ze het werken rond duurzame ontwikkeling als een belangrijke taak ziet voor NP Educatie. De stakeholders geven aan dat hierin vooral de voorbeeldfunctie belangrijk is en het zelf implementeren van een duurzame houding. Vorming rond duurzame ontwikkeling hoeft niet noodzakelijk op de voorgrond te staan, maar het houdt kansen in om ruimer te gaan dan enkel natuur.

- Heel belangrijk, voorbeeldfunctie.
- Heel belangrijk! Eén van de belangrijkste taken die er zijn.
- Voor mensen moet het duidelijk worden: Wat is duurzame ontwikkeling? Duurzame ontwikkeling zou een basisfilosofie moeten zijn.
- We moeten alle troeven inzetten op duurzame ontwikkeling.
- Belangrijke taak, maar toch niet op de voorgrond plaatsen.
- We hebben er wel alle belang bij om ecologische pijler te kunnen verankeren in een globale visie.

Net zoals bij Natuur- en milieueducatie wordt het ervaringsgericht werken als belangrijke invalshoek voorgesteld om de vorming rond duurzame ontwikkeling aan te pakken.

- Mensen doen genieten van wat er is, is een belangrijk vertrekpunt. Dingen die vertrekken vanuit genieten, trekt mensen aan. Werken vanuit die hoek.

4. Wat kunnen de invalshoeken zijn?

Om duurzame ontwikkeling te brengen zijn er verschillende invalshoeken mogelijk. Uit de gesprekken werd duidelijk dat er in eerste instantie rekening moet gehouden worden met wat al dan niet gedaan wordt door andere organisaties. NP Educatie kan hierbij vertrekken vanuit de ecologische pijler en inspelen op elementen uit de actualiteit (klimaatthema).

Over de hele werking heb je als organisatie een voorbeeldfunctie te vervullen rond duurzame ontwikkeling. Bv. door te kijken naar het eigen autoverbruik. De respondenten gaven aan dat we expertise hebben om vanuit het natuurverhaal het verhaal van duurzame ontwikkeling te brengen. We kunnen hierbij zowel aanvullingen doen in bestaande cursussen als nieuwe activiteiten ontwikkelen. Voorbeelden van mogelijke insteken zijn biodiversiteit en gezondheid, ...

Algemeen

- Ook NP Educatie moet zich bezinnen over betekenis en impact van DO: wat doen we al? Eventueel herdenken, of je nieuwe dingen moet ontwikkelen om dat sterker te maken: nieuwe producten, methodieken....
- Mensen een achtergrond bezorgen.
- Veel mensen die term DO al 1000 keer gehoord hebben, maar niet weten wat het is.
- Goed kijken wat al gedaan wordt door anderen, niet het warm water uitvinden!
- Complementariteit opzoeken ten overstaan van andere aanbieders.
- Proberen duurzame receptie te geven met bv. Wereldwinkel-producten.
- Zoeken om iets nieuws te brengen.
- Niet los zien van maatschappelijke context. Wij kunnen natuur wel beschermen, maar de lucht is vervuild, rivieren, ...
- Gevaar: nu zijn we toonaangevend in Vlaanderen. Waar staan we als we de focus meer leggen of verleggen op DO?
- Nu het goede ogenblik om te positioneren.
- Je moet een positieve boodschap brengen.
- Niet vertrekken vanuit DO, maar van wat in de wereld op dit ogenblik interessant en belangrijk is. Inspelen op de actualiteit.
- Klimaatwijziging is belangrijk thema voor alles wat DO beoogt.
- Lokale Agenda 21: zelfredzaamheid van mensen, democratisering, gedrag beïnvloeden (concept Klimaatwijken: mensen elkaar laten overtuigen).
- Eerst klimaatverandering duiden, dan aangeven wat de cursisten kunnen doen.
- Ecologische, waar we sterk in zijn, is een onderdeel van DO. Ecologie, daar het belang van benadrukken.
- Linken leggen naar andere sectoren, vb. naar economische zaken, ondernemen is belangrijk, industrie: moet leefbaar en realistisch zijn.
- We moeten ons wel bewust zijn van de andere peilers, maar we hoeven ze niet noodzakelijk zelf in te vullen.
- Duurzame ontwikkeling zo ontleden dat je de doelen op een voldoende operationele manier kan evalueren.
- DO is een soort toetsingskader.
- Beleidsvisie DO: begint met samenwerking rond DO over de kabinetten heen
- DO is een basisfilosofie waar je van vertrekt.
- Positieve boodschap: wat kan je zelf doen: niet betuttelend, wel richtlijnen geven, keuzemogelijkheden geven.

Voorbeeldfunctie

- Autogebruik voor het geven van cursussen doen dalen. Meer gebruik maken van Openbaar vervoer.

Thema's

- Link kan zijn klimaat, wij worden er met onze neus opgeduwd. Het één kan niet zonder het andere, het gebrek aan duurzame ontwikkeling heeft invloed op waar wij mee bezig zijn, op Natuur, dus is het zonneklaar dat wij daar iets rond moeten doen.
- Klimaatopwarming is een brede stroming, NP Educatie kan focussen op veranderingen in de natuur.
- We hebben zelf expertise, daarop focussen: elementen en thema's waar anderen niet van wakker liggen. (vogels die te vroeg terugkomen, NP-kalender, registreren en actie ondernemen) dit maakt legitiem om er rond te werken. Belangrijke invalshoek!
- Vertrekken vanuit eigen thema's, Natuur binnen DO (vogels, beheer,...). Het thema moet dicht bij de mensen staan, de term DO gaat mensen niet lokken, kan mensen niet overtuigen, is niet concreet genoeg (te ruim).
- NP Educatie moet verschillende activiteiten ontwikkelen, vb. "Zet je tanden in de natuur", "De wereld op je bord". Deze activiteiten waren tot op heden zeer succesvol. Verschillende invalshoeken: natuur als invalshoek, smaak als invalshoek,...
- Als er raakvlakken zijn in de cursusteksten, DO erbij betrekken.
- Concrete thema's, vb. rationeel energieverbruik in perspectief van DO.
- Biodiversiteit: verloren appelgewassen, dieren die aan het verdwijnen zijn.
- Gezondheid: insteek om mensen erbij te betrekken, gaat iedereen aan. Dit gaat over leefgebieden, maar ook over algemene kwaliteit.
- Toekomst van onze kinderen.
- Dat mensen terug voeling krijgen met Natuur, dat we ons terug verbonden voelen met wat ons omringt. (kan via natuurbeleving).
- Via projectwerk een pakket ontwikkelen voor kinderen rond DO.
- Countdown 2010, gaat over core-business en is gerelateerd aan de klimaatproblematiek. Natuur en milieu moeten onze insteek blijven.
- Vb. week van de smaak: vb. i.s.m. Afrikaanse vrouwen: iets doen met maaltijd, lokale schepenen uitnodigen, debat: niet met cursus alleen.
- Noord-Zuid problematiek.

Methodologie

Om het thema van duurzame ontwikkeling te brengen, geven de meesten van de geïnterviewden aan dat hiervoor van de klassieke paden van een vormingscursus moet worden afgeweken. Het zoeken naar nieuwe werkvormen om aan educatie voor duurzame ontwikkeling te doen is nodig. Hiervoor kan verder gebouwd worden op geslaagde concepten uit de voorbije beleidsperiode: Café combine, De Wereld op je bord, ecologisch-culinaire wandeling, film met debat. Interactiviteit, inspelen op groepseffect (bv. klimaatwijken), en inspelen op individu zijn aandachtspunten tijdens de vormingen en activiteiten. Aandacht voor elementen die dicht bij de burger staan om van daaruit verder te verdiepen. Daarnaast zien ze meerwaarden in het betrekken van externen (buiten de natuursector) in een soort van klankbordgroep om zo gezamenlijk nieuwe producten rond duurzame ontwikkeling uit te werken. Bestaande producten kunnen via het vormen van vrijwilligers en degelijke handleidingen verder worden uitgedragen om zo een multiplicatoreffect te creëren.

- Klassieke cursus lijkt voor DO het minst geschikt, eerder projecten, tentoonstelling, workshop, debat, voordrachten,... Nu vaak nog sfeer van kennisoverdracht, moet ruimer, nieuwe methodieken.
- Je wint een halve avond wanneer je iets doet in plaats van het uit te leggen.
- Met tentoonstellingen, kunnen we op een andere manier naar buiten komen, andere mensen bereiken, samenwerking met anderen, of andere educatieve dingen

- zoals panelen, NP Educatie kan tentoonstellingen ontwikkelen en uitlenen zoals het nieuwe project dat in de pijplijn zit “De Wereld vertelt”.
- Mensen willen goede, interessante verhalen horen, mensen mee op pad nemen, moet bekijken.
 - Ecologisch koken: vertelt ook verhaal van DO.
 - Moet meer interactief- meer belevingsgericht (Bv. De Wereld op je bord: format aanleveren, visie uitdragen, met aspect van duurzaamheid). Gebruik de 5 zintuigen als je iets wil leren aan anderen.
 - Afhankelijk van de doelgroep. Hoe mensen denken: theorie, belevingsgericht.
 - Hoe boodschap brengen, mensen bereiken die niet geïnteresseerd zijn, doorprikken met methodieken, via verenigingsleven.
 - Hoe boodschap brengen, mensen bereiken die niet geïnteresseerd zijn, doorprikken met methodieken, via verenigingsleven.
 - Campagnes i.s.m. BBL.
 - Filosofische bevragingen, spellen, modeleren, waarden en zingeving: daar doen we nu nog te weinig mee.
 - Mensen komen af op thema’s OF op methodologie. Bv. Café combines was geslaagde setting.
 - De keuze voor en het ontwikkelen van methodieken kunnen we versterken. Kijken in literatuur, Lokale agenda 21. Kijken wat bruikbaar is, aanpassen waar nodig.
 - Expertise behouden als sterkte!
 - Werken vanuit persoonlijke interesse van de burger (Vb. recreatie, toerisme)
 - Mogelijkheden van hoe mensen eigen omgeving beleven: wijk – straat – tuin (Samenwerking met Velt). Publiek domein waar mensen wonen, binnen dringen in mensen hun huis: keuken, woonkamer, mobiliteitsgedrag
 - Klimaatwijk is klassieke sociaal-culturele methodiek. Tijdens de klimaatwijken een avond brengen rond duurzame ontwikkeling.
 - Thema-avonden/causerieën: mensen bevragen over situatie van vroeger Vb. thema trage wegen
 - Methodologie: participatie moet verbeterd worden, betere participatie van doelpubliek, soort “klankbordgroep” mensen die mee beslissen, die ons wijzen op maatschappelijke trends, hoeven niet noodzakelijk mensen te zijn die met NP bezig zijn.
 - Zoeken naar de juiste formats om mensen te begeisteren, moet dan ook overal verspreid geraken binnen en buiten het netwerk van de natuurbeweging: “verspreid dit” zoals apostelen dat deden. Dit moeten we stimuleren. Voorbeeld: concepten naar aanleiding van de Week van de smaak.
 - Kiezen voor het bestaande aanbod, wel opleidingen kadervorming om vrijwilligers bewust te maken in de hoop dat zij dat gaan integreren in hun begeleidingen, (trapsgewijs). Multiplicatoreffect: bv. klimaatwijken, energiemeester (vrijwilligers die opgeleid worden). Bv. compostmeesters is een model dat werkt.
 - Ook met DO moet je de actieve kern van natuurvrijwilligers kunnen bedienen;
 - Individuele benadering én inspelen op groepsdynamiek/groepseffect.
 - Handleiding ontwikkelen bij bestaande producten.
 - Praktijk! Niet alleen theorie brengen.
 - Bestaande methodiek: vb. “wereld stoelenspel”.
 - Herhaling is belangrijk.
 - Bijleren, beleving, opwekken van enthousiasme, emotionele verbondenheid, dingen doen.

- Tupperware-avonden rond duurzaam consumeren: wat je op het niveau van huishouden kan doen.

Apart onderdeel of verweven met het bestaande aanbod?

De groep bevroegden opteert zowel voor een aanvulling aan het bestaande aanbod als voor de aanmaak van specifieke activiteiten rond DO. Duurzame ontwikkeling moet een rode draad zijn doorheen de volledige werking, zowel in het aanbod als in de eigen werking.

- DO zou op één of andere manier in alle cursussen in moeten zitten: onbekend is onbemind, wij zorgen dat het bekend wordt, dus ook bemind. In elke cursus kadertje DO. Bestaande cursussen in mondiaal perspectief zetten.
- Vb. biodiversiteit: 'dauwtrip' luisteren naar vogelzang en uitleg over DO, waar het gaat over trekvogels die te vroeg terugkomen, zwaluwen, soorten die achteruit gaan, die vooruit gaan, waarom is dat? Wat kan ik hieraan doen?
- Daarnaast specifieke dingen organiseren.
- Het kan niet dat je een apart luik creëert, zonder dat je de rest aanpakt. Het zou een rode draad moeten zijn. Integrale benadering.
- Met wat NP Educatie doet moeten we mensen bewustmaken dat het nodig is om op langere termijn te denken. Ook specifiek in het bosbeheer ontbreekt duurzaamheidsvisie en de biodiversiteitsvisie.
- DO, moet een levenswijze worden.

5. Wat is de doelstelling met het vormingswerk rond duurzame ontwikkeling?

Het gros van de ondervraagden gaf aan dat NP Educatie niet enkel een rol heeft naar de bewustmaking rond duurzame ontwikkeling, maar dat ze ook een rol heeft in het stimuleren van de maatschappelijke activering. Dit kan ze waarmaken door te zoeken naar activerende methodieken.

- Twee dingen bereiken: mensen bewust maken; dat ze erover nadenken; dat ze hun handelen gaan aanpassen, engagement om dingen te veranderen, duurzaam gaan leven.
- Dat ze bewust leven en kopen, dat ze realiseren waar ze mee bezig zijn.
- Beginnen bij bewustzijn creëren is een grote taak voor ons, maar we moeten zo ver mogelijk gaan, gedragsverandering moet het einddoel zijn.
- Een drastische verandering op alle niveaus, te beginnen bij het individu.
- Rode draad doorheen cursus is bewustmaking. Daarnaast: aparte poot rond activering.
- Dat ze DO in het dagelijks handelen gaan integreren. Dat mensen mee zijn met het verhaal: maatschappelijk draagvlak creëren voor Duurzame ontwikkeling, belang van natuurcomponent in DO (Countdown, Natura 2000 gebieden, Habitat-richtlijngebieden).
- Meetinstrumenten (effecten) inbouwen. Heeft dit ertoe geleid dat mensen meer duurzaam gaan leven? Dat mensen meer gaan samenleven?
- NP Educatie core-business is vorming en wat de mensen daarmee kunnen doen. Net dat laatste is deel van het verhaal van DO. Wat kunnen ze met kennis doen, in huis, tuin, wijk, stad,... ?
- Brede onderlaag van beweging verdiepen: waar houdt kennis op te bestaan en waar is de grens om mensen aan te zetten tot gedragsverandering?
- De KLIK, dat ze ineens iets beseffen en dat je hun besef/zoektocht verder kunt ondersteunen met kennis. Kennis laat mensen sterker in hun schoenen staan om verandering niet terug om te laten draaien. Genoeg basis meegeven om dat vast te houden.

- Handelingsperspectieven bieden, duurzaamheidstips.

Kunnen we dit alleen?

Samenwerking wordt duidelijk gezien als de manier om duurzame ontwikkeling te brengen. Duurzame ontwikkeling heeft een belangrijke ecologisch fundament, maar de andere pijlers van duurzame ontwikkeling moeten eveneens een plaats krijgen.

- Samenwerking, vb. met Vakantiegenoegens (Pasar).
- I.s.m. V+, overheden, gemeentebesturen, middenveld, gezinsbond;
- Partnerschappen zoeken en aangaan rond nieuwe thema's.
- Hoe meer samenwerking, hoe meer mensen je kunt bereiken. (BBL, Velt, ngo's). Zoveel mogelijk samenwerken met gelijkgezinden én niet- gelijkgezinden
- We moeten terrein verkennen en expertise gebruiken, niet zelf het warm water uitvinden.
- NP Educatie heeft toch vaste positie in het landschap, zoeken naar sterkte en geloofwaardigheid ook op DO.
- Thema's die minder soortgericht zijn, belangrijk voor middenveld.
- Vertrekken vanuit hun leefwereld/leefwereld van een doelgroep, vb. Natuur in de tuin
- DO is een opdracht voor iedereen, maar ieder heeft zijn taak. Steun zoeken bij sterktes van andere organisaties.
- Het is een verhaal dat breder is dan de natuurbeweging alleen
- Het is moeilijk om een toekomstvisie te formuleren voor de landbouw die tegelijk goed is voor Noord-Zuid, voor Natuur en voor DO. Alle aspecten spelen (sociale, economische, ecologische).
- De uitdagingen en kansen zijn groot genoeg om daaraan samen te werken.
- Inhoud: zal buiten de traditionele thema's vallen.
- Nee, alles kan, maar willen we het goed doen, dan moeten we beter samenwerken. Nu nog te weinig kennis van andere sectoren.
- Samenwerken heeft altijd een meerwaarde. Door samen te werken wordt ook de natuurbeweging verruimd.

Met wie?

Hier werd een groot aantal organisaties genoemd:

- KWB;
- CVN, VMPA (gidsen Antwerpen);
- Met Volkshogescholen;
- Met zoveel mogelijk vormen van volwassenenonderwijs;
- Vakantiegenoegens (nu Pasar): ander ledenprofiel, mensen zijn lid omwille van eigen profijt, profiteren van de voordelen;
- Oxfam Wereldwinkels;
- Kauri vzw;
- Gezinsbond: ledenprofiel sluit nauw aan bij dat van NP, mensen zijn lid uit sympathie;
- DO i.s.m. Velt i.v.m. groenten (Bioboeren-biopakket);
- OCMW's.

6. Voor welke doelgroep?

NP Educatie zou zich, conform de reacties, in eerste instantie kunnen toelagen op het bereiken van een groot aantal gezinnen dat lid is van een natuurvereniging. Vanuit deze

doelgroep kan zo het gedachtegoed van duurzame ontwikkeling verder verspreid worden. Het multiplicatoreffect speelt niet enkel binnen de natuurbehoudsbeweging. Door te werken met andere doelgroepen (bv. KAV) kan je ook daar een multiplicatoreffect creëren.

Het blijft belangrijk om te onderzoeken hoe je de mensen bereikt die in eerste instantie geen interesse hebben in dit thema. De individuen die werden bevroegd gaan er vanuit dat hiervoor aangepaste methodieken nodig zijn. Ook het zoeken van een gepaste invalshoek (smaak, cultuurhistorische verhalen) en het inspelen op de noden van de doelgroep kunnen hiertoe bijdragen.

NP Educatie heeft een taak in het bereiken van een zo breed mogelijk publiek en dus ook maatschappelijk kwetsbare groepen. Bij het werken rond doelgroepen is het nodig niet alleen te kijken en te waken over de personele en financiële inzet, maar ook over de procesmatige return.

Voor huishoudens, gezinnen en bedrijven kunnen fijne concepten rond duurzame ontwikkeling worden uitgewerkt.

- Vertrekken vanuit doelstelling: wat wil je hen bijleren? Dan pas doelgroep erop plakken en niet andersom! Ook kan je vanuit de doelgroep nadenken over waar zij hun interesse hebben liggen.
- Door samen te werken kan je buiten de eigen sector treden.
- Het verbinden van netwerken is erg waardevol.
- Ook maatschappelijk kwetsbare groepen: kansarmen, volwassen mentaal gehandicapten, etnisch-culturele minderheden. We moeten dit proberen, maar ook de vrijheid kunnen behouden om te zeggen, dit lukt mij niet. Bij maatschappelijk kwetsbare groepen is het belangrijk de vorming uit te werken samen met hen. Natuur, en natuurbeleving, is voor sommige doelgroepen een luxe. Onderzoeken hoe we hen toch kunnen laten beleven en kunnen betrekken bij duurzame ontwikkeling.
- NPE mag wel ruimer gaan dan de natuurbehoudsbeweging. Dit kan naar het hele sociaal-culturele werk.
- Grote uitdaging: invalshoek zoeken om niet-geïnteresseerden te overtuigen.
- Doelgroepen: eerst groep die je al bereikt. Natuurpuntleden is een prioritaire doelgroep.
- Door samenwerking met gemeenten, zo bereik je mensen die je zelf niet bereikt, of via bedrijven (personeelsuitstap, teambuilding).
- Moeilijk bereikbare doelgroepen: afhankelijk van mensen en middelen.
- Karretje aan anderen of andere activiteiten hangen. Combinaties maken: vb. sportkamp: ½ namiddag natuurbeheerwerken doen.
- Via een Eco-festival bereik je andere mensen.
- Aanbod van voordrachten doen. Door op een andere manier aan educatie te doen, mensen bereiken die niet direct interesse hebben. Andere invalswegen zoeken.
- Huishoudens, gezinnen.
- NP EDUCATIE: enerzijds voor hen die geïnteresseerd zijn in het detail van de natuur, anderzijds ook voor anderen die meer geïnteresseerd zijn in de globaliteit ervan. Ook daar detailverhalen in inbrengen, dat is wat mensen interesseert, verhaal van symbiose. Samenhang tussen hier en elders in de wereld.
- Centra Basiseducatie: zij zijn ook op zoek naar partners en nieuwe dingen.
- Veel tijd en energie om maatschappelijk kwetsbare groepen te betrekken, eens je ze hebt, moet je ze kunnen vasthouden. Kansengroepen binden zich nog minder aan een organisatie dan anderen. (sociale cohesie). Regelmatig onderhouden van de contacten.
- Niet direct man in de straat. Altijd via tussenniveau. Multiplicatoreffect: ook dingen die lokaal kunnen verspreid worden naar anderen.

- Toekomst van de aarde is een zorg van iedereen, dus moeten we zoveel mogelijk mensen bereiken.
- DO: een methode die voor volwassenen helpt, is inspelen op een financieel aspect.
- Jonge senioren willen nog veel doen, die bereiken we te weinig, daar is nog heel wat potentieel.
- Nu: bereiken we nog maar een klein segment, moeilijk om een grote groep te bereiken. Het eigen ledenpotentieel bereiken we al niet, laat staan mensen uit het Oxfam-netwerk (door samenwerking).
- DO kan publieksverruiming zijn.
- Binnen NP of daarbuiten, het hoeft niet beperkend te zijn met enkel de natuurliefhebber te bereiken. Dat is ook al een grote groep, het is belangrijk dat zij goed geïnformeerd zijn. Belang van multiplicatoreffect, dus het is verstandig om bij die groep te beginnen.
- Ook durven de werking opengooien op een efficiënte manier. Openheid zoeken, vb. KAV, golfclubs. Samenwerken op een manier zodanig dat het multiplicatoreffect ook in die organisatie speelt.

Etnisch-culturele minderheden

NP Educatie kan verder aan de slag met en voor etnisch-culturele minderheden. Ze kan zich hierbij beroepen op een aantal beproefde methodieken. De geïnterviewden geven het belang aan van het uitwisselen van informatie. Hoe kijken anderen naar natuur? Wat zijn hun en onze dominante natuurbeelden? Rond een thema samenwerken lijkt haalbaar. NP Educatie moet kijken waar hun expertise of nood zit om rond natuur, milieu en duurzame ontwikkeling aan de slag te gaan.

- Nauwe samenwerking met allochtone vereniging; rond specifieke thema's: vb. fietsen, Afrika voluit.
- Thema als "natuur is in", vb. Marokkaanse moeders: hoe koken jullie? Wat gebruiken jullie uit de natuur?
- Allochtone vrouwen (45+) en jonge vrouwen werken samen rond rust en ruimte, kennis laten maken met stilte, rust en ruimte.
- Kennis van de natuur is vaak groot! Kruidengeneeskunde, uitwisselingen, is allemaal natuur. Hierop inspelen.
- We moeten hen vragen hoe zij naar de natuur kijken?
- Bepaalde groepen etnisch-culturele minderheden zien natuur als gebruiksnatuur.
- Grote verschillen tussen de verschillende allochtone groepen.
- In het land van herkomst is niet altijd een natuurbehoudsbeweging aanwezig.
- Inspelen op identificatie.

Jongeren

Over het werken met en voor jongeren (jeugdwerk en onderwijs) liepen de meningen uiteen. Duidelijk wordt gesteld dat jongeren een belangrijke rol vervullen om een draagvlak rond duurzame ontwikkeling te creëren. Wat jong geleerd is, is oud gedaan. Momenteel ontbreken echter de middelen om hier uitgebreid op in te zetten. Een respondent geeft aan dat NP Educatie middelen zou kunnen zoeken om meer rond deze groep te kunnen realiseren.

- Kinderen en jeugd, is toekomst van morgen.
- Vraagt andere aanpak (arbeidsintensief). Momenteel hiervoor geen middelen.
- In bestaande concepten duurzame ontwikkeling inbrengen. Bijvoorbeeld in het concept Educatief natuurbeheer.

- Nood om iets te doen voor/met jeugd, voor niet georganiseerde jeugd.
- De vraag is groot.
- Werken naar scholen toe: niet rechtstreeks maar via intermediairen.
- Jeugd: bij voorkeur geen schoolse vorming.
- Moeten NP of NP Educatie dit doen? Of een andere organisatie? Is momenteel niemand mee bezig.
- Of via coalities zoals bvb www.nationaleuitdaging.nl : doel alle 12-jarigen 1 top-activiteit in de Natuur laten beleven.
- Ook als NP Educatie daarin niet het voortouw neemt, moet ze daar toch een rol in spelen. Actief, middelen zoeken.
- Toenadering naar jeugdwerk is gewenst.

Kansengroepen

NP Educatie moet zich toeleggen op de brede maatschappij. Moeilijk bereikbare doelgroepen of maatschappelijk kwetsbare groepen behoren hiertoe, maar zijn niet altijd eenvoudig te bereiken. Kansengroepen kunnen best bereikt worden via hun eigen netwerk. Vanuit de integratiegedachte komt ook duurzame ontwikkeling tot stand. Het werken met maatschappelijk kwetsbare groepen vraagt “experimenteeruimte”.

- Doelgroepen in de samenleving. Niet noodzakelijk moeilijk bereikbare doelgroepen. Wel inspelen op maatschappij in het algemeen. Wel inspanningen doen.
- Experimenteer-ruimte.
- Maatschappelijk kwetsbare groepen bereiken vraagt specifieke know how en is arbeidsintensief.
- Vb. kansarmen bereiken is een uitdaging. En het lukt, maar wat met het rendement. Moeten we dit enkel procesmatig bekijken en niet naar aantallen?
- Blinden en slechthorenden worden ingevuld. Er lijkt ook een vraag.
- We bereiken doelgroepen en mensen via hun vrije tijd, iets waar sociaal achtergestelde groepen niet mee bezig zijn. Het gaat pas via het creëren van economische ruimte voor die mensen.
- Natuurbehoud voor kansengroepen wordt gezien als een luxe bezigheid.
- Maatschappelijk kwetsbare groepen bereiken via hun bestaand netwerk, niet aanspreken als ‘probleemgroep’.
- openstaan voor andere groepen, samenlevingsopbouw en dus DO
- Proberen integratiegedachte waar te maken.
- De groep als groep benaderen door te zoeken naar methodieken, taal, discours, thema’s, je moet ze benaderen via integratiegedachte.
- Moeilijk bereikbare doelgroepen: als je daar iets teweeg kan brengen, is het effect veel groter. Dat kan echt een beweging op gang brengen. Kracht kan groot zijn vb. project “Vlieglessen van een vlegel”.
- Toch wel kaart trekken van die groepen, als dit door de groep ook structureel wordt opgevolgd, krijg je een belangrijke onderstroom.
- Vooral in de steden relevant.

Wat is de rol van de vrijwilligers?

Om duurzame ontwikkeling ook ingang te doen vinden bij de vrijwilligers is het belangrijk omzichtig te werk te gaan. Veel vrijwilligers zijn al overbevraagd. Belangrijk is dat ze een goede structuur krijgen aangeboden van hoe ze rond duurzame ontwikkeling aan de slag kunnen gaan. Vrijwilligers kunnen een belangrijke multiplicatorrol vervullen. De kwaliteit van de vrijwilligers moet daarom opgevolgd worden.

- Vrijwilligers die opgebrand zijn, uitgeblust. We zijn mensen aan het opgebruiken, we vragen soms te veel van sommige mensen, vb. van vrijwilligers.
- Vrijwilligers hebben noden: management, structuur, belangrijk.
- Nood aan nog meer inzichten.
- Begeleiden van vrijwilligers die zelf vormingen kunnen geven is een grote meerwaarde. Met vrijwilligers kan je meer bereiken.
- In de beginsituatie moet je meer investeren, maar effect is groot.
- Worden sterke multiplicatoren.
- Lokale verankering, nemen het mee naar hun achterban.
- Vrijwilliger overtuigt makkelijker andere vrijwilliger.
- Kwaliteitsbewaking.
- Vrijwilligers worden pas ingeschakeld nadat ze zelf vorming gevolgd hebben.
- Volgen eerst de vorming mee die ze gaan geven.
- Worden de eerste keer begeleid of nadien geëvalueerd, ook via organisatoren.
- Je mag kwaliteit eisen van je lesgevers (vrijwilligers), mensen verwachten dit. Juiste lesgevers op de juiste plaats, ook bij vrijwilligers.

7. Hoe zie je jezelf daarmee aan de slag gaan?

Collega's

Onder het personeel is er een bereidheid om rond het thema duurzame ontwikkeling verder actie te ondernemen. Zowel via het bestaande aanbod als door het uitwerken van nieuwe initiatieven. Projectmatig zien medewerkers kansen, omdat het dan ook financieel meer haalbaar wordt om te experimenteren.

- Elementen van DO inbrengen in de bestaande soortencursussen.
- Ideeën opdoen bij elkaar. Brainstormsessies houden.
- Educatieve activiteiten opzetten rond projecten.
- Verruimen bestaande aanbod. Nadenken om nieuwe zaken te ontwikkelen.
- Inhoudelijk zoveel mogelijk dingen proberen te kaderen, vb. tuinvijvers: recycleerbaar materiaal, ecologische beplanting.

Afdelingen

Vrijwilligers geven aan dat het werken rond duurzame ontwikkeling niet vanzelfsprekend is. Wel geven ze aan dat het om een bewustmakingsproces gaat en dat creatief zijn in activiteiten mogelijkheden inhoudt. Ze kijken hierbij uit naar ondersteuning door NP Educatie. En gaan aan de slag met de aangeboden concepten.

- Eerst bewustmakingsproces. Vb. theoretische lessen over bewustmaking. Praktisch: hoe pak ik dit aan? NP Educatie kan daar een aanbod rond doen.
- Deelnemers aan “dauwtrip” krijgen info over klimaattips.
- Attractieve titel voor een activiteit: “De Wereld op je bord” is goed, “Natuur en klimaat” is te vaag.
- In samenwerking met Oxfam Wereldwinkels zoals NPE het doet/heeft voorzien.
- Praktisch niet evident.
- Sommige thema's zijn al zo vaak in de media geweest. Bijvoorbeeld klimaat. Is het dan nog functioneel om hier iets rond te doen?

Wat heb je daarvoor nodig?

Tijd, ruimte en financiën spelen een rol in het kunnen realiseren van nieuwe activiteiten rond duurzame ontwikkeling. Daarnaast is er nood aan vorming, zowel inhoudelijk als methodisch. Gezamenlijke brainstormsessies worden als erg waardevol beschouwd om duurzame ontwikkeling in de activiteiten verder vorm te geven en nieuwe concepten te ontwikkelen. Het werken rond duurzame ontwikkeling houdt ook kansen in om rond bepaalde thema's, zoals bv. landbouw, duurzaam ondernemen, aan de slag te gaan.

- Brainstormsessies organiseren.
- Samen traject afleggen voor nieuwe projecten rond DO.
- Hoe kunnen we dat aanpakken? Kijken naar praktijkvoorbeelden van anderen.
- Inhoudelijke scholing. Meer inwerken, door zelfstudie. Of cursus elders volgen, vb. in Nederland, gluren bij de burens, in buitenland en bij andere verenigingen. Infosessies rond DO bijwonen.
- Specifieke scholing rond methodieken.
- In team: cursussen, colloquia bijwonen.
- Informatie bundelen.
- Financiën.
- Tijd. Tijd en duidelijkheid over welke tijd daar naartoe kan/moet gaan.
- Vb. landbouwverhaal: kan perfect binnen kader van DO en is kans om sterk te verruimen.
- Vb. natuur en industrie.
- Tweedaagse rond DO.
- Enthousiasme van diensten van NP om rond DO te werken.

Wat kunnen we voor elkaar betekenen? Hoe zouden we kunnen samenwerken?

De bevroegde organisaties gaven aan dat een uitwisseling naar inhoud en werkvormen heel nuttig kan zijn. Expertise uitwisselen via intervisie. EDO vraagt deskundigheid. Organisaties kunnen elkaar versterken in elkaars netwerking. Het uitwisselen van ervaringen is hierin functioneel. Als je elkaar wat te bieden hebt kan je doorverwijzen. Ook projectmatig kan samengewerkt worden. Neem dan bij projecten een partner van bij de start mee. In de programma's is het belangrijk aandacht te hebben voor het ervaringsgerichte. Kennis is niet meer het hoofddoel.

Vormingplus

- Voorkeur voor vorming voor mensen die interesse hebben en zich niet noodzakelijk willen aansluiten bij een vereniging.
- Mensen zijdelings in contact brengen met natuur, milieu en DO. Geen theorie op zich maar bijvoorbeeld via Campagne "Dag van de aarde".
- Mensen willen zien en beleven. Niet enkel horen.
- We willen mensen laten ontdekken. Bijvoorbeeld bezoek aan windmolen, ecohuis,...
- Vormingpluscentra zijn op zoek naar het positieve verhaal. Mensen laten genieten van natuur en positieve dingen tonen van de natuur. Bijvoorbeeld "Leven in de stad".
- Publiek uitwisselen.
- Aanbod verspreiden.

Oxfam Wereldwinkels

- Samenwerking rond "De Wereld op je bord" was heel boeiend, maar slaat bij Oxfam niet meteen aan.
- Vrijwilligers van Oxfam vonden het natuurverhaal een grote meerwaarde.

- Het laagdrempelige karakter van de vorming viel in de smaak.
- Samenwerken met een kortere module rond DO. Samen de vorming geven en samen communiceren.

PNEC Bokrijk

- Samen vorming organiseren.
- Expertise rond biodiversiteit inhuren van NP Educatie voor kadervorming.

9.2. Stakeholdersanalyse

De verwerkte antwoordformulieren (meerkeuzevragen en open vragen) zijn bijgevoegd in de bijlagebundel. Hieronder bespreken we de belangrijkste conclusies.

Doelstellingen cursussen

Als doelstelling voor de cursussen vindt 86% van de respondenten het belangrijk tot zelfs noodzakelijk dat het publiek wordt gesensibiliseerd rond natuur, milieu, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling. Sensibilisatie blijkt dan ook de hoofddoelstelling te zijn voor het vormingswerk.

40% vindt de persoonlijke ontwikkeling van het individu belangrijk tot noodzakelijk. Terwijl 64% aangeeft dat ze het belangrijk vindt om vrijwilligers te betrekken bij de natuurbehoudsbeweging. We zien hierin de nood aan het stimuleren van cursisten tot engagement. Hoewel de opgegeven doelstellingen allemaal vrij hoog scoren qua belang, springt het betrekken van vrijwilligers bij natuurstudie en het via de cursussen beantwoorden aan vragen van leden er uit. Beide doelstellingen worden door meer dan 90% van de respondenten als minstens “belangrijk” ingeschaald.

Vormingsclusters

Alle soortgerichte cursussen worden als thema gewaardeerd. Over de volledige lijn worden ze allen minstens als “zinnig” beschouwd. Voor bijna alle opgenomen thema’s geldt dit voor meer dan 85% van de respondenten. Enkel de vormingen “geologie” en “weer” hebben een score van net 75% of minder.

De vormingen rond biodiversiteit, ecologie en landschapsbeheer staan het vaakst bovenaan het wensenlijstje van de respondenten. Daarnaast scoren ook de vormingen duurzame ontwikkeling, vogels, water, amfibieën en reptielen en planten erg hoog. De nieuwe vorming “Natuur-voor-groentjes” die deel uitmaakt van een vernieuwd cursustraject, kent duidelijk ook succes, nog voor deze effectief van start gegaan is. De vooraankondiging van de inhoud wordt duidelijk gewaardeerd. Bijna 90% van de reacties geeft aan dat dit minstens zinnig is.

Thema’s

Bij de thema’s scoren onderzoeksvaardigheden, beleving en beleid het hoogst. Meer dan 60% geeft aan dat het minstens belangrijk is. Voor het thema beleving geeft een kleine 30% zelfs aan dat dit aspect van vorming absoluut noodzakelijk is. Ook beleidsvorming, onderzoek en vorming voor het werken met kinderen wordt door een 20% van de mensen als absoluut noodzakelijk beschouwd.

Daarnaast blijkt het werken rond stilte, rust en ruimte als minstens zinnig beschouwd te worden door een goede 72% van de respondenten. Enkel het werken rond vergadertechnieken lijkt iets minder gewaardeerd maar nog zinnig.

Lesdoelen

Uit dit deel van de bevraging halen we de bevestiging dat ook in deze enquête de professionaliteit van onze medewerkers wordt gewaardeerd. 91% van de respondenten geeft aan dat ze akkoord gaan met deze uitspraak.

Over de uitspraak dat NP Educatie te theoretisch te werk zou gaan geven slechts 4 personen aan dat dit het geval is en slechts 1 individu geeft aan dat NP Educatie te praktijkgericht zou werken.

Een duidelijk signaal wordt gegeven op de vraag of we het aanbod moeten uitbreiden naar meer laagdrempelige vorming. Daarop reageert bijna 92% positief. Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er een goede balans moet zijn tussen hoog- en laagdrempelige vorming.

Meer dan 60% vermeldt dat ze deskundiger geworden zijn door de vorming die ze volgden en 75% van de respondenten vinden de aanwezigheid van een afhaalpunt van de winkel belangrijk.

Maar liefst 70% van de mensen geeft aan dat ze NP Educatie als de ideale organisatie ziet om doelgroepen bij het natuurbehoud te betrekken via het aanbieden van laagdrempelige cursussen. En bijna de helft van de respondenten gaat hier zelfs absoluut mee akkoord.

Het NP Museum blijkt bij een groot deel van de respondenten niet gekend, aangezien de meesten hier geen specifieke mening weergeven. 9 andere respondenten zijn akkoord dat het NP Museum zorgt voor een extra uitstraling van de vormingsinstelling.

Inhoud en didactiek

86% van de respondenten vindt de bekwaamheid van de lesgevers op inhoudelijk en didactisch vlak minstens goed. 66% geeft zelfs aan dat de lesgevers op inhoudelijk vlak zeer goed zijn. De kwaliteit van het didactisch materiaal en de variatie in de gebruikte werkvormen kan steeds beter maar zit respectievelijk toch al op een 72% en 78%. De kwaliteit van de cursusteksten wordt dan weer duidelijk geapprecieerd met een score van 81%.

De lengte van de cursussen, de groepsgrootte en het onthaal van de deelnemers hebben een gelijkaardige score. De geschiktheid van de excursieplaatsen ligt eveneens hoog en krijgt van 11 respondenten een “zeer goed”.

Op het vlak van de secretariaatswerking worden de contacten met het secretariaat voor aanvang van de vormingsactiviteit geprezen en ook de inhoudelijke informatie van de specialisten wordt geloofd. Op de andere terreinen kan het secretariaatswerk nog merkbaar bijgestuurd worden.

Wat de nazorg betreft, wordt de mogelijkheid om beroep te doen op de expertise van het personeel het meest gewaardeerd. 75% geeft aan dat deze nazorg goed tot zelfs zeer goed is.

De doorstroming van de cursisten is ook behoorlijk, maar kan nog verder stijgen.

Aangezien de bibliotheek momenteel niet tot amper toegankelijk is antwoorden 5 mensen dat dit facet van nazorg onvoldoende is.

De cursussen voldoen bij het grootste deel van de respondenten aan de verwachtingen en ook de reputatie van de vormingsinstelling is goed tot zeer goed.

Op het vlak van publiciteit kan nog meer gebeuren, ook al vindt 63% dit wel al in orde. De publiciteit van het aanbod moet nog verbeteren.

Open vraag: doelstellingen waarmaken

- NP Educatie heeft een taak om mensen enthousiast te maken via het cursuswerk om zo actief te worden in de natuurbehoudsbeweging.

- NP Educatie zou het brede publiek moeten informeren over duurzaamheid. Ze zou ook het niet-Natuurpuntpubliek moeten warm maken voor natuur en duurzame ontwikkeling.
- NP Educatie heeft prima kwaliteiten op het vlak van: kennis, creativiteit, samenwerking en ondersteuning.
- Het aanbod is zeer ruim en gericht op een divers publiek en kent duidelijke doelstellingen.
- Het cursusaanbod mag nog verruimd worden naar meer praktijkcursussen rond monitoring en inventarisaties, meer ondersteuning en vorming van vrijwilligers en verruimen naar Natuur-in-zicht.
- Het aantal lesgevers is beperkt. Tijdig reserveren is nu de boodschap.

Open vraag: verwachtingen volwassenenvorming

- NP Educatie voldoet aan de verwachtingen.
- NP Educatie heeft een eigen stijl.
- De enthousiaste lesgevers van NPE worden geprezen, evenals de vrijwilligers.
- Bij de lesgevers is het engagement voelbaar.
- NP Educatie werkt samen met het CVN, of verwijst door en dit wordt gewaardeerd.
- Het luik onderwijs ontbreekt in het aanbod.
- De lesgevers zijn overbevraagd.
- NP Educatie staat voor inhoudelijke vorming rond natuurthema's.
- Meer verruiming en integratie van het aanbod is wenselijk, vb. vorming rond ecologie, relaties tussen de soorten.

Open vraag: beoordelingscriteria

- De pedagogische vaardigheden van de lesgevers en de inzet van vrijwilligers zijn erg waardevol.
- NP Educatie en de lokale cursusorganisator moeten zorgen voor een vooraf overleg over de inhoud en aanpak van de cursus.
- Cursussen hebben een duidelijke spin-off.
- Deelnemers worden vaak actieve vrijwilligers.
- NP Educatie heeft baat bij samenwerken, krachten bundelen, zowel qua reclame als naar inhoud.
- NP Educatie kan meer werken met freelancers en vrijwilligers-docenten.
- Vrijwilligersdocenten kunnen ingezet worden voor de vorming van een breed publiek en deze mensen moeten we voorzien van een boeiend basispakket met info en werkvormen.
- NP Educatie moet trachten een duurzame samenwerking op te zetten met sociaal-culturele verenigingen. Daar kan ze nog heel wat groei realiseren (buiten de natuurbehoudsbeweging). Hoe meer mensen kunnen bereikt worden, hoe meer respect er kan groeien voor onze omgeving.
- Werken buiten de natuursector is erg belangrijk.
- Laagdrempelige activiteiten zijn belangrijk voor een breed publiek. Via de sociaal-culturele verenigingen kunnen die gerealiseerd worden.
- NP Educatie kan nog meer inzetten op maatschappelijk kwetsbare groepen.
- NP Educatie kan nog meer vrijwilligers stimuleren en ondersteunen. Op die manier kunnen activiteiten beter lokaal worden ingebed.
- Inspelen op actualiteitsthema's verdient aandacht.
- Individuen en groepen vorming geven rond natuur- en milieueducatie en educatie voor duurzame ontwikkeling.

Open vraag: bijkomende diensten

- Pakketten ter beschikking stellen voor onderwijs en jeugdwerk.

- Ondersteuning van natuurstudiegroepen.
- Aanbod beter bekend maken.
- Lagere cursusprijs.
- Beheren van een databank met degelijk fotomateriaal voor cursusmateriaal.
- Nieuwe tentoonstellingen ontwikkelen.

Open vraag: beoordeling

- NP Educatie levert goed tot excellent werk.
- NP Educatie beschikt over bekwame lesgevers met een terdege expertise. Ze geeft interessante leerstof met inhoudelijk aantrekkelijke teksten en besteedt aandacht aan gevarieerde werkvormen en leermiddelen.
- NP Educatie kan meer inzetten op natuurbeleving. Zeker essentieel om groepen buiten de natuursector te bereiken.
- Een betere spreiding van het cursusaanbod is wenselijk en nodig. Lokaal is er soms concurrentie, ook al is er een goede landelijke spreiding.
- NP Educatie kan nog verder uitbreiden naar doelgroepen en vernieuwende thema's.

Open vraag: sterke punten

- De inhoudelijke kwaliteit van het vormingswerk wordt geprezen, evenals de kennis, expertise en het enthousiasme van de lesgevers.
- NP Educatie zoekt duidelijk een breed publiek en dat wordt gewaardeerd.
- NP Educatie toont een openheid voor nieuwe onderwerpen.
- Als het aanbod verder verruimd wordt dan moeten er nieuwe mensen aangetrokken worden met een goede expertise op het thema zoals dit nu ook voor de andere thema's het geval is.

Open vraag: minder sterke punten

- Meer aanbod nodig met een lage instapdrempel rond natuur en duurzaamheid.
- Door de diverse lokale cursusorganisatoren is de prijszetting heterogeen. Soms ontstaat er hierdoor lokaal concurrentie.
- Het aantal lesgevers is beperkt. Hierdoor is het soms lang wachten op een cursus.
- De communicatie kan beter. In het bijzonder rond projecten moet de communicatie meer en beter.
- NP Educatie werkt heel kwalitatief en mag hier meer mee naar buiten treden. De promotie mag sterker.
- Er moet een goed evenwicht zijn tussen hoog- en laagdrempelige vorming.
- Er moet meer aandacht gaan naar de vrijwillige lesgever. Meer ondersteuning.

Open vraag: welke richting uitgaan?

- Goede mix tussen laag- en hoogdrempelige initiatieven om breed publiek aan te spreken en warm te maken voor engagement.
- Voortdoen met wat nu gegeven wordt en ook richten tot de "gewone medemens".
- Samenwerken met Regionale Landschappen en provincies rond biodiversiteit kan meerwaarden inhouden.
- Een betere publiciteit is wenselijk.
- Indien voldoende personeel moet er ingezet worden op maatschappelijk kwetsbare groepen.
- Het inspelen op de actualiteit (zoals o.a. rond klimaat) wordt gewaardeerd en moet zeker behouden blijven.
- NP Educatie kan een rol spelen in het verbeteren van de communicatie met landbouwers.

- Bos-, groen- en natuurbeheer verder aantrekkelijk maken.

Open vraag: kansen voor de toekomst?

- De niet-geslaagde fusie met het CVN is een gemiste kans.
- Het groeiend bewustzijn bij brede lagen van de bevolking rond natuurbehoud, ecologie, milieuproblematiek en duurzaamheid biedt veel kansen.
- Inzetten op laagdrempelige projecten en laagdrempelige cursussen biedt mogelijkheden.
- Het verder uitbouwen van de diversiteit in doelgroepen (aanspreken van nieuwe doelgroepen) houdt groeikansen in.
- Het strategisch inspelen op hiaten in wat aangeboden wordt door collega-organisaties kan groei inhouden.

Open vraag: bedreigingen

- Het beperkt aantal lesgevers kan een bedreiging inhouden (bv. bij ziekte).
- De versnippering van het aanbod, de versnippering in het NME-landschap en de aanwas van commerciële initiatieven rond duurzaamheid kan het voortbestaan bedreigen.
- Educatie voor Duurzame ontwikkeling (EDO) mag natuur- en milieueducatie niet opzij schuiven.
- Concurrentie tussen de verschillende aanbieders bv. op het vlak van EDO.
- Soms spelen de tegenstrijdige belangen tussen natuurbehoud en de openstelling naar bepaalde doelgroepen (jeugdwerk e.a.).
- De cursussen van de “oude stempel”, zuiver powerpointpresentatie, moet verdwijnen. Indien geen nieuwe werkvormen worden ontwikkeld, kan het succes drastisch dalen.
- De politieke trend naar een sterke verrechtsing lijkt bedreigend voor de subsidies.
- Bij een te grote afhankelijkheid ten overstaan van de subsidiërende overheid lopen we een risico bij eventuele besparingen.
- Vanuit verwondering komen tot een positief milieugedrag.
- Te overwegen: opstart eigen opleiding natuurgids.

Open vraag: andere opmerkingen

- Meer en betere publiciteit.
- Een infomarkt houden rond het cursusaanbod kan functioneel zijn.
- NP Educatie mag werken aan een sympathiekere uitstraling.
- NP Educatie moet blijven inspelen op de actualiteit.
- Het is aangewezen samen te werken met het CVN en afspraken te maken.
- De marktpositie van NP komt soms bedreigend over naar mede-organisatoren of samenwerkende partners toe.
- Betere planning en controle op de spreiding van de cursussen.

9.3. Verslag van de planningsgroep

Tijdens een bijeenkomst op 31 mei 2010 is het eerste ontwerp van het beleidsplan voorgelegd aan een ruim samengestelde planningsgroep. Deze bestond uit:

- vrijwilligers (5)
- experts van Vormingplus en ANB (2)
- educatief, administratief en leidinggevend personeel (3)
- professionals uit de natuurbehoudsbeweging (3)
- bestuurders (1)

De belangrijkste reacties en opmerkingen hebben we hier gebundeld rond 5 thema's: over vrijwilligerswerking, cursusaanbod, interculturaliteit en doelgroepen, jeugd en onderwijs, educatie voor duurzame ontwikkeling en e-learning.

Over vrijwilligerswerking, kadervorming en rekrutering

- Het is belangrijk dat het vrijwilligerskader inhoudelijk versterkt wordt. Tezelfdertijd moeten we ons er van bewust zijn dat de vrijwilligers nu reeds overbevraagd zijn. Vorming moet zeker ook als doel hebben om nieuwe mensen te betrekken bij het natuurbehoud.
- NP groeit duidelijk nog in aantal leden, maar hoe maak je van deze individuele beslissing iets collectiefs? Op dit vlak is het essentieel dat lokale groepen worden begeleid. Afdelingen gebruiken cursussen te weinig als rekruteringsplatform.
- Je kunt de wereld niet veranderen met educatie alleen. Een goede realistische kijk is gewenst. We moeten ons realiseren dat de huidige vrijwilliger verschilt van de vrijwilliger van 20 jaar geleden. De manier waarop mensen zich vandaag engageren is veel meer ad hoc. Het engagement van mensen verandert voortdurend.
- Bij het aantrekken van vrijwilligers en het stimuleren van vrijwilligers tot engagement is het belangrijk om "omzichtig" te werk te gaan. Vrijwilligers teveel bruuskeren is contraproductief.
- Het probleem van vergrijzing is geen probleem van de natuurbeweging alleen. Ook andere organisaties kampen met dit probleem. Jonge twintigers en dertigers aantrekken is niet het doel dat moet voor ogen gesteld worden. Het aantrekken van veertigers en vijftigers zou al een verjonging betekenen.
- Het algemeen rendement van het bestaande cursusaanbod voor natuurgids ligt te laag. Het nieuwe cursusaanbod moet dat optrekken.
- Ook mensen vormen zonder specifiek engagement mogen beschouwd worden als rendement. Je maakt ook mensen die vorming volgen warm voor natuur.
- Het probleem rond rekruteren van vrijwilligers is niet een probleem dat zich enkel bij NP stelt. Vermoedelijk zijn er goede en slechte voorbeelden te vinden bij bijvoorbeeld het Rode Kruis, KWB.
- Bij het inrichten van een vorming en het uittekenen van de inhoud van de cursus, het aantal lessen, enz. is het belangrijk realistische doelstellingen vast te leggen die voor iedereen moeten worden gehaald. Je kunt niet verwachten dat iedereen alles "kent" en "weet".

Over het opzetten van cursussen

- Als je mensen uitnodigt voor een cursus moeten ze met elkaar iets gemeenschappelijks hebben. Net dat stimuleert mee de groepsdynamiek en later engagement.
- Beleving is een belangrijk sleutelwoord. Mensen laten proeven van iets. Vergelijking met de cursus "encyclopedie" (cursus waarbij kennis kon gemaakt worden met heel veel verschillende thema's).
- Je moet mensen aanspreken op hun interesse en talenten. Van daaruit kunnen ze doorgroeien: studie, educatie, beheer, beleid. Het aanbrengen van deze verschillende elementen in de instapcursus (natuur voor groentjes) is belangrijk om de latere doorgroei mogelijk te maken.
- Vrijwilligers willen vaak erkenning. In dat kader moeten we verder nadenken over de mogelijkheid van het uitreiken van een diploma/getuigschrift. Ook moet er worden nagedacht hoe de vrijwilligers herkenbaar kunnen zijn in het veld (vb. badge).

- Ook het opzetten van een kwaliteitssysteem is nodig. Hoe kunnen we waken over de kwaliteit van de vrijwilligers? Het uitwerken van een degelijke databank van vrijwilligers die willen en kunnen lesgeven is een belangrijk element gekoppeld aan het nieuwe cursustraject.
- Naast de cursustrajecten blijven de korte cursussen en infoavonden belangrijk. We moeten mensen betrekken in “de diepte” zowel als oppervlakkig. Belangrijk in vorming is dat je “smaak” ontwikkelt en kansen creëert. Dat mensen zin krijgen in natuur.
- Een wervende tekst is essentieel. Hoe maak je een cursus herkenbaar zodat een cursist weet wat hij kan verwachten?
- NP Educatie mag niet uit het oog verliezen dat er ook nog vrijwilligers zijn die zich verder willen specialiseren. Een goede samenwerking met werkgroepen is essentieel.
- Voor de cursustrajecten zullen meer vrijwilligers worden ingeschakeld. NP Educatie moet ondersteuning en specifieke begeleiding voorzien voor deze vrijwilligers. Dat kan zijn: cursustekst, powerpoint, didactisch materiaal. Vermijden dat een vrijwilliger alles nieuw moet uitvinden.
- Bij het inrichten van een cursus is het belangrijk dat de lokale vrijwilligers zorgen voor de opvang van de cursisten. Op die manier creëer je kansen aan mensen om zich te integreren.

Over doelgroepen en interculturaliteit

- De natuurbeweging lijkt nog altijd vooral hoger geschoolden te bereiken. Het bereiken van bijv. etnische minderheden is heel wat moeilijker. Wie doet er aan levenslang leren? Is dit misschien al eigen aan een hoger opgeleide groep?
- Doelgroepgericht gaan werken is belangrijk. Ecologisch tuinieren en ecologische voeding zijn bijv. elementen die momenteel door de doelgroep kansarmen worden gewaardeerd.
- Het bereiken van arbeiders via bedrijven kan een interessante doelgroep zijn. In het bereiken van doelgroepen is het belangrijk om te zorgen voor een aangepaste communicatie zowel qua inhoud als waar de betrokken doelgroep de aankondiging voor de activiteiten vindt. In het kader van het project Behaag de Kempen kunnen arbeiders worden ingezet voor het aanplanten van hagen op het bedrijventerrein en kan hen een educatieve toelichting worden gegeven.
- NP Educatie kan een rol vervullen in het aanbieden van vorming aan gebruikers van de open ruimte: paardenhokkerij, landbouw, jagers, wandelclubs, mountaineikers.
- Een toenadering met de wandelclubs wordt wel als een mogelijkheid gezien in het kader van het aspect gezondheid en welzijn.
- Er wordt voorgesteld dat NP Educatie verder inzet op verbreding en diversiteit vooral via proefprojecten. Ook in Nederland wordt op die manier gewerkt. Heel wat etnisch-culturele minderheden zijn niet vertrouwd met het verenigingsleven tenzij binnen hun eigen netwerk. Als je een bepaald contact kan leggen en van daaruit het contact kan opbouwen en het percentage aan etnisch-culturele minderheden kan verhogen, dan groeit het vervolgens verder.
- Inspelen op het gezin bij etnisch-culturele minderheden en op beleving is aangewezen. Bijvoorbeeld: belevingstochten met het gezin in een kano. Via de kinderen kan contact gelegd worden met de volwassenen.
- Natuurbeleving i.p.v. kennisgericht werken is de meest aangewezen methode. Beleving werkt drempelverlagend.
- Een gemiddelde NP-afdeling heeft niet de capaciteit om dit te doen. Hier is een rol weggelegd voor NP Educatie. Samenwerken met andere organisaties is hierin de beste manier van werken (o.a. Vormingplus, KVLV, KWB, Scouts).

- Natuur in stedelijke context is heel belangrijk in het kader van diversiteit. Ook het koppelen van een wedstrijd aan een activiteit is vaak interessant (bv. Wie heeft de hoogste vlinderstruik op een appartement). Hoe eetbaar is je tuin?
- Bij projecten rond het bereiken van een aantal minderheden is het belangrijk bij de indicatoren je niet enkel te richten op kwantitatieve indicatoren maar ook in te spelen op kwalitatieve indicatoren.
- In het kader van diversiteit kan je de doelgroepen benoemen waarmee je wilt werken: kansarmen, vrouwen, arbeiders, etnisch-culturele minderheden, mindervaliden.

Over onderwijs en jongeren

- Welke rol heeft NP Educatie te spelen op het vlak van onderwijs en jeugd?
- Het aandeel leerkrachten is heel hoog op cursussen. NP Educatie kan zich best richten aan leerkrachten in opleiding. Het aanbieden van vorming voor sociale hogeschoolopleiding is zeker functioneel.
- Het aanbieden van vorming aan lagere school lijkt niet de taak van NP Educatie. De vragen vanuit het lager onderwijs en het secundair zijn wel hoog.
- Jeugd is niet onze hoofdopdracht. Jongeren kunnen wel bereikt worden via het project educatief natuurbeheer (zeker indien zich dit uitbreidt naar de andere provincies) en via de bezoekerscentra.
- NP Educatie kan een rol vervullen in de opleidingen van hoofdanimator. Enkel JNM heeft in deze opleiding aspecten van natuur en duurzame ontwikkeling verwerkt.
- NP Educatie kan een rol spelen in het jeugdwerk en het onderwijs maar doet dit best via het multiplicatoreffect door in te spelen op het vormen van intermediairen. Aanbieden van vorming in de leerkrachtenopleiding en in de opleiding van jeugdwerker.
- Daarnaast kan ze zorgen voor een goed centraliseren van alle beschikbare informatie en leermiddelen rond onderwijs en jeugdwerk via de website en het koppelen van de interne informatie van NP Educatie aan de NME-inventaris.

Over Educatie voor Duurzame ontwikkeling (EDO)

- Er zijn op het vlak van duurzame ontwikkeling al meerdere gespecialiseerde organisaties actief. Belangrijk is dus dat NP Educatie niet zich inwerkt waarin anderen al goed zijn. Wel kunnen interessante vormingen ontstaan in samenwerking met andere organisaties: Velt, Oxfam, Pasar, VormingPlus.
- NP Educatie kan een meerwaarde bieden door duurzame ontwikkeling te kaderen. Waarom hebben we een duurzame manier van leven nodig? Waarvoor is dat belangrijk? Duurzame ontwikkeling kan als thema verder opgenomen worden door NP Educatie als er vertrokken wordt vanuit de core-business natuur en biodiversiteit.
- NP Educatie heeft een rol te vervullen als katalysator, informatie samenbrengen en doorgeven. Ze kan anderen wegwijs maken in het thema en doorverwijzen.
- NP Educatie mag geen tegenstellingen of concurrentie creëren in dit thema. Belangrijk is dat steeds de complementariteit wordt gezocht.

Over e-learning

- Cursussen digitaal aanbieden kan een extra service zijn.
- Een digitale service vraagt een snelle en accurate reactie van de lesgever. Aangezien het aantal cursisten zal groeien, wordt dit steeds meer werk. Een soort “dispatcher” zou de verschillende vragen naar de juiste persoon of specialist kunnen doorsturen.
- Via de digitale weg kunnen ook mensen bereikt worden die nu misschien niet worden bereikt.

- In cursussen kan het werken met het internet wel verwerkt worden in een opdracht. De cursisten moeten dan bijvoorbeeld tegen de volgende les opzoekingswerk doen.
- Indien gewerkt wordt met digitale communicatie is een goede balans essentieel. Enkel digitaal spreekt tegen het stimuleren van contact tussen cursisten.
- Niet enkel afstandslernen maar een combinatie van leren op terrein en aanbieden van extra informatie digitaal, via platforms, blogs.
- Best wordt het “e-learnen” eerst als proefproject opgestart en geëvalueerd.

9.4. Gesprekken en contacten

Onderdelen of voorlopige versies van het beleidsplan zijn in de loop van 2010 aan een aantal individuen en groepen voorgesteld. Hun reacties hebben gezorgd voor een permanente bijstelling en verdere opbouw van het plan.

Enkele bezorgdheden en aandachtspunten die regelmatig aan bod kwamen en waarop dit beleidsplan een antwoord wil geven:

- de relatie tussen NP educatie en CVN: wat is de onderlinge verhouding en taakverdeling? Hoe kan ondanks het afspringen van de fusie, toch verder samengewerkt worden?

Aan de relatie met CVN wordt in dit beleidsplan op verschillende plaatsen aandacht besteed. De bestaande samenwerking zal worden voortgezet en waar mogelijk versterkt.

- Het ambitieniveau: kunnen de hoge ambities (groei) wel waargemaakt worden, rekening houdend met de moeilijke financiële toestand?

Er wordt uitgegaan van een zo realistische mogelijke inschatting van de (financiële) mogelijkheden. Een deel van de vooropgestelde groei is daarom ook afhankelijk gemaakt van het terugschroeven van de besparingen of bijkomende middelen.

- verbreding en EDO: het valt op dat er rond verbreding en EDO nog veel vragen open staan. Wat betekent dat concreet? Hoe ver moet NP Educatie zich daarin engageren?

Het antwoord wordt gezocht in het voorgestelde samenwerkingsmodel (“netwerkorganisatie”). Het is duidelijk dat rond EDO nog veel denk- en zoekwerk nodig zijn. Daarom wordt in dit beleidsplan veel belang gehecht aan onderzoek en ontwikkeling en wordt externe en interne “verduurzaming” opgenomen als een aparte doelstelling.

Persoonlijke contacten

- Jan Van Noppen, directeur Velt en medewerker: over samenwerking NP Educatie-Velt, kernpunten van de beleidsplannen, toekomstige samenwerking in projecten en cursussen.
- Bas Van der Veken, directeur Regionaal Landschap Grote en Kleine Nete: educatieve initiatieven bij regionale landschappen, structurele samenwerkingsmogelijkheden, doelgroepenpak.
- Jurgen Loones, LNE afd. Milieu-integratie en -subsiëringen: over EDO bij overheid en verenigingen, doelstellingen van het beleid.
- Dirk Sturtewagen, Waerbeke, Stiltelbeweging
- Paul Stryckers, directeur CVN: 1 juli 2010 over relatie CVN- NP Educatie in beleidsplan, nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

- Krien Hansen, werkgroepenverantwoordelijke NP Studie: verwachtingen en educatieve werking van taxonomische werkgroepen.
- Bert Delanoeije, celhoofd beheersuitvoering NP Beheer: professionele vorming en opleidingen natuurbeheer.
- Tom Embo, Directeur Ondersteunend Centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos en Petra Detienne, Coördinator Inverde: samenwerking, opleidingen natuurbeheer.
- Annelore Nys, Tandem en NP Beleid: samenwerking in het kader van Tandem.

Groepsoverleg en contacten

- Herentalse Natuurgidsen: samenwerkingsmogelijkheden.
- Medewerkers NP Studie: cursustraject en samenwerkingsmogelijkheden.
- Consulente NP Beweging: cursustraject en samenwerkingsmogelijkheden
- Medewerkers NP Beleid: cursustrajecte en samenwerkingsmogelijkheden.
- Stuurgroep C-N-L: professionele vorming voor natuurarbeiders.
- NP Regio Noord-Limburg.

Intern overleg en bestuursorganen

In de schoot van NP Educatie is de totstandkoming van het beleidsplan van nabij opgevolgd en bijgestuurd door:

- Personeelsvergaderingen van NP Educatie (2008-2009-2010)
- Personeelsconclaf van NP Educatie
 - o 8/4/2010: over cursustraject
 - o 3/6/2010 : SWOT-analyse
- Raden van Bestuur van NP Educatie
 - o 4/2/2010: verruiming Raad van Bestuur en Algemene Vergadering; inhoudelijke uitdagingen 2011-2015
 - o 3/6/2010: beleidsplan en cursustraject (prijszetting en andere financiële kwesties, besparingen).
 - o 4/09/2010: beleidsplan (doelstellingen, financieel en personeel plan)
- Strategische raad van bestuur van NP
 - o 20/4/2010: cursustraject en prijszetting en krachtlijnen
 - o 13/9/2010: stafvergadering NP
 - o 18/9/2010: definitieve versie beleidsplan voor AV
- Algemene vergadering van NP Educatie
 - o 27/3/2010: discussie over krachtlijnen beleidsplan 2011-2015; cursustraject 2010; uitbreiding Algemene Vergadering
 - o 23/9/2010: definitieve goedkeuring beleidsplan 2011-2015; uitbreiding Algemene Vergadering

10. SWOT-analyse

Zoals in het huidige beleidsplan is er voor gekozen om een SWOT-oefening te maken met de voltallige ploeg van educatieve en administratieve medewerkers. De projectmedewerkers werden eveneens betrokken, zodat ook personen die minder vertrouwd zijn met de werking van de instelling, een inbreng konden hebben. Deze “collectieve” SWOT-oefening, waarvoor een volledige dag werd uitgetrokken, is nadien nog aangevuld door bestuurders in een schriftelijke procedure.

De volgende stap was een “integrale” SWOT-analyse waarin een selectie en bundeling gemaakt werd van de onderdelen van de collectieve SWOT, aangevuld met gegevens uit de andere bevestigingen. De integrale SWOT-analyse wordt hier gepresenteerd in de vorm van een correlatietabel of matrix waarin ook de strategieën zijn opgenomen. Daarvoor zijn vijf thema’s weerhouden: organisatie, aanbod cursussen, aanbod leermiddelen, personeel en financiën. Bij de opmaak van de strategische doelstellingen (zie hfst. 11) wordt teruggegrepen naar de strategieën.

10.1. Collectieve SWOT-oefening

10.1.1. Sterkten

Personeel	<ul style="list-style-type: none">- een gemotiveerde ploeg van sterke en door de deelnemers aan de activiteiten gewaardeerde medewerkers- zeer sterk uitgebouwde individuele en collectieve expertise inzake o.a. biodiversiteit, natuurbeheer en natuurstudie- tamelijk goed uitgebalanceerd en complementair- grote individuele flexibiliteit inzake werkuren, verplaatsingen, vorming, takenpakket- specialistenkennis gekaderd in brede maatschappelijke visie, interesse voor nieuwe problematieken en ontwikkelingen (duurzame ontwikkeling)- veel vrijheden bij personeel, te weinig sturing voor beginners- grote zelfstandigheid en creativiteit bij de medewerkers- sterk engagement t.o.v. de samenleving – om te verbreden – om nieuwe doelgroepen te bereiken
-----------	---

Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> - ruim (veel cursussen) - divers en van uiteenlopend niveau (zowel basis als specialistisch) - deels een uniek specialistisch aanbod - een groeiend aanbod in verbreding - kwalitatief hoogstaand indien met eigen lesgevers (minder controle op vrijwilligers en derden) - flexibel naar inhoud en tijd, met aandacht en mogelijkheid van maatwerk - groot geografisch bereik met een goede spreiding - (voorlopig nog beperkt, maar wel effectief) aanbod aan kadervorming voor de natuurbehoudsbeweging en instrument om mensen te enthousiasmeren en in staat te stellen om een engagement op te nemen - complementair aanbod aan educatieve initiatieven en evenementen (tentoonstellingen, studiedagen, publicaties, leermiddelen) - sterke koppeling met grotere Culturele evenementen (Open Monumentendag, Erfgoeddag, Cultuurmarkt,...) - actuele projectwerking; op zoek naar innovatieve aanpak - aangepast aan noodzakelijke eerste lijnbehoefte - didactisch materiaal beantwoordt aan vraag - ook laagdrempelig aanbod aanwezig - creatief in projectwerking, methodieken en werkvormen
Netwerk	<ul style="list-style-type: none"> - sterke verbondenheid met het netwerk van de natuurbehoudsbeweging (o.a. natuurverenigingen, bezoekerscentra, NME-centra, thematische werkgroepen, ...) - goede relaties in het brede netwerk van het sociaal-cultureel werkveld (Vormingpluscentra, ...) - sterke lokale inbedding - lokale en persoonlijke contacten binnen netwerken - goed gebruik van de competenties en mogelijkheden van en binnen het netwerk - multiplicatoreffect door het werken met vrijwilligers
Nazorg	<ul style="list-style-type: none"> - grote keuze aan aansluitende cursussen op verschillende niveaus - de structuren van het netwerk van de natuurbehoudsbeweging (werkgroepen, afdelingen, organisaties) bieden voldoende, maar niet noodzakelijk altijd benutte mogelijkheden voor nazorg en opvang
Didactisch materiaal	<ul style="list-style-type: none"> - permanent bijgewerkte cursussen ondersteund met moderne middelen - uitgebreid complementair aanbod aan educatieve hulpmiddelen en inrichtingen (educatieve koffers, publicaties, tentoonstellingsmateriaal, educatieve tuin, lesruimte met labo, didactische sleutels, ...)

Prijzetting	<ul style="list-style-type: none"> - nog steeds zeer democratisch en met een lage instapdrempel
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - NP is bekend als naam - Eigen niche - 15 jaar NP Educatie (en meer dan 75 jaar) ervaring in het domein van natuur- en milieueducatie - organisatorisch schaalniveau optimaal voor samenwerking - horizontale structuur van interactie en communicatie - dankbaar gebruik maken van logistieke ondersteuning van NP
Integrale kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> - permanente evaluatie cursussen - permanente bijscholing personeel door participatie en medewerking aan studiedagen/vormingen - intern teamoverleg rond methodieken en werkvormen
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - goede contacten en samenwerking met andere organisaties actief rond het thema natuur en milieu (CVN en Inverde), met andere sociaal-culturele organisaties, instellingen en bewegingen en met organisaties actief rond maatschappelijk kwetsbare groepen (Pasar, Neos, OKRA, Landelijke Gilde, Minderhedenforum...) - opzetten van projecten die leiden tot nieuwe samenwerkingen en netwerkvorming
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - succesvol gebruik van nieuwe digitale communicatiemiddelen (e-zine, website) - gezamenlijke bekendmaking cursusaanbod met CVN - veel communicatiemiddelen worden benut - ook gebruik nationale promotiekanalen: Prettig Geleerd, Cultuurdatabank,...
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> - diversificatie van financiële middelen (subsidies van diverse overheden, gedifferentieerd prijsbeleid) - gezond financieel beleid (sluitende begrotingen)
Instelling	<ul style="list-style-type: none"> - unieke positie vanuit het aanbod - unieke positie vanuit verbondenheid met netwerk - open kansen voor verbreding en verdieping en inspelen op nieuwe maatschappelijke uitdagingen en behoeften

10.1.2. Zwakten

Personeel	<ul style="list-style-type: none"> - zeer gespecialiseerd, waardoor niet voor alle thema's specialisten in huis (o.a. zoogdieren, amfibieën en reptielen) - veel agogische vaardigheden in huis, maar creativiteit wordt niet steeds optimaal benut - specialisten zijn moeilijk vervangbaar - (te) beperkt personeelsbestand voor gevraagde output - enkel project- (geen vaste) medewerkers voor EDO - te weinig mogelijkheden voor reflectie en brainstorming en experimenteren
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - te kleine bekendheid buiten eigen niche en netwerk - naam schrikt soms naar buiten toe af (kan probleem zijn bij projecten) - NP Educatie is niet zo bekend en profiteert van bekendheid van NP, dat veroorzaakt verwarring - weinig vat op (lokale) bekendmaking door organisatoren - te beperkte onderlinge afstemming en overleg wegens tijdsgebrek, communicatieplan in opmaak - nog te weinig ervaring met digitale communicatiemiddelen - deels afhankelijk van derden voor vormgeving en productie - beperkt gebruik van media (pers, radio, TV) voor de promotie eigen producten en initiatieven
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> - grote onkostenposten die moeilijk te beheersen zijn: o.a. dienstverplaatsingen - beperkte directe inkomsten door lage prijszetting - nog sterk afhankelijkheid van subsidies van de overheid - hoog en stijgend aandeel loonkost - rendement van verbreding soms laag (grote inzet en investering zonder return op korte termijn)
Planning	<ul style="list-style-type: none"> - weinig tijd voor tussentijdse reflectie, individueel en groepsgericht - vraaggerichtheid geeft weinig vat op planning van het aanbod (o.a. voor geografische spreiding) - beperkt personeelsbeleid op lange termijn (i.f.v. werkzekerheid)
Integrale kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> - tekort aan personeel voor opvolging en implementatie - te weinig controle op de kwaliteit van de vorming gegeven door vrijwilligers - nood aan uitgebreidere opvolging inzake interne milieuzorg

Doelgroepen	<ul style="list-style-type: none"> - weinig gegevens beschikbaar rond een uitgebreide behoefte detectie in de samenleving rond onze thematiek - weinig aanwezigheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Kerntaak	<ul style="list-style-type: none"> - niet alle (ad hoc) activiteiten sluiten even goed aan bij de kerntaak
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - samenwerking met CVN op laag pitje ten gevolge van fusiegesprekken - minder geslaagde systematische samenwerking met Vormingpluscentra - onderbenutte samenwerking met Regionale Landschappen - nog te weinig, ook niet helemaal complementair
Didactisch materiaal	<ul style="list-style-type: none"> - nog niet voldoende gericht op nieuw publiek, ook niet structureel en thematisch gericht op informeren van geïnteresseerde deelnemers aan activiteiten - slecht toegankelijke bibliotheek en documentenarchief - uniformisering van layout (“huisstijl”) is wenselijk - beheer museumcollectie is achtergesteld
Nazorg	<ul style="list-style-type: none"> - geen actief beleid inzake nazorg, wel in ondersteunende leermiddelen
Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> - de vraag voor sommige vormen is duidelijk groter dan het huidige aanbod - wel mee met inhoudelijke maatschappelijke trends, maar niet in de manier van aanpak - methodieken nog niet steeds aangepast aan moderne mogelijkheden
Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - samenwerking tussen personeelsleden bemoeilijkt door verspreide tewerkstelling en flexibele werktijden - geen provinciale aanspreekpunten - voorlopig nog geen mogelijkheid tot online-inschrijving - samenstelling Raad van Bestuur en Algemene vergadering kan breder
Instelling	<ul style="list-style-type: none"> - onduidelijke positie ten aanzien van NP, vrijwilligers en overheid - NP Educatie geen naambekendheid bij publiek

10.1.3. Kansen

Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - zich duidelijk als autoriteit op het vlak van biodiversiteit en natuur profileren (niche versterken, updaten en moderniseren en ook communiceren) - intern beter beschikbaar stellen van inhoud en educatief materiaal voor medewerkers - open geest, zowel intern al extern - voeren van een internationaal beleid – uitvoeren van internationale projecten - inspelen op Brussels Hoofdstedelijk Gewest - uitgebreidere registratie van de deelnemers via vernieuwde databank – functioneel inzake behoeftedetectie - benutten van rechtstreekse contacten met sociaal-culturele organisaties - onderhouden en activeren van contacten met Federaties en zelforganisaties van etnisch-culturele minderheden
Netwerk	<ul style="list-style-type: none"> - meer netwerken, relaties opbouwen, aanvullende samenwerking zoeken i.f.v. mooi ingevuld en duidelijk uitgewerkt concept - de kracht in het verbinden van netwerken meer benutten - meer benutten van het netwerk van de natuurbehoudsbeweging waaronder o.a. bezoekerscentra, NME-centra
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - website meer mogelijkheden geven, beter structureren, doorverwijzen naar duiding, info, meer verdere info en links geven
Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> - belang van inlevingsworkshops, belevingsworkshops voor ruim publiek (zit in de niche van NP Educatie en heeft maatschappelijke relevantie m.b.t. tot biodiversiteit en DO, bijvoorbeeld ook voor personeel bedrijven ...). Dergelijk aanbod schept kansen tot echte kennismaking en contact met ruim publiek en vergroot kans op nieuwe leden of vrijwilligers - lezingen in informele context (“café combinne”) spreken een breed publiek aan - meer inspelen op thema’s zoals stilte, rust en ruimte (welzijn en gezondheid) en het belang van duurzame ontwikkeling (inspelen op “zoektocht naar onthaasting”, “bewust willen leven”, belang “open ruimte”,...)
Personeel	<ul style="list-style-type: none"> - veel knowhow, talent en creativiteit, potenties i.f.v. nieuwe context van aanbod, nieuwe methodieken - samen richting kiezen, bepalen en invoeren innovaties, nieuwe methoden - door het kwalitatief inzetten van vrijwilligers is meer groei mogelijk

Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - werking bij afdelingen en lokale groepen nog beter bekendmaken - contacten binnen het sociaal-cultureel netwerk meer benutten in samenwerkingen - uitbouwen en benutten van contacten binnen andere sectoren (o.a. rond duurzame ontwikkeling)
Integrale Kwaliteitszorg	<ul style="list-style-type: none"> - het uitwerken van een nieuw ondersteunend systeem voor vrijwilligers met bijhorende evaluatie verhoogt de kwaliteit van het vormingswerk
Financiën	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoek mogelijkheden van oprichting van coöperatieven, giften, fondsen - inspelen op projecten o.m. in samenwerking met Regionale Landschappen en provincies

10.1.4. Bedreigingen

Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> - discussies over wie doet wat (eigen niche, grenzen, kerntaken, ...) - ook aanvaarden dat sommige groepen niet bereikbaar zijn (dan ook niet te veel energie in steken)
Personeel	<ul style="list-style-type: none"> - hoge werkdruk - managen van een groot aantal projecten (o.a. omwille van financiële diversificatie) - kwaliteitsbewaking bij het inzetten van vrijwilligers en freelancers
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> - mogelijke verdere besparingen bij overheid - meer organisaties zoeken alternatieve financiering
Aanbod	<ul style="list-style-type: none"> - is het aanbod niet te ruim ? Hoe profileren we ons tegenover ander aanbieders. - evenwicht houden in het aanbod: kadervorming versus verbreding
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - naam schrikt partners of doelpubliek soms af. Hoe zorgen voor een goede naambekendheid. Hoe profileren we ons?

10.2. Integrale SWOT-analyse en correlatietabel (matrix)

SWOT CORRELATIETABEL	Kansen	Bedreigingen
	<p>[Organisatie] Vanuit NP is er een expliciete vraag naar meer vorming van vrijwilligers in functie van engagement. Samenwerken met organisaties binnen de natuur- en milieubehoudssector, het sociaal-cultureel werk en andere sectoren houdt extra mogelijkheden in voor verbreding en diversiteit.</p> <p>[Aanbod Cursussen] Naast de vraag naar vorming, is er ook vraag naar informatie over actuele thema's met een duidelijk raakvlak met biodiversiteit, natuur en milieu. Er is in de samenleving en ook binnen de cultuursector een groeiende aandacht voor leefkwaliteit en duurzame ontwikkeling (cfr. Eco-cultuur).</p> <p>[Aanbod Leermiddelen] De bestaande leermiddelen en ook het tentoonstellingsmateriaal kunnen nog veel beter vermarkt worden, zowel naar scholen als naar organisaties en instellingen.</p> <p>[Personeel] Er is een groot potentieel aan vrijwilligers en externe professionelen die kunnen ingeschakeld worden. De ervaring en creativiteit van de medewerkers kan ingezet worden bij het ontwikkelen van een vernieuwend aanbod.</p> <p>[Financiën] Voor een aantal producten (vormingen,</p>	<p>[Organisatie] Voor sommige doelgroepen wordt de band met NP negatief ervaren waardoor samenwerking moeilijk wordt.</p> <p>[Aanbod Cursussen] Zowel het klassieke aanbod als de nieuwe thema's worden ook door derden aangeboden waardoor lokaal concurrentie kan ontstaan.</p> <p>[Aanbod Leermiddelen] De kosten van de leermiddelen, tentoonstellingen en permanente infrastructuur zijn hoog en kunnen de andere werking hypothekeren.</p> <p>[Personeel] De financiële beperkingen vertalen zich snel naar inzet van personeel. Besparingen op personeel verhoogt de reeds hoge arbeidsdruk.</p> <p>[Financiën] Door de financieel-economische crisis komen (vooral) de inkomsten uit subsidies en projecten van overheden onder druk te staan.</p>

	professionele vormingen) is er een evidente vraag waarbij de kosten kunnen gerecupereerd worden.	
<p>Sterkten</p> <p>[Organisatie] Door de sterke band met NP heeft NP Educatie toegang tot een breed en lokaal vrijwilligersnetwerk en een groeiend publiek van leden en sympathisanten. NP Educatie werkt samen met diverse organisaties uit de natuur- en milieusector en het sociaal-cultureel werk.</p> <p>[Aanbod Cursussen] NP Educatie heeft een zeer ruim aanbod van zowel laag- als hoogdrempelige cursussen, met een grote expertise op het vlak van biodiversiteit en de laatste jaren is een sterke aanzet gegeven voor een cursussen- en een activiteitenaanbod rond nieuwe maatschappelijke thema's en educatie voor duurzame ontwikkeling.</p> <p>[Aanbod Leermiddelen] Er is veel educatief materiaal ter beschikking, ook tentoonstellingsmateriaal en een eigen museumlocatie, een collectie en educatieve tuin</p> <p>[Personeel] NP Educatie beschikt over een kader van ervaren lesgevers en ondersteunend personeel met diverse specialisaties die bovendien bereid zijn om te vernieuwen.</p> <p>[Financiën] De financiële toestand van de vereniging is nog steeds gezond en NP is bereid om te investeren in educatieve activiteiten d.m.v.</p>	<p>Investeer (sterkten en kansen)</p> <p>S-O1 [Organisatie] Blijf gebruik maken van het uitgebreide lokale netwerken van afdelingen en werkgroepen van NP, en blijf inzetten op diverse vormen van samenwerking met andere organisaties en verenigingen.</p> <p>S-O2 [Aanbod cursussen] Versterk (vermeerder en verbeter) het vormingsaanbod zonder het bestaande aanbod te verminderen.</p> <p>S-O3 [Aanbod leermiddelen] Zorg vooral voor een efficiënter gebruik van het bestaande en nieuwe aanbod aan leermiddelen en tentoonstellingsmateriaal. Gebruik de tuin en de museumlocatie als experimenteerruimte van waaruit de initiatieven kunnen worden geënt op andere locaties (bv. bezoekerscentra).</p> <p>S-O4 [Personeel] Zoek een goede complementariteit van eigen professionele en externe lesgevers en vrijwilligers. Investeer extra in kwaliteitsverbetering en –bewaking.</p> <p>S-O5 [Financiën] Verbreed de financiële basis, door vorming, projectwerking en producten met een recuperatie van kosten.</p>	<p>Verdedig (sterkten en bedreigingen)</p> <p>S-T1 [Organisatie] Lever zelf een bijdrage aan het positief imago van de natuurbeweging naar het publiek en de doelgroepen.</p> <p>S-T2 [Aanbod Cursussen] Zorg voor een kwalitatief hoogstaand aanbod en werk samen met derden liever dan te concurreren.</p> <p>S-T3 [Aanbod Leermiddelen] Beperk het aantal leermiddelen, tentoonstellingen en permanente infrastructuur tot wat het meest effectief en kostenefficiënt is.</p> <p>S-T4 [Personeel] Streef naar werkzekerheid door een voorzichtig financieel beleid en verhoog de individuele en collectieve productiviteit.</p> <p>S-T5 [Financiën] Beheers de onzekerheid over toekomstige inkomsten door de inkomsten te diversifiëren en beslissingen te koppelen aan gegarandeerde inkomsten.</p>

<p>een jaarlijkse dotatie.</p>		
<p>Zwakten</p> <p>[Organisatie] De eigenheid van NP Educatie als sociaal-culturele instelling is voor de buitenwereld niet erg zichtbaar.</p> <p>[Aanbod Cursussen] Het aanbod is nog niet evenwichtig genoeg met vooral veel klassiek cursusmateriaal en vorming is niet opgenomen als een traject.</p> <p>[Aanbod Leermiddelen] Veel van het educatief materiaal is vooral gericht op onderwijs, maar NP Educatie werkt voor volwassenen en richt zich niet rechtstreeks tot jongeren.</p> <p>[Personeel] Er is nog weinig ervaring met nieuwe thema's en ook worden niet alle domeinen bestreken met het bestaand personeel. Het personeelsbestand is beperkt.</p> <p>[Financiën] De afhankelijkheid van een beperkt aantal financieringsbronnen en de elastische prijs van de producten. Er is weinig buffer om financiële tegenslagen op te vangen.</p>	<p>Beslis (zwakten en kansen)</p> <p>W-O1 [Organisatie] Ga actief op zoek naar samenwerkingsverbanden met derden en toon de organisatie in een brede waaier van activiteiten.</p> <p>W-O2 [Aanbod Cursussen] Diversifieer het aanbod door verruiming en vernieuwing.</p> <p>W-O3 [Aanbod Leermiddelen] Zorg voor een aanbod dat ook voor volwassenen aantrekkelijk is. Promoot extra bestaand didactisch materiaal waaronder de didactische sleutels.</p> <p>W-O4 [Personeel] Kies voor verbreding binnen het personeelsbestand, door permanente vorming. Zet vrijwilligers en externe professionele medewerkers in voor de werking.</p> <p>W-O5 [Financiën] Investeer in goede basisproducten die snel kunnen aangepast worden aan de veranderende vraag en behoeften.</p>	<p>Beheers de schade (zwakten en bedreigingen)</p> <p>W-T1 [Organisatie] Concentreer je op de educatieve kerntaak en vermijd om op te treden in de plaats van NP (of andere verenigingen waarmee samengewerkt wordt).</p> <p>W-T2 [Aanbod Cursussen] Vermijd onnodige concurrentie door producten waarvoor geen vraag meer is tijdig te vernieuwen of te vervangen.</p> <p>W-T3 [Aanbod Leermiddelen] Houd niet vast aan dure projecten, zeker niet als ze niet essentieel zijn voor de werking.</p> <p>W-T4 [Personeel] Treed niet te veel buiten je eigen expertise en doe daarvoor liever een beroep op externen, bijv. in het kader van samenwerkingen</p> <p>W-T5 [Financiën] Zet niet in op één inkomstenbron, zelfs niet de meest beproefde. Zet efficiënt en doordacht in op projectwerk. Waak over de werkdruk.</p>

11. Beleidsuitdagingen en doelstellingen

11.1. Beleidsopties

De beleidsopties zijn op de eerste plaats een vertaling van de missie, in het bijzonder van de aspecten die in de komende beleidsperiode bijzondere aandacht verdienen.

11.1.1. NP Educatie wil zich vanuit de kernexpertise als gespecialiseerde vormingsinstelling verder ontwikkelen tot een netwerkorganisatie.

De bestaande expertise willen we maximaal benutten, met als grote meerwaarde de historische aansluiting met de natuurbeweging, maar dat mag verbreding (ingezet tijdens de huidige planperiode) niet in de weg staan. Het sleutelwoord van een netwerkorganisatie is vanuit de eigen finaliteit samenwerken met externe partners.

11.1.2. NP Educatie wil het cursusaanbod nog uitbreiden en vooral veel doelgerichter maken en meer toespitsen op de individuele cursist en zijn engagement.

Een evenwichtig cursusaanbod bevat naast de klassieke cursussen en activiteiten een reeks verbredingsthema's en werkvormen die aansluiten bij actuele vragen uit de samenleving. Daarnaast en als belangrijke pijler wordt ingezet op het vormen en betrekken van vrijwilligers. Daarvoor wordt het aanbod flexibel gemaakt en meer gericht op de noden van het individu.

11.1.3. NP Educatie wil ondanks de economisch moeilijke conjunctuur blijven groeien en zal daarvoor bijkomende financiële middelen verwerven.

Inzetten op groei van activiteiten in een financieel onzekere externe toestand is niet evident. Een goed financieel beleid is dan ook essentieel en houdt bijkomende besparingen in en een diversificatie van de inkomsten. Door de hoge loonlast zijn financieel beleid en personeelsbeleid sterk met elkaar verbonden.

11.1.4. NP Educatie wil vernieuwen en zet daarvoor kennis en ontwikkeling centraal

Kennis en ontwikkeling zijn in elke onderneming de sleutel naar de toekomst. Het moet toelaten om verstandig te vernieuwen, zowel naar inhoud als naar werkvormen. Bovendien moeten kennis en ontwikkeling de eigen betrokkenheid bij het werkveld en bij de samenleving versterken. De "verduurzaming" van de organisatie is daar een onderdeel van.

11.1.5. NP Educatie houdt vast aan de doelstellingen van de vorige beleidsplannen, in het bijzonder wat betreft de kwaliteitscontrole, verbreding en interculturaliteit en de participatie bij de werking van de instelling.

Verbreding en integrale kwaliteitszorg zijn doelstellingen uit het vorige beleidsplan die opnieuw als prioriteit worden vooruitgeschoven.

11.2. Strategische doelstellingen

Bij elke strategische doelstelling is aangegeven welke strategieën uit de SWOT-matrix hiermee worden geïmplementeerd (de nummering verwijst naar de correlatietabel in hfst.10).

11.2.1. Een netwerkorganisatie met uiteenlopende samenwerkingsverbanden binnen en buiten de traditionele natuurbeweging

W-O1; W-T4; S-O1; S-T2; S-T1

De verbondenheid van NP Educatie met Natuurpunt biedt meer kansen dan risico's. Sinds de fusie tussen Natuurrezervaten en De Wielewaal is Natuurpunt sterk gegroeid, niet alleen het aantal leden (meer dan 87.000 gezinnen), maar evenzeer nog door het netwerk van lokale en regionale groepen, afdelingen en werkgroepen te verbinden. NP Educatie wil daar verder maximaal gebruik van maken om het aanbod aan cursussen en andere educatieve activiteiten nog te verruimen en te vermeerderen (zie beleids optie 2).

Samenwerken in een netwerk gaat deels ten koste van de eigen zichtbaarheid of profilering als afzonderlijke entiteit. Maar gemeten aan de output is er wel meer resultaat. Daarom kiest NP Educatie voor de verdere groei en verruiming resoluut voor een actieve samenwerking met verenigingen en organisaties, niet alleen de geledingen binnen Natuurpunt, maar ook andere. Die samenwerkingen kunnen verschillende vormen aannemen, en zijn gericht op wederzijdse ondersteuning, hetzij door complementariteit of door convergentie.

De prioritaire samenwerkingen zijn:

- met de andere gespecialiseerde vormingsinstelling CVN en INVERDE, de vroegere vormingsinstelling (nu binnen OC-ANB).
- Met de andere werkvelden binnen NP, in het bijzonder dienst beleid, dienst studie (NP Studie) en dienst beheer (NP Beheer). Met deze laatste kan de samenwerking ook betrekking hebben op professionele vorming.
- Met de natuurstudiewerkgroepen (al dan niet onder de koepel van NP Studie) en lokale en regionale verenigingen actief op het terrein van natuurstudie of natuureducatie.
- Met verenigingen en organisaties met een specifieke (doelgroepen)werking of expertise, vooral op het vlak van milieu en duurzaamheid en met middenveldorganisaties.
- Met verenigingen van doelgroepen uit het EDO-programma.

11.2.2. Een uitgebreider en meer verscheiden cursus- en activiteiten aanbod

W-T1; W-O2; S-O2

De verruiming van het aanbod waartoe met het vorige beleidsplan een eerste aanzet is gegeven, wordt voortgezet. Het wordt nog explicieter dan voorheen betrokken op (educatie voor) duurzame ontwikkeling. De vermeerdering van het aanbod rond duurzaamheidsthema's (met inbegrip van doelgroepen en multiculturaliteit) is evenwel deels afhankelijk van (bijkomende) middelen die hiervoor door de overheid ter beschikking worden gesteld. Dat kunnen generieke middelen zijn, in de vorm van de erkenning van extra educatieve uren, of projecten die liefst langlopend zijn.

Voor de versterking van het vormingsaanbod (zie beleidsoptie 3) wordt gerekend op Natuurpunt die hiervoor gedurende de beleidsperiode een jaarlijkse dotatie ter beschikking stelt.

Er zijn nog bijkomende groeimogelijkheden waardoor extra inkomsten kunnen verworven worden. Zo is er de optie om ook een deel professionele vorming aan te bieden voor zover het een spin-off is van het vrije aanbod. Hierbij wordt op de eerste plaats gedacht aan de doelgroep van natuurarbeiders of toekomstige natuurarbeiders binnen de sociale economie.

11.2.3. Gespecialiseerde en doelgerichte vorming met persoonlijke trajecten die leiden naar een grotere participatie

W-T1; W-T2; W-O5

Om mensen te betrekken en tot engagement te brengen moet de vorming die wordt aangeboden afgestemd zijn op de mogelijkheden en wensen van het individu. Daarvoor is flexibiliteit nodig, in de vorm van een diversiteit aan producten (korte en lange cursussen, laagdrempelig en hoogdrempelig, theoretisch en praktisch) en wordt het product ook meer interactief gemaakt.

Elke cursist en deelnemer aan activiteiten wordt begeleid langs zijn eigen traject. Daarvoor worden cursustrajecten uitgeschreven met opgave van lesdoelen, lesinhouden en competenties, en worden individuele leerattesten afgeleverd. De cursisten worden verder opgevolgd en in de gelegenheid gesteld zich te vervolmaken en zich te engageren.

In functie van het voorgaande neemt NP Educatie de nodige stappen om cursus(trajecten) te laten erkennen.

11.2.4. Leermiddelen, tentoonstellingen en educatieve infrastructuren functioneler maken en meer kostenefficiënt

W-T3; W-O3; S-O3; S-T3

De leermiddelen, tentoonstellingen en de educatieve infrastructuren zijn belangrijke hulpmiddelen met een duidelijke meerwaarde. Op voorwaarde dat ze op hun effectiviteit en kostenefficiëntie worden beoordeeld.

Een eerste stap is de herinrichting van het Natuurpunt Huis in Turnhout dat naast de kantoorfuncties van NP Educatie ook het NP Museum en andere educatieve voorzieningen herbergt (lesruimten, collecties). Aan het huis is een ecologisch-educatieve tuin gekoppeld.

11.2.5. Een duurzame financiële basis met gediversifieerde inkomsten en besparingen met een positieve ecologische impact

W-T4; W-T5; S-O4; S-O5; S-T4; S-T5

Groeien in tijden van schaarste is niet evident. Maar daar staat tegenover dat in tijden van onzekerheid de nood aan vorming en inhoudelijke ondersteuning groter is dan ooit. Door een nauwgezet financieel beleid te voeren, is het mogelijk om met de beperktere middelen die nu ter beschikking staan (na besparingen bij de overheid) toch minstens het aanbod te handhaven.

De interne besparingen worden gezocht bij de uitgaven, in het bijzonder deze met een grote ecologische impact (verplaatsingen, energieverbruik, enz.). Moeilijker is om de loonkostenstijging onder controle te houden.

Daarnaast wordt ervoor geopteerd, onder meer om de inkomsten te differentiëren, om beperkt ook professionele vorming aan te bieden. Voorwaarde is dat hiermee de kerntaken niet in het gedrang komen.

11.2.6. Een performante organisatie met een efficiënte inzet van menselijke middelen

W-T4; W-O4; S-O4; S-T2; S-T4

De verruiming van het cursusaanbod en de aandacht voor specifieke vorming vereist o.m. vorming en bijscholing voor de personeelsleden. Dat geldt overigens niet alleen voor de educatieve medewerkers, maar ook voor de administratieve en logistieke medewerkers die eveneens nieuwe taken krijgen in een veranderende omgeving. Nog voor het einde van 2010 zal bv. een registratie- en inboekingsstelsel ingevoerd zijn dat veel administratieve arbeid vervangt.

Het zoeken naar een goede afstemming tussen de kerncompetenties van de individuele medewerkers en de nieuwe behoeften is een belangrijke uitdaging voor de komende beleidsperiode. Er zal meer gewerkt worden met tijdelijke werkkrachten en de inzet van vrijwilligers wordt ook belangrijker.

11.2.7. Centrale plaats voor kennis en ontwikkeling

W-T2; W-O5; S-T2

In het verleden is beperkt geïnvesteerd in kennis en ontwikkeling. Daarvoor werden inhoudelijke en beleidsmedewerkers aangetrokken. Maar kennis en ontwikkeling was geen centrale doelstelling. In de volgende beleidsperiode wordt hieraan meer aandacht besteed en wordt NP Educatie meer opgevat als een lerende organisatie.

Naar de buitenwereld zal deze doelstelling tot uiting komen in een actief participeren aan het maatschappelijke debat, onder meer rond duurzaamheidsthema's.

11.2.8. Interne en externe verduurzaming

S-T1; S-T2; S-T3

Voor NP Educatie slaat de "externe" verduurzaming op de eerste plaats op de programmatie: meer relevante thema's en insteken over duurzaamheid worden opgenomen in het aanbod. Voor de "interne" verduurzaming is een proces opgestart over de mogelijkheden van een verregaande "dematerialisering": minder (auto)kilometers, minder papier, minder (kantoor)ruimtebeslag, minder energieverbruik, minder afval. Verduurzaming wordt ook geïntegreerd in de integrale kwaliteitszorg (IKZ).

11.3. Operationele doelstellingen

De operationele doelstellingen omvatten een reeks projecten, trajecten en acties. Als niet verder wordt gespecificeerd, wordt bedoeld dat de doelstelling of actie ofwel jaarlijks wordt uitgevoerd of uiterlijk tegen het einde van de beleidsperiode. Voor meer toelichting bij sommige projecten verwijzen we bijkomend naar de andere hoofdstukken van dit beleidsplan. De acties worden geëvalueerd en zo nodig bijgesteld in het laatste voortgangsrapport van de huidige beleidsperiode.

11.3.1. Netwerkorganisatie en samenwerking

Om invulling te geven aan de strategische doelstelling om uit te groeien tot een netwerkorganisatie en daarvoor samenwerkingsverbanden aan te gaan met groepen, organisaties en instellingen, wordt een operationele doelstelling geformuleerd naar de belangrijkste samenwerkingsverbanden (zie 3.3.1). De acties zijn gericht op het tot stand brengen van min of meer geformaliseerde samenwerkingsprotocollen (bv. CVN) of een concreet model van samenwerking

1. Een samenwerkingsakkoord of concrete afspraken met de verschillende coördinerende diensten en geledingen (werkingsvelden) binnen Natuurpunt

Binnen Natuurpunt, het belangrijkste netwerk van lokale natuurverenigingen, natuurbeheer- en natuurstudiewerkgroepen wordt allereerst met de betrokken coördinerende diensten een protocol gesloten.

Als resultaatverbintenis wordt vooruitgeschoven dat al in de loop van 2011 met alle diensten een protocol is afgesloten met operationele afspraken. Voor de volgende jaren worden jaarlijks operationele afspraken gemaakt, na evaluatie van het voorbije jaar. Na evaluatie kunnen bijstellingen volgen.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
1/2/3/4	-	-	-	-	ACTIES
#Afgesloten akkoorden					INDICATOR
4					NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
5/6/7	5/6/7	5/6/7	5/6/7	5/6/7	ACTIE
#Gerealiseerde samenwerkingsactiviteiten per werkingsveld	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	NORM

- 1. Actie. Met de dienst beleid van Natuurpunt een samenwerkingsakkoord afsluiten waardoor NP Educatie onder voorwaarden een beroep kan doen op de expertise en medewerkers van Natuurpunt Beleid.**

2. *Actie. Met Natuurpunt Studie een samenwerkingsakkoord afsluiten waardoor NP Educatie onder voorwaarden een beroep kan doen op de expertise en medewerkers van Natuurpunt Studie.*
3. *Actie. Met Natuurpunt Studie, cel Netwerken & Data afspraken maken over het aanbieden van educatie aan en in samenwerking met de gewestelijke en regionale natuurstudiewerkgroepen en de vorming van vrijwilligers in natuurstudiegroepen.*
4. *Actie. Met Natuurpunt Beheer een samenwerkingsakkoord afsluiten waardoor NP Educatie onder voorwaarden een beroep kan doen op de expertise en medewerkers van Natuurpunt Beheer.*
5. *Actie. Met Natuurpunt Beheer cel Natuurbeleving samenwerken voor educatieve activiteiten (cursusaanbod, tentoonstellingen, vrijwilligersmanagement) van de bezoekerscentra.*
6. *Actie. Met Natuurpunt Beheer cel Natuurbeleving samenwerken voor de vorming van begeleiders voor Educatief natuurbeheer;*
7. *Actie. Met Natuurpunt Beheer afdeling beheeruitvoering samenwerken voor de vorming van natuurarbeiders en begeleiders.*

2. Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de andere gespecialiseerde vormingsinstelling CVN.

Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met CVN is een prioriteit. Er is al een concreet tijdsplan afgesproken met een einddatum in het voorjaar van 2011. Wat volgt is een jaarlijkse operationalisering van de afspraken.

Naast het formeel afsluiten van de overeenkomst, zal de beoordeling vooral moeten gaan over de inhoud (houdt de overeenkomst voldoende mogelijkheden in voor samenwerking?) en de uitvoering (is gebruik gemaakt van de samenwerkingsmogelijkheden geboden door de overeenkomst?).

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
8/9	-	-	-	-	ACTIE
Goedgekeurd protocol					INDICATOR
In eerste jaarhelft 2011 goedgekeurd					NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
10/11/12	10/11/12	10/11/12	10/11/12	10/11/12	ACTIE
Gerealiseerde samenwerkingsactiviteiten volgens protocol	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
Alle afspraken nagekomen en jaarlijks geëvalueerd door werkgroep	x	x	x	x	NORM

8. Actie. Het samenwerkingsprotocol voorbereiden door het management van beide organisaties.

9. Actie. De raden van bestuur van beide verenigingen keuren de samenwerkingsovereenkomst goed in het voorjaar van 2011.

10. Actie. Uitvoeren van de afzonderlijke afspraken in de samenwerkingsovereenkomst: uitwerken van gemeenschappelijke cursussen, organiseren van een gezamenlijke vrijwilligersdag, uitgave van gemeenschappelijke agenda (onder voorbehoud van goedkeuring van het protocol door besturen).

11. Actie. Oprichten van een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van beide verenigingen voor de operationalisering en opvolging van de afspraken.

12. Actie. Jaarlijkse evalueren (en eventueel bijsturen) van de samenwerking.

3. Gemeenschappelijke projecten en acties met Inverde, de vormingsinstelling van OC-ANB
--

De samenwerkingsovereenkomst met Inverde is vooral toegespitst op de vorming rond natuurbeheer. Concreet betekent dat het samen ontwikkelen (en eventueel ook vermarkten) van producten (cursussen). Dat moet al mogelijk zijn vanaf 2011. Verder worden acties vooruitgeschoven die vooral gericht zijn op het detecteren van mogelijkheden tot samenwerking (overlegfora, adviesorgaan, enz.).

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
13/14	13/14	13/14	13/14	13/14	ACTIE
#Overleg in functie van samenwerking	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
15/16	15/16	15/16	15/16	15/16	ACTIE
#Cursussen of andere activiteiten in co-productie	Id.	Id;	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	NORM

13. Actie. Er wordt regelmatig (minimum jaarlijks) overleg gepleegd tussen het management van beide instellingen rond mogelijkheden tot samenwerking.

14. Actie. NP Educatie is opgenomen in adviescommissie van INVERDE en INVERDE wordt door NP Educatie uitgenodigd voor deelname aan algemene vergadering.

15. Actie. Een nieuwe cursus opleiding natuurbeheer wordt gezamenlijk ontwerpen en aangeboden.

16. Actie. Een praktijkcursus natuuarbeider/ster wordt gezamenlijk ontwerpen en aangeboden.

4. Een samenwerkingsakkoord of concrete afspraken met middenveldorganisaties en met verenigingen en organisatie met een specifieke (doelgroepen)werking of expertise op het vlak van natuur, milieubescherming of duurzaamheid.

Deze operationele doelstelling is zeer divers. Het is op de eerste plaats een inspanningsverbintenis waaraan we toch ook een resultaatsverbintenis koppelen: het aantal nieuwe structurele samenwerkingen of projecten die per jaar worden opgestart. De finaliteit is het (samen) organiseren van NME- of EDO-activiteiten. Een aparte doelstelling gaat naar samenwerking met organisaties die gericht zijn op maatschappelijk kwetsbare doelgroepen en etnisch-culturele minderheden.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
17	17	17	17	17	ACTIE
#Afgesloten samenwerkingsakkoorden of gerealiseerde afspraken	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>=10	>=10	>=10	>=10	>=10	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
18	18	18	18	18	ACTIE
#Gerealiseerde samenwerkingen in de verschillende samenwerkingsverbanden	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	NORM

17. Actie. Jaarlijks nieuwe samenwerkingsakkoorden of concrete afspraken maken of projecten opzetten met organisaties in elk van de samenwerkingsverbanden en netwerken.

18. Actie. Jaarlijks nieuwe samenwerkingsafspraken of concrete afspraken maken met organisatie die met en voor een specifieke doelgroep werken, in het bijzonder maatschappelijk kwetsbare groepen en etnisch-culturele minderheden.

11.3.2. Cursus- en activiteitsaanbod

Zeker in deze strategische doelstellingen gaan de doelstellingen en acties uit van het behoudsscenario, dus met behoud van maar zonder bijkomende gesubsidieerde uren. Als er meer financiële middelen komen, kunnen de doelstellingen kwantitatief en kwalitatief worden bijgesteld.

5. Groei van het volume van het globale cursusaanbod met ca. 20 % tegen het einde van de beleidsperiode.

In deze operationele doelstelling wordt een groei van het volume van het cursusaanbod vooropgesteld van ca. 20 % (zie verder 9. Groeiscenario's). De groei wordt gespreid over de beleidsperiode.

De acties hebben betrekking op een actievere communicatie en begeleiding van de organisatoren van activiteiten. Ook wordt vanaf 2011 aan de educatieve medewerkers een prestatienorm opgelegd.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
19/20/21/22	19/20/21/22	19/20/21/22	19/20/21/22	19/20/21/22	ACTIE
#Gerealiseerde uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
4550	4850	5050	5300	5400	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
-	21	21	-	-	ACTIE
		Onderzoeksresultaat beschikbaar			INDICATOR
		x			NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
22	22	22	22	22	ACTIE
	Prestatienorm beschikbaar	Prestatienorm beschikbaar	Prestatienorm beschikbaar	Prestatienorm beschikbaar	INDICATOR
	Norm toepassen	x	x	x	NORM

19. Actie. Jaarlijks een portfolio opstellen waarmee cursussen gepromoot worden.

20. Actie. De organisatoren van cursussen (werkgroepen, afdelingen, verenigingen) actief begeleiden bij het uitwerken van een jaarprogramma op maat, daarbij rekening houdend met activiteiten van anderen.

21. Actie. De effectiviteit van de communicatiemiddelen onderzoeken.

22. Actie. Opleggen van een prestatienorm aan de educatieve medewerkers.

6. Behoud van het volume in de cluster “biodiversiteit & biotopen” van 3000 uren

Het groeiscenario wordt hier verder uitgesplitst tussen de clusters. Het klassieke aanbod van de cluster “biodiversiteit & biotopen”, blijft behouden. Er wordt vernieuwd, maar niet gegroeid. Zoals de andere operationele doelstellingen rond het cursusaanbod is dit eenvoudig te meten.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
23/24	23/24	23/24	23/24	23/24	ACTIE
#Gerealiseerde uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
3000	3000	3000	3000	3000	NORM

23. Actie. In de portfolio een ruim aanbod aan cursussen biodiversiteit & biotopen behouden en zo nodig aanpassen en vernieuwen.

24. Actie. Mede met het oog op een goede spreiding van de activiteiten, worden lokale groepen, werkgroepen en organisaties die cursussen organiseren hierin begeleid, kunnen een beroep doen op hulpmiddelen en worden financieel aangemoedigd.

7. Een verdubbeling van het volume in de cluster “vorming” van 800 naar 1600 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode

De meest ambitieuze groei wordt gerealiseerd binnen de cluster Vorming. Dat is in overeenstemming met de opties van dit beleidsplan en daarnaast is het de enige cluster waarvoor er voldoende extra middelen konden gevonden worden die een groei mogelijk maken. Zoals blijkt uit de tabel, wordt de groei verdeeld over de planperiode. Bij de beoordeling is ook de spreiding van het aanbod over Vlaanderen een criterium.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
25/26/27/28	25/26/27/28	25/26/27/28	25/26/27/28	25/26/27/28	ACTIE
#Gerealiseerde uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
900	1100	1300	1500	1600	NORM

25. Actie. Jaarlijks aanbieden en zelf organiseren van instapcursussen “natuur-voor-groentjes” gespreid over Vlaanderen.

26. Actie. Jaarlijks aanbieden en zelf organiseren van basiscursussen “natuur-in-je-streek” gespreid over Vlaanderen

27. Actie. Jaarlijks aanbieden en zelf organiseren van opleidingscursussen natuurbeheerder, educatief medewerkers, natuuronderzoeker.

28. Actie. Jaarlijks aanbieden en zelf organiseren van praktijkcursussen in functie van de noden.

8. Groei van het volume in de cluster EDO van 600 naar 700 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode

De groei in de cluster EDO is bescheidener. Hier hangt veel af van ofwel het ter beschikking komen van meer gesubsidieerde educatieve uren, of projectmiddelen.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
29/30/31/32	29/30/31/32	29/30/31/32	29/30/31/32	29/30/31/32	ACTIE
#Gerealiseerde uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
600	650	650	700	700	NORM

29. Actie. Jaarlijks cursussen organiseren rond nieuwe thema's en doelgroepen.

30. Actie. Jaarlijks infosessies organiseren rond nieuwe thema's en doelgroepen.

31. Actie. Jaarlijks activiteiten organiseren rond nieuwe thema's en doelgroepen.

32. Actie. Samen met derden initiatieven opzetten waarin EDO een plaats heeft.

33. Jaarlijks een projectaanvraag indienen waarin EDO centraal staat.

9. Een volume niet-gesubsidieerde uren opbouwen van 100 uren per jaar tegen het einde van de beleidsperiode

Omdat dit geen kerntaak is van NP Educatie als sociaal-culturele vormingsinstelling, wordt deze doelstelling zeer selectief ingevuld, zoals blijkt uit de voorgestelde acties. Enkel als het aansluit bij de kerntaak en er een duidelijke meerwaarde is van en voor de instelling, zal hierop ingegaan worden. Aangezien het niet gaat om gesubsidieerde educatieve uren, moeten deze kostendekkend zijn.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
34/35	34/35	34/35	34/35	34/35	ACTIE
#Gerealiseerde niet-gesubsidieerde uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
50	100	100	100	100	NORM

34. Actie. Cursussen organiseren voor natuurarbeiders in de sociale tewerkstelling.

35. Actie. Activiteiten begeleiden of mee organiseren voor en met jongeren, in het bijzonder rond thema's van duurzame ontwikkeling en die gebruik maken van de bestaande leermiddelen.

10. E-learning methodieken en producten

Het aanbieden van vorming op afstand, waarbij gebruik gemaakt wordt van elektronische hulpmiddelen, is een uitdrukkelijke doelstelling binnen het activiteitenaanbod. Bij gebrek aan ervaring in dit nieuwe domein, worden nog geen zeer concrete doelstellingen of acties voorgesteld.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
36	36	36	36	36	ACTIE
Concreet initiatief met meetbare impact	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>=1	>=2	>=2	>=5	NORM

36. Actie. Digitale cursussen en modules binnen traditionele cursussen uitwerken en aanbieden.

11.3.3. Persoonsgerichte vorming

Om de betrokkenheid te vergroten moet de vorming meer persoonsgericht worden, aangepast aan en toegespitst op de individuele noden en mogelijkheden van de cursist. Dit vraagt extra inspanningen en is bovendien niet zo gemakkelijk te meten en te beoordelen.

11. Leerattesten voor de deelnemers aan de cursussen

Een aantal acties worden vooropgesteld om het statuut en de resultaten van de vorming voor de cursisten duidelijk te maken. Er zal meer expliciet gewerkt worden met lesdoelen en competentieprofielen. Dat heeft vooral betrekking op de vormings- en opleidingstrajecten. De meeste acties hebben al betrekking op het eerste jaar van de beleidsperiode. Zowel Oscar als de activiteiten- en medewerkersdatabank zijn dan ook operationeel.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
37	37	37	37	37	ACTIE
Lesdoelen voor elke aangeboden vormings- en opleidingscursus	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
38					ACTIE
Cursustraject goedgekeurd	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
39/40	39/40	39/40	39/40	39/40	ACTIE
Attesten afgeleverd via OSCAR	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	X	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
41	41	41	41	41	ACTIE
Operationele databank	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	X	NORM

37. Actie. Lesdoelen en competentieprofielen vastleggen voor alle vormings- en opleidingscursussen.

38. Actie. Het cursustraject educatieve medewerker laten erkennen door Toerisme Vlaanderen.

39. Actie. Een verenigingsaccount aanmaken bij Oscar (www.oscaronline.be)

40. Actie. Aan de deelnemers leerattesten en competentiedocumenten afleveren via Oscar.

41. Actie. Gebruik maken van de mogelijkheden van de nieuwe activiteiten- en medewerkersdatabank.

11.3.4. Functionele leermiddelen

Het is een grote uitdaging om tijdens de beleidsperiode de materiële omkadering (leermiddelen, tentoonstellingen, museum, educatieve tuin) meer functioneel en tegelijk kosteneffectief te benutten.

12. Portfolio van leermiddelen aanmaken.

De eerste stap en doelstelling is een goede inventaris van wat voorhanden is. Het is geen doelstelling om (veel) meer leermiddelen ter beschikking te hebben of aan te maken. Als er toch een vraag komt of een mogelijkheid zich aandient, zal dit ad hoc bekeken worden.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
42	42	42	42	42	ACTIE
Portfolio beschikbaar	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	X	NORM

42. Actie. De bestaande leermiddelen en educatieve hulpmiddelen controleren, selecteren en zo nodig repareren of vervangen.

13. Detailrekeningen van de directe en indirecte inkomsten en kosten verbonden aan de (afzonderlijke) leermiddelen, tentoonstellingen en museum.

Kosteneffectiviteit (zowel directe als indirecte kosten) is een belangrijk criterium. Als uit de detailrekeningen blijkt dat de kosten te hoog zijn en niet kunnen gecupereerd worden, dan heeft dat gevolgen voor de portfolio van de vorige doelstelling. Vanaf 2012 worden criteria uitgewerkt en toegepast.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
43	43	43	43	43	ACTIE
Detailrekening leermiddelen beschikbaar	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
	44				ACTIE
	Criteria kostenefficiëntie beschikbaar	Criteria kostenefficiëntie beschikbaar en toegepast	Id.	Id.	INDICATOR
	x	X	x	x	NORM

43. Actie. Detailrekeningen opmaken voor de afzonderlijke leermiddelen en tijdelijke tentoonstellingen.

44. Criteria opstellen voor kostenefficiëntie voor de verschillende leermiddelen (aantal verhuringen, aantal bezoekers, enz.).

14. Nieuwe opstelling museum met permanente collectie en tijdelijke tentoonstellingen met derde partners

Rekening houdend met de vorige doelstellingen zal ook het NP Museum en het tentoonstellingsbeleid bijgestuurd worden. Hiervoor is een programma opgesteld.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
45/46	47	48	49	50	ACTIE
Museum heringericht met permanente en tijdelijke tentoonstellingen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	X	x	x	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
51	51	51	51	51	ACTIE
Bezoekersaantal					INDICATOR
x	+ 10%	+ 10%	+ 10%	+ 10%	NORM

45. Actie. In 2011 het museum herinrichten met een deel van de permanente collectie.

46. Actie. In 2011 opstellen van een tijdelijke tentoonstelling “Horen, zien en waarnemen” over natuurstudie door vrijwilligers.

47. Actie. In 2012 opstellen van een tijdelijke tentoonstelling “Water, drinken of verdrinken?” over integraal waterbeheer.

48. Actie. In 2013 opstellen van een tijdelijke tentoonstelling “De stad, een bont gezelschap” over stedelijke biodiversiteit en interculturaliteit

49. Actie. In 2014 opstellen van een tijdelijke tentoonstelling “Boeren, burgers en buitenlui” over landgebruik en functieverweving.

50. Actie. In 2015 opstellen van een tijdelijke tentoonstelling “Natuur, wat mag dat kosten?” over ecosysteemdiensten en economische waarde van natuur en biodiversiteit.

51. Actie promoten en opmaken van planning voor verhuur tijdelijke tentoonstellingen en opvolgen van de bezoekersaantallen voor de tijdelijke en permanente tentoonstellingen met het oog op een gemiddelde groei van 10 %.

11.3.5. Stevige financiële basis

In de meerjarenbegroting wordt uitgegaan van op jaarbasis sluitende begrotingen (zie 10.1. Financiële planning). Hiervoor zijn besparingen nodig, vooral de eerste jaren. De belangrijkste besparing wordt gerealiseerd in de uitgaven voor lonen, door het niet vervangen van een educatieve medewerker en de afvloeiing van 0,5 administratieve medewerker in de tweede helft van de beleidsperiode.

De meerjarenbegroting, de jaarlijkse begrotingen, begrotingscontroles en jaarrekeningen laten toe om de hierna volgende operationele doelstellingen op te volgen.

15. Minimaal 10% besparing op dienstverplaatsingen

Dienstverplaatsingen vormen, naast huisvesting, de belangrijkste post waar besparingen kunnen gerealiseerd worden die bovendien ecologisch zeer verantwoord zijn.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
	52				ACTIE
	Aankoop nieuwe dienstwagen				INDICATOR
	x				NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
53					ACTIE
Gebruik openbaar vervoer voor dienstverplaatsingen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
+ 2 % (t.o.v. vorig jaar)	+ 2 % (t.o.v. vorig jaar)	+ 2% (t.o.v. vorig jaar)	+ 2% (t.o.v. vorig jaar)	+ 2% (t.o.v. vorig jaar)	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
54	54	54	54	54	ACTIE
Gemiddelde verplaatsing (autokilometers) per educatief uur	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
- 2 % (t.o.v. vorig jaar)	- 2 % (t.o.v. vorig jaar)	- 1 % (t.o.v. vorig jaar)	- 1 % (t.o.v. vorig jaar)	- 1 % (t.o.v. vorig jaar)	NORM

52. Actie. Aankopen van een zuinige en milieuvriendelijke dienstwagen.

53. Actie. Het gebruik van openbaar vervoer beter mogelijk maken, onder meer door het promoten van dagcursussen.

54. Actie. De verplaatsingen beperken door een betere programmering en door het inzetten van lokale lesgevers.

16. Minimaal 5 % besparing op huisvesting en werkingskosten.

Kosten verbonden met de huisvesting, energie- en materialenverbruik zullen nauwlettend in het oog gehouden worden. Een aantal acties heeft al effect in het eerste jaar (zonnepanelen op het dak, herinrichting huis, ...). Een belangrijke besparing is ook voorzien voor papierverbruik, drukwerk en verzendingen.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
55					ACTIE
Herinrichting gebouw					INDICATOR
x					NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
56	56				ACTIE
Energiebesparende maatregelen	Id.				INDICATOR
x	X				NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
57	57	57	57	57	ACTIE
Verhuren dak voor zonnepanelen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	X	x	x	X	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
58	58	58	58	58	ACTIE
Kostendoorrekening	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	X	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
59	59	59	59	59	ACTIE
Papierverbruik per educatief uur	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
-3%	-3%	-2%	-2%	-2%	NORM

55. Actie. Het NP Huis herinrichten met een verhuis van de kantoorruimten naar de benedenverdieping.

56. Actie. Energiebesparende maatregelen doorvoeren, onder meer door een betere isolering van de permanent verwarmde ruimten (in afspraak met eigenaar).

57. Actie. Het dak verhuren voor het plaatsen van zonnepanelen (elektriciteit).

58. Actie. De kosten voor het occasioneel of permanent gebruik van (delen van) het gebouw doorrekenen aan de gebruikers.

59. Actie. Verminderen van het papierverbruik, in het bijzonder copies en drukwerk (cursuskalenders).

17. Onder controle houden van de loonkomsten

De loonkosten stijgen snel. Om ze onder controle te houden worden enkele drastische maatregelen doorgevoerd (niet vervangen, afvloeiing). Als de inkomsten uit projecten tegenvallen, komt ook hier de tewerkstelling van 1 VTE in gevaar.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
60/61	60/61	60/16	60/61	60/61	ACTIE
Jaarlijkse loonkost (euro)	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR

60. Actie. De openstaande plaats van educatief medewerker binnen het kader niet terug invullen, maar vervangen door externe “freelance” werkkrachten en vrijwilligers of door projectmatige tijdelijke aanwervingen.

61. Actie. Binnen de vijf jaar het kader van administratieve medewerkers verminderen met 0,5 VTE.

18. Bijkomende inkomsten door groei van het cursusaanbod en een kosteneffectieve prijszetting

Vanaf 2011 zijn aangepaste prijzen van kracht voor de cursussen. Deze gelden in principe voor de hele beleidsperiode, maar worden wel aangepast aan de levensduurte.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
62/63	62/63	62/63	62/63	62/63	ACTIE
Groei inkomsten (euro)	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	+ 4000 t.o.v. vorig jaar	+ 4000 t.o.v. vorig jaar	+ 4000 t.o.v. vorig jaar	+ 4000 t.o.v. vorig jaar	NORM

62. Actie. Jaarlijks opvolgen van de evolutie van de inkomsten uit cursussen.

63. Actie. Aanpassen van de prijzen aan de levensduurte.

<p>19. Bijkomende inkomsten door het aanbieden van professionele vorming en educatieve activiteiten voor jongeren en scholen.</p>
--

Het organiseren van activiteiten buiten de kerntaak van de instelling is vooral ingegeven door inhoudelijke argumenten (“werken aan de grens – zie 1. Inleiding. De context van het beleidsplan). Maar het is daarnaast een middel om de inkomsten te diversifiëren. Volledige kostenterugwinning is dan ook een randvoorwaarde.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
64/65	64/65	64/65	64/65	64/65	ACTIE
#(niet-subsidieerbare) educatieve uren	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
50	100	100	100	100	NORM

64. Actie. Uitwerken en aanbieden van een basiscursus voor natuurarbeiders in sociale tewerkstelling en hun begeleiders.

65. Actie. Aanbieden van betaalde educatieve activiteiten voor jongeren en scholen gekoppeld aan de leermiddelen.

11.3.6. Inzet van mensen

Mensen vormen het belangrijkste kapitaal van een vormingsinstelling. Er worden een aantal doelstellingen en bijhorende acties vooropgesteld om zowel de professionele medewerkers, als de tijdelijke medewerkers en vrijwilligers in te passen in de doelstellingen van dit beleidsplan.

<p>20. Een individueel vormingstraject voor elke professionele medewerker in functie van nieuwe of toekomstige taken.</p>
--

Op de eerste plaats wordt van de professionele medewerkers veel inzet en flexibiliteit verwacht om de vernieuwingen tot stand te brengen. Daarvoor is ook een individuele benadering nodig.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
66					ACTIE
Vastgelegd vormingstraject voor elke medewerker					INDICATOR
x					NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
67	67	67	67	67	ACTIE
Doorlopen vormingstraject alle medewerkers	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

66. Actie. In het kader van de functioneringsgesprekken met elke medewerker een individueel vormingstraject afspreken in functie van wijzigingen in het takenpakket.

67. Actie. Doorlopen en permanent evalueren van het vormingstraject.

21. Inschakelen van projectmedewerkers

Projecten zijn essentieel om een aantal doelen te realiseren (vooral in verband met EDO en nieuwe thema's). Daarom wordt actief gezocht naar projecten voor minstens 1 VTE projectmedewerker.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
68/69	68/69	68/69	68/69	68/69	ACTIE
#Projectaanvragen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
3	3	3	3	3	NORM

68. Actie. De directie zoekt actief naar (participatie in) projecten die uitgaan van federale, gewestelijke, provinciale of gemeentelijke overheden.

69. Actie. Jaarlijks inschrijven op (educatief) project in het kader van het Minaprojectenfonds of andere.

22. Kwalitatieve externe lesgevers

De besparingen nopen om nog meer dan vroeger te werken met externe lesgevers (tijdelijke medewerkers). Het is belangrijk dat deze lesgevers kwalitatief ondersteund worden en geëvalueerd. Daarvoor wordt een vorm van "accreditering" ingevoerd. Hiervoor kan binnen de samenwerkingsovereenkomst worden samengewerkt met CVN.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
70					ACTIE
Permanent bijgewerkt bestand externe medewerkers	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	X	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
71					ACTIE
Ondersteuningsprogramma voor lesgevers	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

70. Actie. Een bestand aanleggen van gekwalificeerde lesgevers (vrijwilligers en externe professionelen).

71. Actie. De geaccrediteerde lesgevers begeleiden en ondersteunen met bijscholing en ondersteunend materiaal.

11.3.7. Kennis en ontwikkeling

Kennis en ontwikkeling is een onderdeel dat veel (meer) aandacht zal krijgen. Niet alleen om de aangekondigde vernieuwingen mogelijk te maken en te ondersteunen, maar ook voor een grotere betrokkenheid van NP Educatie als instelling bij het werkveld en de uitdagingen in de samenleving.

23. Publicatie van ervaringen en inzichten in tijdschriften en media

Publicaties zijn een middel om de buitenwereld kennis te laten maken met het eigen werk, maar ook een middel tot participatie en deelname aan het maatschappelijk gebeuren (zie ook de volgende operationele doelstelling).

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
72	72	72	72	72	ACTIE
#Publicaties	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
5	5	5	5	5	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
73	73	73	73	73	ACTIE
#Deelname aan forumdiscussies					INDICATOR
3	3	3	3	3	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
74	74	74	74	74	ACTIE
Educatieblog	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

72. Actie. De inhoudelijke medewerkers publiceren jaarlijks samen minstens vijf relevante artikels in vaktijdschriften of tijdschriften (m.i.v. kranten) met een breed bereik.

73. Actie. De inhoudelijke medewerkers nemen deel aan (digitale) forumdiscussies.

74. Actie. NP Educatie onderhoudt een eigen blog of vergelijkbaar uitwisselingsforum.

24. Deelname aan maatschappelijk debat, studiedagen en conferenties

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
75					ACTIE
#Deelname aan studiedagen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
5	5	5	5	5	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
76					ACTIE
#Eigen debatten	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
2	2	2	2	2	NORM

75. Actie. De inhoudelijke medewerkers nemen jaarlijks samen deel aan minstens vijf relevante studiedagen of conferenties en rapporteren hierover aan de collega's.

76. Actie. NP Educatie organiseert zelf jaarlijks minstens twee activiteiten waarbij debat en uitwisseling van visie centraal staan.

25. Digitale bibliotheek toegankelijk voor derden

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
77	77	77	77	77	ACTIE
Digitale bibliotheek	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

77. Actie. De documentatie en informatie die gebruikt wordt voor (de voorbereiding) van cursussen wordt digitaal ontsloten en ter beschikking gesteld voor educatieve doeleinden.

26. Leggen van internationale contacten en deelname aan projecten

Bij NP Educatie bestaat er geen traditie in internationale contacten en werking. Daar zal in de toekomst wel aandacht aan besteed worden, binnen de beperkte mogelijkheden.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
78	78	78	78	78	ACTIE
Deelname internationale studiedag	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	>= 1	NORM

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
79	79	79	79	79	ACTIE
Internationaal project	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
0-2	0-2	0-2	0-2	0-2	NORM

78. Actie. *Inhoudelijke medewerkers nemen samen jaarlijks deel aan minstens één internationale (Europese) activiteit, studiedag of conferentie.*

79. Actie. *NP Educatie schrijft in op of participeert aan minstens twee Europese projecten in de loop van de beleidsperiode.*

11.3.8. Verduurzaming van de werking

Kwaliteitscontrole was een belangrijke doelstelling van het vorige beleidsplan. Daaraan wordt niets afgedaan, maar de kwaliteitscontrole wordt nog meer ingepast in een streven naar duurzame ontwikkeling. De “verduurzaming” van de werking is een horizontale doelstelling in alle werkingsonderdelen.

27. Aangepaste evaluatiesystemen

De bestaande evaluatiesystemen moeten aangepast worden om aan te sluiten bij de verschillende operationele doelstellingen. Zo zullen ze bv. meer geïndividualiseerd moeten worden en ook de participatiegraad meten.

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
80/81	81	81	81	81	ACTIE
Aangepast evaluatiesysteem toepassen	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

80. Actie. *Het evaluatiesysteem voor de cursussen en educatieve hulpmiddelen wordt verder op punt gesteld en gedigitaliseerd.*

81. Actie. *Toepassen van het evaluatiesysteem.*

28. Interne duurzaamheidstoets van huisvesting, vervoer, materialengebruik en aankopen

2011	2012	2013	2014	2015	JAAR
81	81	81	81	81	ACTIE
Duurzaamheidstoets beschikbaar en uitgevoerd	Id.	Id.	Id.	Id.	INDICATOR
x	x	x	x	x	NORM

82. Actie. Binnen NP Educatie wordt een werkgroep opgericht voor de opvolging van de duurzaamheidstoets en het formuleren van verbetervoorstellen.

Figuur 20 Gidsen in het Natuurpunt Museum

12. Groeiscenario's

Een belangrijke doelstelling voor de beleidsperiode is een substantiële groei van de activiteiten. Momenteel worden 3000 educatieve uren gesubsidieerd en ca. 4500 uren gerealiseerd. Een effectieve groei betekent dus dat meer dan 4500 uren worden gepresteerd. Bij het vaststellen van een groeiscenario moet er bijkomend rekening mee worden gehouden dat een deel van de voorziene groei verloren gaat aan de besparingen en dat er ook een kwalitatieve verschuiving plaatsvindt. De groei kan niet voor elke pijler (de clusters van de portfolio) dezelfde zijn.

We stellen hier een groeiscenario voor dat mogelijk is onder gelijkblijvende omstandigheden, d.i. hernieuwing van de erkenning voor 3000 educatieve uren en geen verdere besparingen. De voorgestelde groei is in dit scenario bescheiden maar nog steeds beduidend. In een aparte tabel wordt aangegeven welke groeimogelijkheden er zijn als het aantal gesubsidieerde uren zou toenemen, door bv. de herverdeling van (een deel van) de vrijgekomen uren van Inverde. Deze bijkomende middelen gaan dan in hoofdzaak naar verbreding, duurzame ontwikkeling en multiculturaliteit. De groei in de cluster (kader)vorming wordt grotendeels gefinancierd met de bijkomende middelen ter beschikking gesteld door Natuurpunt.

De sterkste groei wordt voorzien in de cluster vorming. Hier is de ambitie een verdubbeling van het aanbod tegen het einde van de planperiode.

Jaar	Totaal gesubsidieerd	Totaal gerealiseerd (subsidieerbaar)	Cluster Biodiversiteit & biotopen	Cluster Vorming	Cluster EDO	Cluster jongeren & sociale economie
2010	3000	4400 (4400)	3000	800	600	0
2011	3000	4550 (4500)	3000	900	600	50
2012	3000	4850 (4750)	3000	1100	650	100
2013	3000	5050 (4950)	3000	1300	650	100
2014	3000	5300 (5200)	3000	1500	700	100
2015	3000	5400 (5300)	3000	1600	700	100

Figuur 21 Aantal educatieve uren per cluster 2011-2015

Aantal gesubsidieerde uren op jaarbasis	Aantal effectieve uren op jaarbasis	Clusters vorming & biodiversiteit	Cluster EDO
3000	5300	4600	700
3500	5800	4700	1100
4000	6300	4800	1500
6000	8300	5800	2500

Figuur 22 Aantal educatieve uren 2015 onder verschillende aannamen

13. Financiële meerjarenplanning en personeelsplanning

De financiële meerjarenplanning is in detail weergegeven in de bijgevoegde tabel. De doelstellingen en scenario's worden hierna nader toegelicht.

Het personeelsplan staat naast het financieel plan, maar is er tegelijk sterk mee verbonden; Lonen en personeelsonkosten zijn de belangrijkste en snelst stijgende uitgavenposten.

13.1. Financieel meerjarenplan

13.1.1. Doelstellingen

De komende vijf jaar zal een gezond financieel beleid gevoerd worden dat voldoende robuust is om verwachte – positieve en negatieve - ontwikkelingen te kunnen opvangen. De inschatting is voorzichtig positief. De planperiode vangt aan op een moment dat de economische toestand wellicht al licht verbeterd zal zijn, maar niet in de mate dat de besparingen die de afgelopen jaren gezorgd hebben voor minder inkomsten dan al zullen zijn gecompenseerd. De meerjarenplanning is er op voorzien om de minder inkomsten te compenseren door besparingen die geen impact hebben op de output. De stijgende loonkost wordt gecompenseerd door efficiëntieverhogingen (meer output met minder professioneel personeel). Op die manier blijft het mogelijk om verhoopde meerinkomsten om te zetten in groei (hogere output) of door groei de inkomsten te verwerven die een permanent hogere output toelaten.

- Diversificatie van de inkomstenbronnen: overheidssubsidies (van verschillende bestuursniveaus), verkoop van diensten en producten (diensten in de vorm van cursussen, maar ook verhuur leermiddelen), vormen van structurele samenwerking (o.a. participatie aan projecten).
- Doorvoeren van besparingen in de werkingkosten, bij voorkeur door een vermindering van de ecologische voetafdruk (verlagen energiekost, beperken autokilometers, enz.).
- Efficiëntieverhoging bij de inzet van personeel. Aangezien de personeelskost aanzienlijk is en stijgt (zowel absoluut als relatief) is dit een belangrijk aandachtspunt. Een educatief medewerker wordt niet vervangen en daarnaast wordt bespaard op de inzet van administratieve medewerkers. Door een grotere inzet van vrijwilligers en samenwerking met derden kan de efficiëntie eveneens verbeteren.
- Verhogen van de inkomsten uit de verkoop van diensten en producten. Hiervoor werd een aangepaste prijszetting uitgewerkt die jaarlijks herbekeken wordt bij de opmaak van de jaarbegrotingen.

13.1.2. Grote uitgavenposten

De belangrijkste uitgavenposten zijn lonen, huisvesting, dienstverplaatsingen en communicatiekosten.

Huisvesting en infrastructuur

De jaarlijkse huisvestingskosten bedragen momenteel ca. 30.700 euro. Hierin zijn de communicatiekosten (telefoon, internet, leasing copieerapparaat) niet meegerekend. Iets meer dan de helft gaat naar de huur (gebouw en garagebox).

De kosten voor de kantoorfuncties zijn niet apart gekend. Op basis van simulaties gaan we ervan uit dat ongeveer 2/3 van het budget naar de kantoorfuncties gaat en 1/3 naar de andere functies (museum, lesruimten, educatieve tuin, opslag educatief materiaal, etc.).

De besparingen in de huisvesting zijn hoe dan ook relatief beperkt (5 à 10 %). Wel kan door een herinrichting de functionaliteit van het gebouw sterk verhoogd worden, waardoor ook de inkomsten kunnen toenemen. In de toekomst zullen ook de kosten gec recupereerd worden van andere gebruikers.

Dienstverplaatsingen

Dienstverplaatsingen zijn een belangrijke kostenpost, ook als aandeel in de kosten van de cursussen en educatieve activiteiten. Om de prijs laag te houden werden en worden de vervoerskosten vaak zelfs niet of maar gedeeltelijk gec recupereerd. Besparen op vervoerskosten is dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Aangezien de meeste verplaatsingen gebeuren met de auto, is er ook een ecologisch motief. We willen het aantal (auto)kilometers beperken en gebruik maken van zuinigere voertuigen. Naast het vaker gebruiken van openbaar vervoer, zit de grootste besparing in het efficiënter benutten van dienstwagens, in de plaats van eigen wagens. Daarom is de aankoop van een nieuw en zuiniger voertuig voorzien dat minimaal 40.000 km per jaar zal worden ingezet (d.i. minstens het dubbele van het huidig gebruik). Hierdoor kan op jaarbasis 1000 euro bespaard worden. Om meer gebruik te kunnen maken van het openbaar vervoer worden dagcursussen gepromoot en zal verder geëxperimenteerd worden met het gebruik van (plooi)fietsen. Op basis van een beperkte ervaring van een half jaar kan een plooi fiets een besparing opleveren van ca. 200 euro per jaar, wat ongeveer overeenkomt met de afschrijvingskost.

Communicatiekosten

In de communicatiekosten zijn begrepen: telefoon, internet, copies en drukwerk.

Besparingen op telecommunicatie liggen niet voor de hand. Op drukwerk en zeker op copies kan wel nog bespaard worden. Zonder verdere specificatie wordt een bescheiden besparing mogelijk geacht.

Lonen en personeelskosten

Lonen vormen veruit de grootste uitgavenpost. Binnen de planperiode stijgen de loonuitgaven autonoom met meer dan 9 % ten gevolge van anciënniteit. Op een personeelsbestand van 10 eenheden, betekent dat een meeruitgave die overeenkomt met het loon van 1 VTE.

De besparing wordt hier gerealiseerd door:

- het niet vervangen van een educatieve medewerker (0,8 VTE) levert een besparing op van ca. 40.000 euro/jaar. Een deel van dit bedrag zal wel nodig zijn om extern mankracht in te huren (tijdelijke lesgevers).
- 0,5 VTE administratieve medewerker te schrappen binnen de planperiode. Om historische redenen is er een teveel aan administratieve medewerkers. Het gaat om 2 VTE plus ca. 1 VTE via overdracht aan NP voor overhead. Aan Natuurpunt wordt gevraagd om in de loop van de beleidsperiode een deeltijdse medewerker (0,5 VTE) over te nemen.

13.1.3. Grote inkomstenposten

Belangrijke inkomstenposten zijn: gewestelijke subsidies, subsidies en opdrachten van gemeenten en provincies, verkoop cursussen, verkoop en verhuur educatief materiaal, dotatie Natuurpunt.

Gewestelijke subsidies

Er wordt van uitgegaan dat de subsidies voor 3000 educatieve uren minstens behouden blijven en dat vanaf 2012 er geen verdere besparingen zullen doorgevoerd worden. In het verhoopte scenario dat 1000 educatieve uren bijkomend verdeeld worden tussen de instellingen voor NME en EDO, zullen deze volledig kunnen gebruikt worden om groei te realiseren (in het bijzonder in het domein EDO).

Een toename van subsidies van andere overheden wordt niet verwacht. Wel wordt gerekend op het behoud van de bestaande en minstens ook het behoud van projecten die vooral voor duurzame ontwikkeling belangrijk zijn.

Dotatie van Natuurpunt

De dotatie van Natuurpunt ten belopen van 65.000 euro per jaar blijft beschikbaar gedurende de volgende planperiode. Deze inkomsten moeten het mogelijk maken om een aanzienlijk vormingsaanbod voor vrijwilligers te realiseren. In ruil wordt onder meer korting verstrekt aan leden van Natuurpunt.

Naast de dotatie voorziet Natuurpunt de aankoop van specifieke kadervormingspakketten (praktijkcursussen voor inzetbare vrijwilligers, vorming personeel en arbeiders).

Verkoop cursussen en prijszetting

In de begroting 2010 was al een aanzienlijk bedrag voorzien voor inkomsten uit de verkoop van cursussen. Hiervoor werd de prijszetting aangepast. Vanaf 2011 wordt een nieuwe berekeningswijze toegepast om de prijzen meer marktconform te maken en af te stemmen op prijzen die elders gebruikelijk zijn.

Voor de vormingscursussen en de cursussen van de cluster duurzaamheid en samenleving wordt uitgegaan van een vaste dagdeelprijs per deelnemer (met een minimum aantal deelnemers van 20 of 15). Deze deelnemersprijs varieert tussen 6 euro voor de instapcursus tot 8 euro voor de gespecialiseerde opleidingen en praktijkcursussen. In deze prijs zijn alle normale kosten inbegrepen: spreker, vervoerskosten voor de spreker, les- en cursusmateriaal. De inkomsten worden verdeeld tussen de organisator (die o.m. instaat voor het leslokaal, de lokale publiciteit en vrijwillige excursiebegeleiders) en NP Educatie (die lesgevers en het cursusmateriaal levert) volgens een afgesproken verdeelsleutel.

De prijszetting is ook een middel tot sturing:

- een instapcursus is goedkoper dan een specialisatiecursus;
- dagcursussen zijn goedkoper dan avondcursussen;
- een deel van de praktijkcursussen worden gratis aangeboden (door Natuurpunt).

13.1.4. Toewijzing budgettaire middelen

Het grootste gedeelte van het budget is bestemd voor taken en opdrachten in het kader van het Decreet op het Sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Uitzondering wordt gemaakt voor de beperkte taakstelling naar jongeren en professionele opleidingen. Deze activiteiten worden kostendekkend uitgevoerd zodat er geen overdracht is van middelen uit de subsidies voor volksontwikkeling.

De uitgevoerde projecten sluiten nauw aan bij de kerntaken en zijn daarnaast voor minstens 75% gedekt door specifieke inkomsten. Als deze inkomsten niet verzekerd zijn, zullen de activiteiten niet uitgevoerd worden (en worden ook de personeelskosten geschrapt).

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
Budget totaal	644.140	660.460	669.330	681.360	693.570
Budget sociaal-cultureel werk	583.200	583.880	592.750	604.780	616.990
Budget projectwerking	45.940	46.580	46.580	46.580	46.580
Budget andere activiteiten	15.000	30.000	30.000	30.000	30.000

Figuur 23 Toewijzing budgettaire middelen

13.1.5. Begrotingstabel

De begrotingstabel geeft een inzicht in de evolutie van de inkomsten en uitgaven.

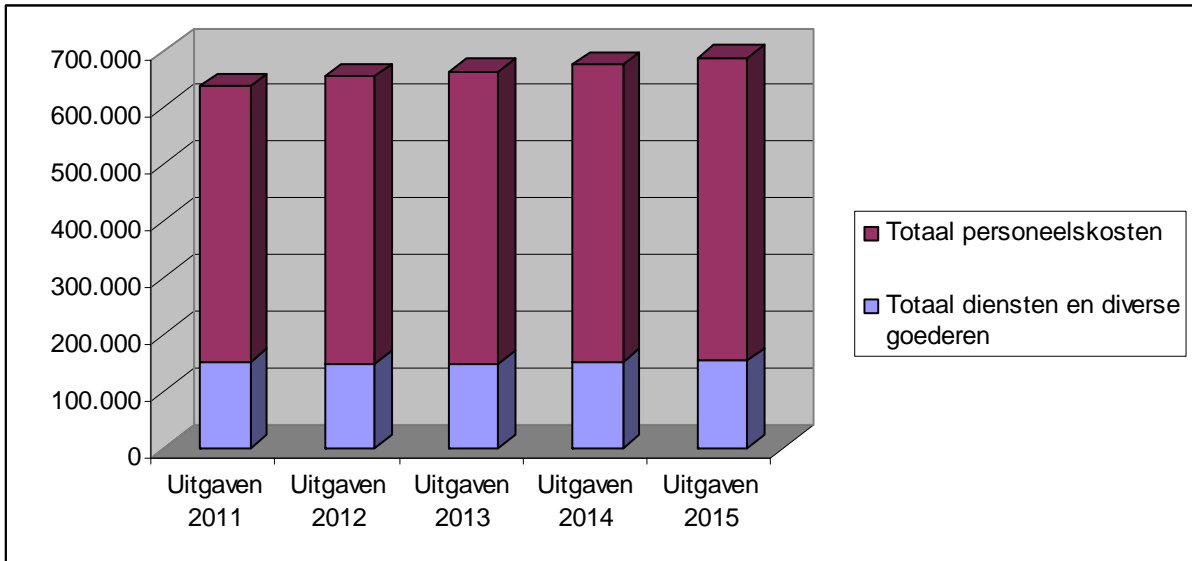
De inkomsten uit subsidies volksontwikkeling en de uitgaven lonen werden geïndexeerd aan 2 % per jaar. De overige subsidies werden niet geïndexeerd. De overige getallen zijn de verwachte inkomsten en uitgaven na verrekening van de index en de doorwerking van besparingen of verwachte meeropbrengst. De meeste besparingen, met uitzondering van de afvloeiing van 0,5 VTE administratieve medewerker (vanaf 2014) worden al doorgevoerd tijdens de eerste jaren.

	Uitgaven 2011	Uitgaven 2012	Uitgaven 2013	Uitgaven 2014	Uitgaven 2015
61 DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN					
610 huisvestingskosten	25.940	24.000	24.100	24.600	25.040
611 secretariaatskosten	28.550	29.000	29.500	30.100	30.350
612 andere organisatiekosten	28.020	28.000	28.200	28.770	29.300
613 diverse werkingskosten	44.600	45.490	46.500	47.440	47.900
614 educatieve activiteiten, vormingscursussen	9.930	9.890	9.480	9.700	9.900
615 tijdschrift - publicaties	12.400	8.900	8.600	8.800	8.950
616 dienstverlening	2.000	2.040	2.080	2.120	2.160
Totaal diensten en diverse goederen	151.440	147.320	148.460	151.530	153.600
62 PERSONEELSKOSTEN					
620 bezoldiging en rechtstreekse sociale voordelen	355.000	369930	375560	382090	389480
621 werkgeversbijdrage voor sociale verzekeringen	123.000	128170	130120	132380	134940
622-624 andere personeelskosten	8.000	8330	8460	8610	8780
Totaal personeelskosten	486.000	506.430	514.140	523.080	533.200
630 afschrijvingen	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
64 ANDERE BEDRIJFSKOSTEN	200	200	210	210	220
65 FINANCIËLE KOSTEN	400	410	420	430	440
66 UITZONDERLIJKE KOSTEN	100	100	100	110	110
ALGEMEEN TOTAAL UITGAVEN	644.140	660.460	669.330	681.360	693.570

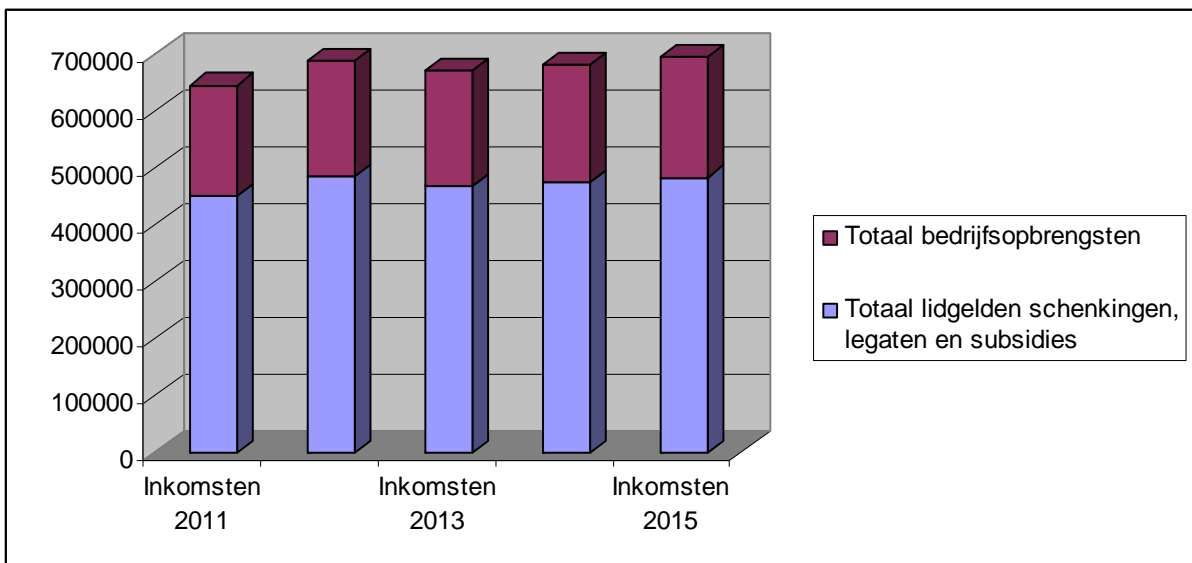
Figuur 24 Uitgaventabel 2011-2015

	Inkomsten 2011	Inkomsten 2012	Inkomsten 2013	Inkomsten 2014	Inkomsten 2015
73 LIDGELD, SCHENKINGEN, LEGATEN EN SUBSIDIES					
737 subsidies					
7371 afdeling volksontwikkeling	384.000	391.680	399.530	407.520	415.670
7372 andere afdelingen Ministerie Vlaamse Gemeenschap	25.740	26.380	26.380	26.380	26.380
7373 andere ministeries	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
7375 provincie	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
7376 gemeente	8.700	8.700	8.700	8.700	8.700
7377-79 overige	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal lidgelden schenkingen, legaten en subsidies	449.940	458.260	466.110	474.100	482.250
74 OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGENSTEN					
740 opbrengsten volksontwikkeling					
7401 inkomsten vormingscursussen	50.000	55.000	55.000	58.000	61.000
7404 inkomsten andere sociaal culturele activiteiten	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
7406 andere inkomsten	9.000	11.000	11.000	11.000	11.000
741-742 meerwaarden					
743 recuperatie van personeelskosten	50.000	51.000	52.020	53.060	54.120
744-749 diverse opbrengsten	65.000	65.000	65.000	65.000	65.000
Totaal bedrijfsopbrengsten	194.000	202.000	203.020	207.060	211.120
75 FINANCIËLE OPBRENGSTEN	200	200	200	200	200
ALGEMEEN TOTAAL INKOMSTEN	644.140	660.460	669.330	681.360	693.570

Figuur 25 Inkomstentabel 2011-2015

Figuur 26 Grafiek uitgaven 2011-2015

Figuur 27 Grafiek inkomsten 2011-2015

13.2. Personeelsplan

13.2.1. Huidig personeelskader

Het huidig personeelskader bestaat uit 14 eenheden waarvan 2 personeelsleden in de directie (management) (1,8 VTE), 5 educatieve medewerkers (4,3 VTE), 2 logistieke medewerkers (1VTE), 2 administratieve medewerkers (2 VTE), 1 medewerker leermiddelen en educatieve infrastructuur (0,6 VTE) en 2 logistieke medewerkers (1 VTE). Eén van de vijf educatieve medewerker is uit dienst sinds september 2010 en wordt niet vervangen. De huidige projectmedewerkers hebben een tijdelijk contract tot november 2011.

	Barema	Ancienniteit	Prestatie	Functie
1	A2	3	0,60	Administratief
1	A1	12	0,60	Administratief
1	A2	12	0,80	Administratief
1	A113	20	1	Directie
1	L1	11	0,80	Directie
1	L1	11	1	Educatief
1	B1c	8	1	Educatief
1	B1b	23	1	Educatief
1	B1c*	5	0,50	Educatief
1	B1c	13	0,80	Educatief (tot 31/8/2010)
1	B111	10	0,50	Logistiek (gedetacheerd van NP Studie)
1	B121	23	0,50	Logistiek (gedetacheerd van NP Studie)
1	B1c	4	0,40	Project
1	B1c	4	0,60	Project

Figuur 28 Personeelsbestand 2010

13.2.2. Evolutie van het personeelsbestand

Het globale personeelskader wordt behouden, met uitzondering van de niet-vervanging van de educatieve medewerker en de afvloeiing van een halftijdse administratieve medewerker. Het personeelsplan (en het financieringsplan) voorziet dat onder normale omstandigheden werkzekerheid kan gegarandeerd worden voor alle medewerkers in dienst. Voor de halftijdse administratieve medewerker wordt een oplossing gezocht binnen het personeelskader van NP.

Een aantal taken zal herschikt moeten worden en daarvoor is flexibiliteit van de medewerkers vereist:

- Naast het specialistisch cursusaanbod zal in de toekomst meer laagdrempelige kadervorming gegeven worden. Voor bepaalde onderdelen, vooral natuurbeheer en educatie, zijn binnen het personeelskader geen specialisten voorhanden.
- De administratieve taken wijzigen eveneens. Veel werk kan worden geïnformatiseerd. De vrijgekomen tijd zal o.m. moeten besteed worden aan organisatorische taken, de ondersteuning van vrijwilligers en het verzorgen van nazorg voor cursisten en lesgevers.

- Het historisch bepaald personeelskader is niet evenwichtig, met relatief te veel ondersteunend personeel (administratieve en logistieke medewerkers) en managementmedewerkers.

De werklast van de weggevallen educatieve medewerker wordt verdeeld tussen de educatieve en inhoudelijke medewerkers en wordt daarnaast ingevuld door het inschakelen van externe lesgevers. Een deel van de vrijgekomen financiële middelen zal hiervoor gebruikt worden. Met de afzonderlijke medewerkers zal een prestatienorm worden afgesproken die in overeenstemming is met de doelstellingen van het beleidsplan.

Het aantal projectmedewerkers proberen we te houden op minimaal 1 VTE. Dat is nodig om EDO goed te kunnen invullen. Maar de financiering is wel afhankelijk van het verwerven van substantiële projecten. De opvolging van educatie voor duurzame ontwikkeling zal tevens gebeuren door de inzet van het managementkader waaronder de inhoudelijke coördinator.

Figuur 29 Beestentoren in de educatieve tuin

14. Portfolio's

Zowel van het (nieuwe) cursusaanbod als van het educatief materiaal werd een portfolio gemaakt. Deze zijn op de eerste plaats bedoeld voor de programmering van 2011, en zullen tijdens de volgende jaren verder aangevuld en aangepast worden in functie van de doelstellingen van het beleidsplan.

14.1. Cursusaanbod

In 2011, het Europees Jaar van de Vrijwilliger wordt voor het eerst uitpakket met een uitgebreid en geïntegreerd programma van (kader)vorming. Met een belevingscursus, een basiscursus en een reeks specifieke opleidingen, praktijklessen en modules. Maar ook educatie voor duurzame ontwikkeling, met cursussen en activiteiten rond duurzaamheid en samenleving, maakt een herkenbaar deel uit van het cursusaanbod.

De cursussen zijn ingedeeld in drie groepen:

- een cluster met vormingscursussen
- een cluster Educatie voor Duurzame Ontwikkeling
- een cluster met cursusmodules rond biodiversiteit, habitats en biotopen.

Een vierde categorie zijn de cursussen op maat en de cursussen die de afdelingen zelf organiseren.

De vijfde categorie zijn de cursussen in het kader van projecten.

De vierde en vijfde categorie komen in het portfolio maar ten dele aan bod.

14.1.1. Cluster Vorming

Vormingscursussen voor vrijwilligers. Natuur in je streek is dé “all-in” natuurcursus die vertrekt vanuit een brede kijk op natuur en natuurbehoud. Ze biedt een brede basis als voorbereiding op de opleidingen en praktijkcursussen.

Cursus Natuur voor groentjes

[5+5 lessen]

Een laagdrempelige belevingscursus voor geïnteresseerden en nieuwsgierigen.

Ervaringsgerichte methodieken vervangen de traditionele lessen.

- Praktijkcursus Begeleiders Natuur voor groentjes [2 lessen]

Vorbereidende sessies voor de vrijwillige begeleiders en lesgevers van de cursus Natuur voor groentjes. Per 5 cursussen (in eenzelfde provincie of regio) wordt een praktijkcursus ingericht.

Basiscursus Natuur in je streek

[10+10 lessen]

Voor vrijwilligers en geïnteresseerden die meer willen te weten komen over alle aspecten van natuur en natuurbehoud: sociaal-culturele invalshoek, natuurstudie, -beheer, -educatie en – bewegingsaspecten. De nadruk ligt op kennismaking en ervaring.

De cursus Natuur in je streek staat steeds in het teken van een gebied, regio of cursistendoelgroep. Voor de organisatoren en lesgevers is een voorbereidende sessie voorzien.

Opleiding Natuurbeheerder

[7+5 lessen]

Voor huidige en toekomstige natuurbeheerders en medewerkers in beheerteams.

- Praktijkcursus Aan 't werk in de natuur [3]

Voor natuurarbeiders en –arbeidsters en voor beheerders die werken met vrijwilligers in het natuurbeheer.

Opleiding Educatieve begeleider

[5+3 lessen]

Voor de opleiding van educatieve gidsen, begeleiders of lesgevers en toegespitst op methodieken en het gebruik van leermiddelen

- Praktijkcursus: Natuurrouder [3]
- Praktijkcursus: Gidsen en onthaal bezoekerscentra – [3]
- Praktijkcursussen: Biodiversiteitsgids [2 tot 5]

De cursussen biodiversiteitsgids vormen het sluitstuk van de biodiversiteitscursussen. Van de deelnemers wordt dan ook verwacht dat ze minstens de inleidende cursus over de betreffende soortengroep gevolgd hebben of op een andere manier een basiskennis verworven hebben. Volgende modules zijn beschikbaar:

Paddenstoelen
Planten
Vleermuizen
Vlinders
Vogels

Opleiding Natuuronderzoeker

[3 lessen]

Korte cursus over natuurstudie en monitoring. Met o.m. een praktische les over computergebruik voor het opslaan en verwerken van waarnemingen.

Opleiding Verenigingscoach

[3 lessen]

Voor vrijwilligers die als bestuurder, penningmeester, secretaris, ledenwerver, een actievere rol willen spelen in het verenigingsleven.

14.1.2. Cluster Duurzaamheid & Samenleving

Milieueducatie en educatie voor duurzame ontwikkeling leggen verbanden die verder gaan dan het puur ecologische. Nieuwe en actuele thema's komen aan bod. De cursussen en activiteiten zijn soms gericht op specifieke doelgroepen.

Cursussen

Korte of langere inleidingen rond integrale thema's, met aandacht voor natuur, milieu en maatschappelijke aspecten.

- Cursus De stad, mijn eerste natuur [5]
- Cursus Levend waterleven, een inleiding tot integraal waterbeleid [5]
- Cursus Klimaat en biodiversiteit (kort/lang) [1/3]

Activiteiten

Ontmoetingen met een knipoog en veel interactiviteit en beleving.

- Activiteit De wereld op je bord
- Activiteit Zet je tanden in de natuur
- Activiteit Stiltewandeling

Infosessies

Causerieën, debatten en informatieve ontmoetingen voor open milieuraden, winteravondactiviteiten e.a. NP Educatie maakt hiervoor gebruik van interne en externe sprekers met ervaring.

In de loop van het jaar kunnen nieuwe actuele thema's aangeboden worden. Bij een infosessie wordt steeds tijd gemaakt voor vraagstelling en discussie met het publiek.

- Infosessie Biodiversiteit Countdown 2020
- Infosessie Ruimtelijke ordening, van structuurplan tot RUP
- Infosessie Duurzaam landgebruik, vandaag en morgen
- Infosessie Trage wegen, groene verbindingen
- Infosessie Biodiversiteit@bedrijven

14.1.3. Cluster Biodiversiteit & biotopen

Cursussen en modules rond soorten, biotopen, habitats en gebieden.

Cursussen Vogels

- Module Vogels doorheen het jaar (lang)
- Module Leren kijken naar vogels
- Module Vogelgeluiden in de tuin
- Module Vogelgeluiden in het bos
- Module Vogelgeluiden extra biotopen
- Module Vogels in de tuin
- Module Ganzen
- Module Roofvogels
- Module Steltlopers
- Module Uilen
- Module Vogeltrek
- Module Watervogels
- Module Weidevogels
- Module Meeuwen en sterns

Cursussen Vissen, Amfibieën & Reptielen

- Module Amfibieën en reptielen
- Module Zoetwatervissen

Cursussen Zoogdieren

- Module Zoogdieren
- Module Spoorzoeken
- Module Braakbalpluizen
- Module Vleermuizen
- Module Muizenissen

Cursussen Paddenstoelen

- Module Paddenstoelen instapniveau
- Module Paddenstoelen gevorderden
- Module Weetjes en verhalen over paddenstoelen

Cursussen Planten, Mossen en Korstmossen

- Module Planten instapniveau
- Module Planten van vijvers en poelen
- Module Plantengemeenschappen
- Module Bomen en struiken
- Module Kruisbloemigen
- Module Composieten en schermbloemigen
- Module Grassen, russen en zeggen
- Module Orchideeën
- Module Voorjaarsbloeiërs
- Module Mossen en korstmossen

Cursussen insecten en ongewervelden

- Module Aan de slag met insecten
- Module Lieveheersbeestjes
- Module Bijen
- Module Mieren
- Module Spinnen
- Module Sprinkhanen
- Module Dagvlinders
- Module Nachtvlinders
- Module Libellen

Cursussen habitats & biotopen

- Module Natuur in de tuin

Cursussen Varia

- Module Weerkunde voor de natuurliefhebber
- Module Geologie

14.2. Educatieve hulpmiddelen en tentoonstellingen

14.2.1. Programmering tentoonstellingen

In het verleden is vooral geopteerd voor afwisselend grote en kleine tijdelijke tentoonstellingen die speciaal ontworpen werden voor het Natuurpunt Museum in Turnhout. Wel werd waar mogelijk het materiaal nadien ook op andere plaatsen gebruikt. Zeker voor de grote tentoonstellingen werd aparte (project)financiering gezocht, zoals voor de buitententoonstelling De Wereld Vertelt.

In de volgende beleidsperiode zal een deel van de infrastructuur van het museum terug aangewend worden voor een permanente opstelling van de collectie. Een ander gedeelte blijft beschikbaar voor tijdelijke tentoonstellingen. Deze zullen wel meer dan in het verleden “mobiel” worden gemaakt, zodat ze ook op andere plaatsen kunnen opgesteld worden (“Museum op reis”). Hierbij denken we aan bezoekerscentra, bibliotheken en andere openbare

plaatsen. Hiermee is al gestart met de fototentoonstellingen “Soort zkt Soort” en “De Wereld vertelt”. Bij de programmering van de tijdelijke tentoonstellingen zal ook meer dan voorheen gezocht worden naar samenwerking met werkgroepen en vrijwilligers. Daarmee geeft het tentoonstellingsbeleid inhoud aan het thema “betrokkenheid”. “Soort zkt Soort” was hier een goed voorbeeld van.

Naast het museum zullen ook andere gedeelten van het huis beter benut worden. In de grote hal komt informatie over het aanbod en de activiteiten van NP Educatie en over natuur en landschap in de Turnhoutse Kempen. Ook de bekendmaking van initiatieven rond duurzame ontwikkeling en toelichting bij ecologische inrichting (tuin, experimentele zonnepanelen) zullen hier een plaatsje krijgen.

Na de spinnententoonstelling die nog loopt van oktober 2010 tot maart 2011 plannen we in overgang naar het nieuwe inrichtingsconcept nog een grote tentoonstelling waarbij gebruik gemaakt wordt van een groot deel van de permanente collectie. “Horen, zien en waarnemen” is het thema. Oude en nieuwe waarnemingspraktijken en –methoden worden getoond met als centraal gegeven de rol van de vrijwilliger bij het verzamelen van natuurhistorische informatie. De tentoonstelling wordt een coproductie met Natuurpunt Studie en met belangrijke bijdragen van diverse taxonomische studiegroepen. In de volgende jaren (2012 tot 2015) komen de verschillende thema’s van duurzame ontwikkeling en biodiversiteit aan bod: duurzaam waterbeheer, stedelijke biodiversiteit en interculturaliteit, duurzaam landgebruik. We proberen telkens de band te leggen tussen een aspect van duurzame ontwikkeling, natuur en biodiversiteit.

2011	“Horen, zien en waarnemen” over natuurstudie door vrijwilligers
2012	“Water, drinken of verdrinken?” over integraal waterbeheer
2013	“De stad, een bont gezelschap” over stedelijke biodiversiteit en interculturaliteit
2014	“Boeren, burgers en buitenlui” over landgebruik en functieverweving
2015	“Natuur, wat mag dat kosten?” over ecosysteemdiensten en economische waarde van natuur en biodiversiteit

Figuur 30 Tijdelijke tentoonstellingen 2011-2015

14.2.2. Portfolio Leermiddelen

Bestaande uitleenbare tentoonstellingen

- Over klimaatkanaries en hittestress (met handleiding voor leerkrachten)
- De Wereld Vertelt (buitententoonstelling)
- Soort zkt Soort (met verhalenset)

Overzicht uitleenbare losse elementen voor tentoonstellingen

- Losse elementen tentoonstelling De Wolf
- Losse elementen tentoonstelling Levend hout
- Losse elementen tentoonstelling Insecten

Interactieve uitleenbare losse elementen

- Puzzelboom met 6 ovale puzzelstukken met vogels
- Puzzels insecten met legkader (sprinkhaan, libel, vlinder, mier, vlinder, vogel, zwammen)

- Spel bladeren herkennen
- Spel Rupsen - vlinders
- Puzzel voedselweb water
- Voelbak zwammen
- Poppenkast en poppenkastpoppen
- Handpop mol, lieveheersbeestje, rups, slak, bij
- Handwashandje lieveheersbeestje, bij
- Dominospel in hout: specht, blad, eekhoorn,...
- Draaispel aardbeivlinder

Veel klein uitleenbaar educatief materiaal is gericht op scholen (koffers, spelen). Er zal bekeken worden of het aanbod niet kan uitgebreid worden naar volwassenengroepen.

Les- en excursiekoffers

- Waterkoffer: uitleenkoffers en uitgebreidere moederkoffer, veldstudiemateriaal, werkbladen, werkmap
- Boskoffer: uitleenkoffer en uitgebreidere moederkoffer
- Weidevogelkoffer: koffer, spel, veldstudiemateriaal, werkbladen, werkmap
- Papierkoffer
- Kriebelkoffer: koffer
- Natuurbeheerspel: koffer, spel
- Educatief pakket 'Natuur, weer en klimaat': 15 modules
- Tante Ciconia: spelbord rond duurzame ontwikkeling met lespakket

Cursusteksten

Duin- en poldergids	Amfibieën en reptielen
Eiken- berkenbos	Vissen
Ecologie	Zoogdieren
Geologie	Diersporen
Natuur in de tuin	Vleermuisgidsen
Natuur in de stad	Vlindergidsen
Klimaat & natuur	Paddenstoelengidsen
Lichthinder	Weetjes en verhalen over paddenstoelen
Biodiversiteit	Weer
Vogels: diverse groepen	Instandhoudingsdoelstellingen
Planten: diverse groepen	Zet je tanden in de natuur
Ongewervelden	De Wereld op je bord
Paddenstoelen	Natuurbeleving

Didactische sleutels

Sleutelen met fungi	Veldtabel libellen
Sleutelen met planten	Veldtabel dagvlinders
Sleutelen met lichenen	Veldtabel sprinkhanen
Sleutelen met waterplanten	Veldtabel waterbeestjes
Sleutelen met compositen	Veldtabel vliesvleugeligen

Grassensleutel (vegetatief)	Veldtabel libellen
Sleutelen met grassen, cypergrassen en zeggen	Veldtabel dagvlinders
Sleutelen met varens	Veldtabel sprinkhanen
Sleutelen met schermbloemigen	Veldtabel kevers
Sleutelen met naaldbomen	Veldtabel lieveheersbeestjes
Sleutelen met kruisbloemigen	
Sleutelen met plantengemeenschappen	Zoekkaart beestentoren
Sleutelen met natuurtypes en plantengemeenschappen	

Figuur 31 Grutto weidevogelspel

15. Referenties

- Albrechts J. & Caals A. 2003. Kwaliscoop: het Kwasimodo-instrument voor zelfevaluatie. Kwasimodo, Brussel, 2003.
- Anon. 2009. Pact 2020: Een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen 20 doelstellingen. Brussel, 19 januari 2009.
- Baert H., Ketelslegers B & De Vriendt J. 2003. Wat is een “sociaal-culturele methodiek?”. Socius, Brussel.
- Bertels E. 2006. Intercultureel Leren in het Sociaal-Cultureel volwassenenwerk. Socius, Brussel.
- Caals A., Dewaele A, Geurs C., Goubin J. & Svensson S. 2008. Spoorboekje beleidsplanning. Handleiding strategische planning voor organisaties in het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Socius, Brussel.
- Cockx F., Bastiaensen H. 2010. De betekenis van sociaal-culturele praktijken. Resultaten van een belevingsonderzoek bij participanten in het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Socius, Brussel.
- Cultuurforum. Atelier Eco-cultuur. Brussel, 10 mei 2010.
<http://www.cjism.vlaanderen.be/cultuur/cultuurforum/downloads/eco-cultuur.pdf>
- Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Turkelboom F., Van Daele T. & Van Reeth W. 2008. Natuurindicatoren 2008. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, NBO.M.2008.5, Brussel.
- Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T. & Van Reeth W. (red.) 2009. Natuurverkenning 2030. Natuurrapport Vlaanderen, NARA 2009. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Goubin J. (red.) 2008. Voorzet omgevingsanalyse ter ondersteuning van de beleidsplanning in het sociaal-cultureel volwassenenwerk voor de periode 2011-2015. Socius, Brussel.
- Gysels J. & De Blust G. 2010. Natuurbehoud in maatschappelijk en sociaal-cultureel perspectief. Focus 2010/1, blz. 6-13.
- Gysels J. & Flour J. 2009. Cultuur en natuur. Een mooi duo. Natuur.blad 4/2009: 14-17.
- Gysels J. 2010. “Zijn we nog goed bezig?” Een vooruitblik op het volgende beleidsplan met als thema “betrokkenheid”. Lezing op de academische zitting naar aanleiding van 15 jaar NP Educatie. Dag van de Natuureducatieve vrijwilliger. Turnhout, 29 mei 2010.
- Minaraad 2007. Advies op hoofdlijnen van 22 maart 2007 over de organisatorische en beleidsmatige inschakeling en afstemming van natuur- en milieueducatie in de beleidsontwikkelingen rond EDO. afl. 2007/13
- Minaraad/VLOR 2007. Advies over educatie voor duurzame ontwikkeling in het leerplichtonderwijs. Minaraad en VLOR, 22 maart 2007.
- OECD 2007. Environmental Performance Reviews: Belgium. Chapter 1. Conclusions and Recommendations. Nederlandse vertaling:
<http://www.oecd.org/dataoecd/9/43/38253391.pdf>
- Schauvliege J. 2009a. Beleidsnota Cultuur 2009-2014. Vlaams Parlement stuk 192(2009-2010) – Nr. 1. Brussel, 26 oktober 2009.
<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2009-2010/g192-1.pdf>.

- Schauvliege J. 2009b. Beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014. Vlaams parlement stuk 193(2009-2010). Brussel, 26 oktober 2010.
<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2009-2010/g193-1.pdf>
- Somers N, van der Kroon S., Overbeek G. 2004. Hoe vreemd is natuur in Nederland? LEI, Rapport 7.04.02, Den Haag.
- Vlaamse regering 2010. Groenboek Interne Staatshervorming. Juli 2010.
<http://binnenland.vlaanderen.be/sites/default/files/Groenboek.pdf>
- Website LNE over Educatie voor Duurzame ontwikkeling.
<http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/algemeen/edo>

16. Lijst van de stukken in bijlage

- Bijlage 1: Statuten en wijziging statuten van Natuurpunt Educatie.
- Bijlage 2: Samenstelling van de Raad van Bestuur van Natuurpunt Educatie.
- Bijlage 3: Onderschrijving Artikel 23 § 1 7° en 8° van het Decreet op het Sociaal-cultureel volwassenenwerk d.d. 4 april 2003 en onderschrijving en toepassing van de principes en regels van de democratie en van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de mens.
- Bijlage 4: Verklaring omtrent Expertise en Specialisme.
- Bijlage 5: Uittreksel uit de notulen van de Algemene Vergadering Natuurpunt Educatie 23 september 2010.
- Bijlage 6: Lijst Stemgerechtigde leden Algemene Vergadering 2010.
- Bijlage 7: Lijst plaatselijke cursusorganisatoren en deelnemersgroepen 2006-2009.
- Bijlage 8: Begroting beleidsperiode 2011-2015.
- Bijlage 9: Lijst van bevraagde plaatselijke cursusorganisatoren.
- Bijlage 10: Stakeholdersanalyse Natuurpunt Educatie 2008.
- Bijlage 11: Vragenlijst stakeholdersanalyse Natuurpunt Educatie 2010.
- Bijlage 12: Stakeholdersanalyse Natuurpunt Educatie 2010.
- Bijlage 13: Detailoverzicht vormingsuren Natuurpunt Educatie 2009.
- Bijlage 14: Flyer project “Diversiteit in de stad”.
- Bijlage 15: Omgevingsanalyse Natuurpunt Educatie 2011-2015

